

การประดิษฐ์คิดค้นสู่ออนาคต

ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิบัตร
สำหรับ SMEs



ชุด "ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจ" ลำดับที่ 3

การประดิษฐ์คิดค้นสู่อนาคต (Inventing the Future)

เอกสารเผยแพร่ในชุด “ทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับธุรกิจ”:

- 1. การสร้างเครื่องหมาย (Making a Mark):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าและแบรนด สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 900.1
- 2. ออกแบบให้น่าสนใจ (Looking Good):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 498.1
- 3. การประดิษฐ์คิดค้นสู่อนาคต (Inventing the Future):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิบัตร สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 917.1
- 4. การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (Creative Expression):**
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับลิขสิทธิ์และสิทธิข้างเคียง สำหรับ SMEs
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 918
- 5. สิ่งที่มีในบริษัทที่ดี (In Good Company):**
การจัดการปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาในแฟรนไชส์
เอกสารเผยแพร่ WIPO ลำดับที่ 1035

เอกสารเผยแพร่ฉบับภาษาอังกฤษทั้งหมดสามารถดาวน์โหลดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ที่:
<http://www.wipo.int/publications>

เอกสารเผยแพร่ฉบับภาษาไทยทั้งหมดสามารถดาวน์โหลดโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ที่:
<http://www.ipthailand.go.th>

การประดิษฐ์คิดค้นสู่อากาศ

คู่มือสิทธิบัตรสำหรับ
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ชุด “ทรัพย์สินทางปัญญา
สำหรับธุรกิจ” ลำดับที่ 3

อนุญาตให้ผู้จัดทำซ้ำ แจกจ่าย ดัดแปลง แปล และดำเนินการเผยแพร่เอกสารเผยแพร่นี้ต่อสาธารณะรวมทั้งเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขว่าจะต้องอ้างอิงองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property Organization : WIPO) เป็นแหล่งที่มา และระบุอย่างชัดเจนในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาต้นฉบับ

การดัดแปลง คำแปล หรืองานสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากคู่มือฉบับนี้ไม่ควรมีตราสัญลักษณ์หรือเครื่องหมาย (Logo) ที่เป็นทางการของ WIPO และกรมทรัพย์สินทางปัญญา (Department of Intellectual Property : DIP) เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติและรับรองโดย WIPO และ DIP ทั้งนี้ กรุณาติดต่อผ่านทางกรมทรัพย์สินทางปัญญา และเว็บไซต์ WIPO เพื่อขออนุญาต

สำหรับงานสืบเนื่อง (derivative work) โปรดระบุข้อจำกัดความรับผิดชอบ (disclaimer) ดังต่อไปนี้ด้วย “สำนักเลขาธิการ WIPO และ DIP ไม่มีส่วนรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบใด ๆ เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหรือการแปลเนื้อหาต้นฉบับ”

ในกรณีที่เนื้อหาซึ่งถูกเผยแพร่โดย WIPO และ DIP เช่น รูปภาพ กราฟิก เครื่องหมายการค้า หรือโลโก้ มีแหล่งที่มาจากบุคคลที่สาม ผู้ใช้เนื้อหาดังกล่าวมีหน้าที่รับผิดชอบในการเจรจาสีทหิกับผู้ทรงสิทธิแต่เพียงผู้เดียว

สำเนาการอนุญาตสามารถตรวจสอบได้ที่
<https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/igo/>

ชื่อที่ใช้และการนำเสนอเนื้อหาตลอดเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้ ไม่ถือเป็นการแสดงความคิดเห็นใด ๆ ในนามของ WIPO และ DIP เกี่ยวกับสถานะทางกฎหมาย การกำหนดเขตแดน (frontiers) หรืออาณาเขต (boundaries) ของประเทศใด ๆ รวมถึงเขตแดนหรือพื้นที่ซึ่งอยู่ในอำนาจปกครองของประเทศนั้น

เอกสารเผยแพร่นี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสะท้อนมุมมองของประเทศสมาชิก สำนักเลขาธิการ WIPO หรือ DIP

การกล่าวถึงถึงบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตใดในเอกสารเผยแพร่นี้เป็นการเฉพาะ ไม่ถือว่าบริษัทหรือผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการรับรองหรือสนับสนุนโดย WIPO และ DIP ในฐานะที่เหนือกว่าบริษัทอื่นซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกันแต่ไม่ได้มีการกล่าวถึง

การจัดทำเอกสารเผยแพร่ฉบับนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลและแปลเอกสารโดย DIP และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการอ้างอิงจากต้นฉบับคู่มือที่ได้จัดทำโดย WIPO อีกทั้ง สำนักเลขาธิการ WIPO ถือว่าไม่มีความรับผิดชอบหรือความรับผิดชอบเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง หรือการแปลของเนื้อหาต้นฉบับ

สารบัญ

บทนำ..... 7

สิทธิบัตร..... 9

1. สิทธิบัตรคืออะไร..... 10

2. การประดิษฐ์คืออะไร..... 11

3. เหตุใดจึงควรพิจารณาขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์..... 12

4. เครื่องมือทางกฎหมายอื่นที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิในสิทธิทรัพย์สินทางธุรกิจ..... 13

5. ควรขอรับสิทธิบัตรหรือไม่หากพบว่าการประดิษฐ์สามารถขอรับสิทธิบัตรได้..... 14

6. หลักเกณฑ์การได้รับจดสิทธิบัตรมีอะไรบ้าง..... 16

7. การประดิษฐ์ที่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้..... 17

8. การประดิษฐ์ถูกพิจารณาว่าเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ต้องทำอย่างไร..... 18

9. การประดิษฐ์เกี่ยวข้องกับ “ชั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น” เมื่อใด..... 19

10. “ความสามารถการประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม” คืออะไร..... 19

11. ข้อกำหนดการเปิดเผยในรายละเอียดการประดิษฐ์มีอะไรบ้าง..... 19

12. สิทธิบัตรให้สิทธิอะไรบ้าง..... 20

13. ใครคือผู้ประดิษฐ์และใครเป็นเจ้าของสิทธิในสิทธิบัตร..... 20

วิธีการขอรับสิทธิบัตร..... 22

14. ควรเริ่มต้นอย่างไร..... 23

15. แนวทางและการเข้าถึงการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้ว..... 24

16. การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรทำอย่างไร..... 25

17. การขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์มีค่าใช้จ่ายเท่าใด..... 27

18. ควรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเมื่อใด..... 28

19. การเก็บการประดิษฐ์ไว้เป็นความลับก่อนยื่นคำขอรับสิทธิบัตรมีความสำคัญเพียงใด..... 29

20. “ระยะเวลาผ่อนผัน” คืออะไร..... 29

21. ส่วนประกอบของคำขอรับสิทธิบัตรมีอะไรบ้าง..... 31

22. ใช้เวลานานเพียงใดในการขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตร..... 32

23. ความคุ้มครองสิทธิบัตรเริ่มต้นเมื่อใด..... 33

24. ความคุ้มครองสิทธิบัตรมีอายุเท่าใด..... 33

25. ตัวแทนสิทธิบัตรจำเป็นต่อการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรือไม่..... 34

26. เป็นไปได้หรือไม่ที่จะขอความคุ้มครองสำหรับการประดิษฐ์หลายอย่างในคำขอเดียว..... 35

การขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศ..... 36

27. ทำไมต้องขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศ..... 37

28. เมื่อใดควรยื่นคำขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศ..... 37

29. เพราะเหตุใดการประดิษฐ์จึงควรได้รับความคุ้มครอง..... 38

30. การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศสามารถทำได้อย่างไร..... 39

การใช้เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรในเชิงพาณิชย์..... 43

31. เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรสามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างไร..... 44

32. จะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรออกสู่ตลาดอย่างไร..... 44

33. สิทธิบัตรสามารถขายได้หรือไม่..... 44

34. การอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตรทำอย่างไร..... 44

35. สามารถประมาณการอัตราค่าสิทธิได้อย่างไร..... 46

36. ความแตกต่างระหว่างการอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว การอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต หรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิ

แบบใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแต่ไม่จำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร	46
37. เมื่อใดควรใช้การอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว หรือแบบไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต	47
38. เมื่อใดคือเวลาที่ดีที่สุดในการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการประดิษฐ์.....	47
39. ทำอย่างไรให้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรของคู่แข่งได้.....	48
การบังคับใช้สิทธิบัตร	49
40. เหตุใดจึงควรบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตร	50
41. ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตร	51
42. ควรทำอย่างไรหากมีผู้อื่นใช้สิทธิบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต.....	52
43. ทางเลือกในการยุติข้อพิพาทจากการละเมิด นอกเหนือจากนำเรื่องเข้าสู่การตัดสินของศาลมีอะไรบ้าง.....	53
ภาคผนวก	55
ภาคผนวก I – เว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์.....	56
ภาคผนวก II – [อภิธานศัพท์].....	57
ภาคผนวก III ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร.....	64

บทนำ

คู่มือนี้เป็นชุดเอกสารเผยแพร่ เรื่อง ทรัพย์สินทางปัญญา สำหรับธุรกิจ ลำดับที่ 3 โดยมุ่งเน้นไปยังสิทธิบัตร ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้บริษัทได้รับประโยชน์สูงสุดจาก เทคโนโลยีที่คิดค้นขึ้นใหม่

การจัดการทรัพยากรความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิด และแนวคิดใหม่มีความสำคัญต่อความสามารถของ ทุกองค์กรในการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว และคว้าโอกาสใหม่ ในขณะที่บริษัทต้องแข่งขันในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ในเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge economy) ในปัจจุบัน เกือบทุกองค์กรที่ต้องอาศัยการปรับปรุง เทคโนโลยีให้ดีขึ้นจำเป็นต้องพิจารณาการขอรับสิทธิบัตร เป็นปัจจัยสำคัญในกลยุทธ์ทางธุรกิจ คู่มือนี้จะอธิบาย ประโยชน์เชิงธุรกิจของระบบสิทธิบัตรสำหรับบริษัท ทุกประเภทในรูปแบบที่ง่ายและใช้ได้จริง แม้ว่า ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิบัตรเมื่อต้องการ ความคุ้มครอง ใช้ประโยชน์ หรือบังคับใช้สิทธิบัตร โดย คู่มือนี้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจ พื้นฐานและช่วยให้ถามคำถามได้ตรงประเด็นเมื่อต้อง ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ควรใช้ประโยชน์ จากคู่มือนี้เพื่อบูรณาการกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีและ สิทธิบัตรเข้ากับกลยุทธ์ธุรกิจ การตลาด และการส่งออก โดยรวม

เอกสารฉบับนี้เป็นการแปลและดัดแปลงของคู่มือที่ผลิต และเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาตแบบเปิด (Creative commons license) โดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ซึ่งเป็นหน่วยงานเฉพาะของสหประชาชาติ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางด้านนวัตกรรมและทรัพย์สิน ทางปัญญา

คู่มือนี้ให้ข้อมูลเบื้องต้นที่ครอบคลุมเกี่ยวกับสิทธิบัตร สำหรับเอกสารเผยแพร่อื่น ๆ ของ WIPO ที่อ้างถึงใน คู่มือนี้สามารถดาวน์โหลดได้จากเว็บไซต์ www.wipo.int/publications ซึ่งแหล่งข้อมูลทั้งหมดเหล่านี้ สามารถ ใช้ได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย อย่างไรก็ตาม คู่มือนี้และ

แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่อ้างถึงไม่สามารถใช้แทนคำแนะนำ จากผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมายได้

สิทธิบัตร

1. สิทธิบัตรคืออะไร

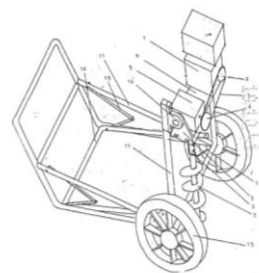
สิทธิบัตรเป็นสิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive right) ที่ได้รับจดสิทธิบัตรโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับการประดิษฐ์ที่เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ ที่มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้

สิทธิบัตรให้สิทธิทางกฎหมายแก่เจ้าของสิทธิหรือผู้ทรงสิทธิบัตรในการจำกัด หรือหยุดยั้งไม่ให้ผู้อื่นผลิตนำไปใช้ เสนอขาย ขายหรือนำเข้าผลิตภัณฑ์ หรือดำเนินการวิธีตามการประดิษฐ์ที่ได้รับจดสิทธิบัตรแล้ว

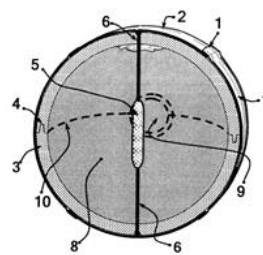
สิทธิบัตรเป็นเครื่องมือทางธุรกิจที่ทรงพลังในการพัฒนาการมีอิทธิพลของผลิตภัณฑ์ต่อผู้บริโภค (Market position) อย่างเข้มแข็ง ผ่านการได้รับซึ่งสิทธิพิเศษ (Exclusivity) สำหรับผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีใหม่ ๆ หรือการสร้างรายได้ผ่านการอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ที่ซับซ้อน เช่น กล้องถ่ายรูป โทรศัพท์เคลื่อนที่ หรือรถยนต์ อาจประกอบไปด้วยการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรหลายฉบับ ซึ่งมีผู้ทรงสิทธิบัตรหลายรายก็ได้

สิทธิบัตรที่ออกให้โดย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ มีอายุความคุ้มครอง 20 ปี (อนุสิทธิบัตรมีอายุความคุ้มครอง 10 ปี) นับจากวันที่ยื่นคำขอ โดยต้องชำระค่าธรรมเนียมรายปี ตามกำหนดระยะเวลาเพื่อคงสถานะความคุ้มครอง ทั้งนี้ สิทธิบัตรเป็นสิทธิตามหลักดินแดน (Territorial right) ซึ่งจำกัดการคุ้มครองด้วยขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของประเทศหรือภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง

การที่จะได้มาซึ่งสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่ได้รับจากสิทธิบัตร ผู้ยื่นคำขอจะต้องเปิดเผยการประดิษฐ์ต่อสาธารณชน โดยให้รายละเอียดการประดิษฐ์ (Description of the invention) อย่างละเอียด ถูกต้อง และครบถ้วนในคำขอรับสิทธิบัตร (Patent application) (ดูหัวข้อที่ 11) สิทธิบัตรที่ได้รับความคุ้มครอง และคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทย จะถูกเปิดเผยในระบบสืบค้นข้อมูลสิทธิบัตรออนไลน์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ <https://patentsearch.ipthailand.go.th>



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 9701004666 สิทธิบัตรเลขที่ 11115 สำหรับ “เครื่องเจาะดินเอนกประสงค์แบบรถลาก 2 ล้อ” ที่คิดค้นโดยนักประดิษฐ์ชาวไทย นายชวลิต ตีระวัฒนานนท์ โดยผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นเครื่องเจาะดินที่ประกอบไปด้วย แท่นเครื่องเจาะดิน ซึ่งจะแขวนตัวติดกับรถลาก 2 ล้อ โดยมีจตุรกรงรับอยู่ที่ตุ้กดาลูกปืน ซึ่งติดตั้งอยู่บนปลายแขนด้านบน 2 ด้านของรถลาก 2 ล้อ และที่โครงรถลากด้านล่างจะมีแขนกลซ่อนอยู่ เมื่อเครื่องกลทำงาน ดอกสว่านเจาะลงดินถึงที่กำหนดแล้ว แขนกลที่ซ่อนอยู่จะกางออกเพื่อทำหน้าที่คานงัดนำดินขึ้นจากรูที่เจาะ



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 9901001349 สิทธิบัตรหมายเลข 18966 สำหรับ “ลูกบอลดับเพลิง” ขอรับสิทธิบัตรในนาม บริษัท สยาม เซฟตี้ พรีเมียร์ จำกัด โดยต่อมาบริษัทดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงชื่อนิติบุคคลเป็น บริษัท อีโกลด์ ไฟร์บอล โพร จำกัด การประดิษฐ์ตามสิทธิบัตรเป็นอุปกรณ์ดับเพลิงประเภทใช้การจุดระเบิด สามารถนำไปใช้กับอัคคีภัยขนาดใหญ่ได้ทั้งภายในและภายนอก ซึ่งความรุนแรงจากการระเบิดของอุปกรณ์มีเพียงเล็กน้อย ไม่มีส่วนประกอบใดของอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดอันตราย หรือเกิดความเสียหายต่อทั้งทรัพย์สินและต่อร่างกายได้ โดยการประดิษฐ์ดังกล่าว

ได้รับสิทธิบัตรสำหรับผลิตภัณฑ์ลูกบอลดับเพลิงหลายประเทศทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา จีน ไต้หวัน เป็นต้น¹

พลังแห่งนวัตกรรม

การเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่าง “การประดิษฐ์” (Invention) และ “นวัตกรรม” (Innovation) เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับในคู่มือนี้ คำว่า **นวัตกรรม** หมายถึงกระบวนการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงพาณิชย์จากการประดิษฐ์ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการประดิษฐ์สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ในขณะที่นวัตกรรมเป็นการนำสิ่งใหม่มาใช้ ดังนั้น เกณฑ์ทางเทคนิค (Technical criteria) จึงถูกนำมาใช้เพื่อประเมินผลสำเร็จของการประดิษฐ์ ในขณะที่เกณฑ์เชิงพาณิชย์ (Commercial criteria) จะนำมาใช้เพื่อประเมินผลสำเร็จของนวัตกรรม กล่าวอีกนัยหนึ่งคือการประดิษฐ์เกิดขึ้นเมื่อมีการแก้ปัญหาทางเทคนิค (Technical solution) ที่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ สอดคล้องตามเงื่อนไขของกฎหมาย ในขณะที่นวัตกรรมอาจจะขอรับสิทธิบัตรได้หรือไม่ ก็ได้เหตุผลบางประการที่ทำให้บริษัทต่าง ๆ ให้ความสนใจแก่นวัตกรรมทางเทคโนโลยีนั้นมีดังต่อไปนี้

- ปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต
- นำเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า
- รักษาการเป็นผู้นำในการแข่งขันและ/หรือขยายส่วนแบ่งการตลาด
- เพื่อให้แน่ใจว่าเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการที่เกิดขึ้นจริงและที่เกิดขึ้นใหม่ของธุรกิจและลูกค้า และ
- เพื่อป้องกันการพึ่งพาเทคโนโลยีของบริษัทอื่น

ในระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน การจัดการนวัตกรรมทางเทคโนโลยีจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบสิทธิบัตร เพื่อให้มั่นใจว่าบริษัทจะได้รับประโยชน์

สูงสุดจากความสามารถในการคิดค้นและสร้างสรรค์ของบริษัท สร้างความร่วมมือที่สร้างผลกำไรกับผู้ทรงสิทธิบัตรรายอื่น และหลีกเลี่ยงการใช้เทคโนโลยีที่เป็นของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

ในอดีตที่ผ่านมาธุรกิจต่าง ๆ ได้บริหารจัดการการพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ของตนภายในองค์กร โดยเรียกว่า วิธีการสร้าง “นวัตกรรมแบบปิด” เพื่อให้มั่นใจได้ว่า ธุรกิจสามารถควบคุมกระบวนการประดิษฐ์ของตนได้อย่างสมบูรณ์และอาศัยการพัฒนาแนวคิดของตนเองเท่านั้นเพื่อความสำเร็จในตลาด ในทางตรงข้ามแนวคิด “นวัตกรรมแบบเปิด” กลับมองว่า การพัฒนาการประดิษฐ์เฉพาะภายในองค์กรนั้น จะเสียโอกาสจากจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมอื่น ๆ และการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ มากมายทั่วโลก ดังนั้น ธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางควรคำนึงถึงแนวคิดด้านนวัตกรรมแบบเปิดอยู่เสมอเมื่อพัฒนากลยุทธ์ทางธุรกิจ เนื่องจากสามารถสร้างผลกำไร ลดความเสี่ยงและประหยัดเวลาในการเข้าสู่ตลาดได้มากขึ้น เพราะความคิด (Ideas) สามารถเข้าถึงและบริหารจัดการได้ภายใต้หลักการจัดการความลับทางการค้า (Trade secret) (ดู “สิทธิบัตร ความลับ และการเปิดเผย” ในหัวข้อที่ 5) ซึ่งทำให้แนวคิดของนวัตกรรมแบบเปิดสามารถเป็นแนวคิดที่มีคุณค่าได้

2. การประดิษฐ์คืออะไร

โดยทั่วไปกฎหมายสิทธิบัตรได้ให้คำนิยามคำว่า **การประดิษฐ์** (Invention) ไว้ว่าเป็นวิธีแก้ปัญหาทางเทคนิคที่ใหม่และสร้างสรรค์ (New and inventive solution to a technical problem) ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการสร้างอุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์ วิธีการ หรือกรรมวิธีใหม่ทั้งหมด หรืออาจเป็นเพียงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้ดีขึ้น (Incremental improvement) หรือกรรมวิธีที่มีอยู่แล้ว ทั้งนี้ การค้นหาสิ่งที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติโดยทั่วไปไม่ถือเป็นการประดิษฐ์ ซึ่งการคิดค้นสิ่งประดิษฐ์จะต้องอาศัย

¹ โปรดดู <https://www.naewna.com/local/504510>

ความเฉลียวฉลาด ความคิดสร้างสรรค์ และการคิดค้น
สิ่งใหม่ ๆ ของมนุษย์ด้วย

แม้ว่าการประดิษฐ์ส่วนใหญ่จะเป็นผลจากความพยายาม
อย่างมากและการลงทุนระยะยาวในการวิจัยและพัฒนา
แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่การปรับปรุงทางเทคนิคที่ง่ายและ
ลงทุนน้อยก็สามารถสร้างรายได้และผลกำไรจำนวนมาก
แก่ผู้ประดิษฐ์หรือบริษัทผู้เป็นเจ้าของได้เช่นกัน

3. เหตุใดจึงควรพิจารณาขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์

การมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่ได้รับจากสิทธิบัตรอาจมีผลต่อ
ความสำเร็จและความล้มเหลวในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ
ที่ทำนาย มีความเสี่ยงสูง และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่
ตลอดเวลาได้

เหตุผลสำคัญในการขอรับสิทธิบัตร ได้แก่

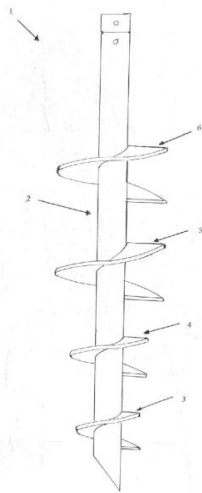
- **ป้องกันไม่ให้ผู้อื่นขอรับสิทธิบัตร** สามารถทำได้โดย
การได้รับสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิบัตรจะสามารถป้องกัน
ไม่ให้ผู้อื่นได้รับสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์แบบ
เดียวกันได้ไม่ว่าในที่ไหนในโลก
- **สร้างความแข็งแกร่งของตำแหน่งทางการตลาด
(Market position)** สิทธิบัตรให้สิทธิแก่เจ้าของ
แต่เพียงผู้เดียวในการป้องกันหรือจำกัดผู้อื่นจาก
การใช้การประดิษฐ์ที่มีสิทธิบัตร ซึ่งจะช่วยลด
ความไม่แน่นอน ความเสี่ยง และผู้ไม่ประสงค์ดีเข้ามา
ดักตวงผลประโยชน์ (Free riders) และผู้ที่
ลอกเลียนแบบ (Imitator) โดยการคุ้มครองจาก
สิทธิบัตรการประดิษฐ์อาจทำให้คู่แข่งรายใหม่เข้าสู่
ตลาดได้ยากขึ้น ซึ่งจะช่วยยืดช่วงเวลาในการครอง
ส่วนแบ่งทางการตลาดและทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตรเป็นที่
ยอมรับได้ในระยะยาว
- **การเพิ่มผลกำไรหรือผลตอบแทนจากการลงทุน**
หากบริษัทลงทุนในการวิจัยและพัฒนา รวมทั้ง การให้
ความคุ้มครองสิทธิบัตรก็จะสามารถช่วยกู้คืนต้นทุนและ
เพิ่มผลตอบแทนจากการลงทุนได้
- **หารายได้เพิ่มเติมจากการอนุญาตให้ใช้สิทธิ** ผู้ทรง
สิทธิบัตรอาจอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการประดิษฐ์
เพื่อแลกกับการชำระเงินค่าตอบแทนการใช้สิทธิแบบ

เหมาะสมและ/หรือแบบต่อเนื่อง โดยการขาย (หรือ
การโอนสิทธิ) เป็นการเปลี่ยนแปลงความเป็นเจ้าของ
สิทธิบัตร ในขณะที่การอนุญาตให้ใช้สิทธิหมายถึง
การอนุญาตให้ใช้การประดิษฐ์ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด
เท่านั้น (ดูหัวข้อที่ 31-39)

- **การเข้าถึงเทคโนโลยีผ่านการอนุญาตให้แลกเปลี่ยน
การใช้สิทธิ (Cross-licensing)** หากบริษัทจำเป็นต้อง
เข้าถึงเทคโนโลยีที่เป็นของผู้อื่น บริษัทอาจใช้
สิทธิบัตรของตนเองเพื่อเจรจาการอนุญาตให้
แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิซึ่งหมายความว่าแต่ละฝ่าย
ตกลงที่จะอนุญาตให้อีกฝ่ายใช้สิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง
ทั้งหมดภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด (ดูหัวข้อที่ 39)
- **การเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ** การอนุญาตให้ธุรกิจอื่น ๆ
ใช้สิทธิบัตร (หรือแม้แต่ค่าขอรับสิทธิบัตรที่อยู่
ระหว่างการพิจารณา) อาจทำให้สามารถเข้าถึงตลาด
ใหม่ ๆ ที่ไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจากอุปสรรค
ด้านกฎระเบียบของธุรกิจ เพื่อสร้างความได้เปรียบ
ในตลาดใหม่ในต่างประเทศ การประดิษฐ์ต้องได้รับ
ความคุ้มครองในตลาดต่างประเทศที่เกี่ยวข้องด้วย ใน
การนี้ สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)
ให้ทางเลือกในการคุ้มครองการประดิษฐ์ในประเทศ
สมาชิก PCT โดยผ่านการยื่นคำขอฉบับเดียว (Single
application) (ดูหัวข้อที่ 27-30)
- **ลดความเสี่ยงจากการถูกผู้อื่นลอกเลียนการประดิษฐ์
อย่างผิดกฎหมาย** การได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตร
นำมาซึ่งการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการประดิษฐ์
เพื่อให้ผู้อื่นเห็นว่ามีสิทธิบัตร ซึ่งอาจ
ลดโอกาสที่จะถูกละเมิด หรืออย่างน้อยที่สุดเป็น
การหยุดยั้งคู่แข่งจากการละเมิดสิทธิและสามารถ
เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากความเสียหายที่เกิดขึ้น
ได้ (ดูหัวข้อที่ 40)
- **การเพิ่มความสามารถในการระดมทุน** นักลงทุน
ให้มูลค่ากับความเชื่อมั่นจากการขอรับสิทธิบัตร
การรักษาสิทธิในสิทธิบัตร – หรือแม้แต่การยื่นคำขอ
ที่รอดำเนินการ – ซึ่งสามารถเพิ่มความสามารถของ
บริษัทในการระดมทุนในการนำผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบางภาคส่วน เช่น เทคโนโลยี
ชีวภาพ เป็นต้น ซึ่งการมีรายการสิทธิบัตร (Patent

portfolio) ที่แข็งแกร่ง มักเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการดึงดูดนักลงทุนอยู่เสมอ

- เป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการต่อสู้กับผู้เลียนแบบ (Imitators) และผู้ที่ต้องการตัดดวงผลประโยชน์ (Free riders) เพื่อให้สามารถบังคับใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในสิทธิบัตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกหนังสือบอกกล่าวแจ้งการละเมิดหรือยื่นฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งการเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรจะมีสิทธิในการดำเนินคดีทางกฎหมายกับผู้ลอกเลียน (Copiers) และผู้เลียนแบบ (Imitators) ได้ (ดูหัวข้อที่ 42)
- ส่งเสริมภาพลักษณ์องค์กร คู่ค้าทางธุรกิจ นักลงทุน และลูกค้ามักจะมองว่ารายการสิทธิบัตร (Patent portfolio) เป็นการแสดงให้เห็นถึงความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถทางเทคโนโลยีระดับสูงของบริษัท ซึ่งอาจพิสูจน์ได้ว่าเป็นประโยชน์ในการหาพันธมิตรทางธุรกิจและการยกระดับภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือของบริษัท (Company's profile) และมูลค่าตลาด ในความเป็นจริงแล้ว บางบริษัทน่าจะเสนอสิทธิบัตรของตนในการโฆษณาเพื่อสร้างภาพลักษณ์ทางนวัตกรรมของบริษัทสู่สาธารณชน



คำขอรับอนุสิทธิบัตรเลขที่ 2003000941 สำหรับ “เสาเข็มเจาะจางสวนเรียงแนวกรวยสกรู” เป็นผลิตภัณฑ์ประดิษฐ์ขึ้นโดยนักประดิษฐ์ชาวไทย นายโรจน์ฤทธิ์ เทพาคำ และคณะ ซึ่งปัจจุบันได้ยื่น

คำขอจดอนุสิทธิบัตรโดยบริษัท เฮลิคัล ไพล์ (ประเทศไทย) จำกัด ร่วมกับนายโรจน์ฤทธิ์ เทพาคำ และรองศาสตราจารย์สุทธิศักดิ์ ศรีลัมพ์

นอกจากนี้ บริษัท เฮลิคัล ไพล์ (ประเทศไทย) จำกัด ยังเป็นผู้ออกแบบและติดตั้งเสาเข็ม HELICAL PILE โดยได้นำนวัตกรรมด้านงานก่อสร้างจากทั่วโลกเข้ามาใช้แก้ไขปัญหาในงานก่อสร้างในประเทศไทย ทำให้บริษัทได้รับความไว้วางใจลูกค้ามากมายและประสบความสำเร็จจากการให้บริการติดตั้งเสาเข็มที่แข็งแรงและมั่นคง²

4. เครื่องมือทางกฎหมายอื่นที่ใช้ในการคุ้มครองสิทธิในสิทธิทรัพย์สินทางธุรกิจ

คู่มือนี้มุ่งเน้นที่สิทธิบัตร อย่างไรก็ตาม อาจมีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ที่เหมาะสมสำหรับให้ความคุ้มครองคุณสมบัติที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของสินค้าหรือบริการทางธุรกิจ ซึ่งประกอบไปด้วยเครื่องมือดังต่อไปนี้

ผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ (Utility models) ยังเป็นที่รู้จักในชื่ออื่นว่า “สิทธิบัตรระยะสั้น” “อนุสิทธิบัตร” หรือ “สิทธิบัตรนวัตกรรม” ในหลายประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยจะเรียกว่า “อนุสิทธิบัตร” การปรับปรุงการประดิษฐ์บางประเภท หรือการดัดแปลงเล็กน้อยของผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ สามารถได้รับความคุ้มครองในรูปแบบอนุสิทธิบัตร (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ “อนุสิทธิบัตร” ในหัวข้อที่ 6)

- ความลับทางการค้า ข้อมูลทางธุรกิจที่เป็นความลับทุกประเภท รวมถึงการออกแบบที่เป็นความลับ เครื่องจักร และกรรมวิธี อาจได้รับความคุ้มครองเป็นความลับทางการค้าราบเท่าที่ข้อมูลนั้นไม่เป็นที่รู้กันโดยทั่วไป มูลค่าทางการค้าของข้อมูลนั้นมาจากการเป็นความลับ และมีขั้นตอนที่สมเหตุสมผลในการปกปิดข้อมูลดังกล่าวให้เป็นความลับ (เช่น การจำกัดการเข้าถึงได้เฉพาะบุคคลที่ “จำเป็นต้องรู้”

² โปรดดู <https://www.helicalpile.co.th/>

และการทำสัญญาการรักษาความลับหรือไม่เปิดเผย ข้อมูล ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ “สิทธิบัตร ความลับ และการเปิดเผย” ในหัวข้อที่ 5)³

- **การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Industrial designs)** การมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวเหนือลักษณะ การตกแต่งหรือความสวยงามของผลิตภัณฑ์สามารถ ได้รับความคุ้มครองได้ตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร การออกแบบผลิตภัณฑ์ ในบางประเทศรวมถึง ประเทศไทย การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จะได้รับความคุ้มครองในฐานะสิทธิบัตรเรียกว่า “สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์”⁴
- **เครื่องหมายการค้า** การให้ความคุ้มครองเครื่องหมาย การค้าเป็นการให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว สำหรับกลุ่มคำ (Words) เครื่องหมาย (Marks) และสีที่ใช้เพื่อแยกแยะ ผลิตภัณฑ์ของบริษัทหนึ่งออกจากผลิตภัณฑ์ของ บริษัทอื่น⁵
- **ลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้อง** รูปแบบของการแสดงออก ของงานวรรณกรรม งานศิลปะ และงานทางเทคนิค ที่สร้างสรรค์ขึ้นเอง (เช่น ซอฟต์แวร์) อาจได้รับความคุ้มครองโดยลิขสิทธิ์และสิทธิที่เกี่ยวข้อง⁶
- **พันธุ์พืชใหม่** ในหลายประเทศนักปรับปรุงพันธุ์พืชใหม่ อาจได้รับความคุ้มครองพันธุ์พืชผ่านทาง “สิทธิของ นักปรับปรุงพันธุ์พืช (Plant breeder’s rights)”⁷
- **แบบผังภูมิของวงจรรวม หรือโทโปกราฟี (Topography)** ผังภูมิหรือการออกแบบแผงวงจรรวมที่ผู้ออกแบบสร้างสรรค์ขึ้นเองอาจได้รับการคุ้มครอง จากการลอกเลียนแบบได้

5. ควรขอรับสิทธิบัตรหรือไม่หากพบว่าการประดิษฐ์ สามารถขอรับสิทธิบัตรได้

คำตอบคือไม่เสมอไป แม้ว่าแนวคิดทางเทคโนโลยี (Technological idea) จะสามารถขอรับสิทธิบัตรได้

(Patentable) แต่ไม่ได้หมายความว่า แนวคิดดังกล่าวจะ ประสบความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ ในความเป็นจริงนั้น การประดิษฐ์ที่มีสิทธิบัตรส่วนใหญ่ไม่ได้มีการนำไปใช้ ในเชิงพาณิชย์ และผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Technological innovation) มักจะได้รับความคุ้มครอง อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าด้วยวิธีการอื่น ดังนั้น การวิเคราะห์ต้นทุน/ผลประโยชน์อย่างรอบคอบ รวมถึง การพิจารณาทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญ ก่อนที่จะยื่นคำขอรับสิทธิบัตร การขอรับความคุ้มครอง สิทธิบัตรอาจมีต้นทุนสูง และมีความยุ่งยากในการรักษา สิทธิ และการบังคับใช้สิทธิ การตัดสินใจว่าจะขอรับ สิทธิบัตรหรือไม่ ควรอยู่บนพื้นฐานว่า ความคุ้มครองนั้น จะเป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์สำหรับการประดิษฐ์นั้น เป็นสำคัญ

ข้อพิจารณาที่สำคัญประกอบการตัดสินใจยื่นคำขอรับ สิทธิบัตร ในแต่ละประเด็นมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- มีตลาดรองรับการประดิษฐ์หรือไม่
- มีทางเลือกอื่นหรือไม่ และทางเลือกนั้นเป็นอย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับ การประดิษฐ์
- การประดิษฐ์นี้มีประโยชน์สำหรับการปรับปรุง ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่หรือการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือไม่ และในกรณีหลังมีความเหมาะสมกับกลยุทธ์ ทางธุรกิจของบริษัทหรือไม่
- มีผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิหรือนักลงทุนที่มีศักยภาพ ที่ยินดีให้การสนับสนุนนำการประดิษฐ์เข้าสู่ตลาด หรือไม่
- การประดิษฐ์จะมีคุณค่าต่อธุรกิจและคู่แข่งเพียงใด
- การทำ “วิศวกรรมย้อนกลับ” (Reverse engineer) เพื่อประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้วในตลาด หรือ “การสร้างสิ่งประดิษฐ์ทางเลือกใหม่ โดยไม่ละเมิด

³ โปรดดู IP PANORAMA Module 04.

⁴ โปรดดู Looking Good, WIPO publication no. 498, and IP PANORAMA Module 02.

⁵ โปรดดู Making a Mark, WIPO publication no. 900.1, and IP PANORAMA Modules 02 and 12.

⁶ โปรดดู Creative Expression, WIPO publication no. 918, and IP PANORAMA Module 05.

⁷ โปรดดู www.upov.int.

สิทธิบัตรผู้อื่น” (Design around) สามารถทำได้โดยง่ายหรือไม่

- มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดที่ผู้อื่น โดยเฉพาะคู่แข่ง จะประดิษฐ์และขอรับสิทธิบัตรในการประดิษฐ์เดียวกันดังกล่าว
- ถ้าไรที่คาดหวังจากการเป็นผู้มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในตลาดเปรียบเทียบกับต้นทุนของการขอรับสิทธิบัตรมีความเหมาะสมหรือไม่ (ดูหัวข้อที่ 17 เรื่องต้นทุนการขอรับสิทธิบัตร)
- ข้อถือสิทธิในความคุ้มครองสิทธิบัตรมีความครอบคลุมเพียงใด และจะให้ความคุ้มครองที่เป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์หรือไม่
- การตรวจสอบการละเมิดสิทธิบัตรสามารถทำได้โดยง่ายหรือไม่ เช่น สิทธิบัตรที่ขอความคุ้มครองเกี่ยวกับกรรมวิธี/กระบวนการ (Process patents) อาจถูกละเมิดโดยไม่เปิดเผยได้ง่ายขึ้น (Infringe secretly) และความพร้อมที่จะลงทุนเวลาและทรัพยากรทางการเงิน ในการบังคับใช้สิทธิบัตรหรือไม่

สิทธิบัตร ความลับ และการเปิดเผย

หากการประดิษฐ์มีแนวโน้มที่จะเป็นไปตามข้อกำหนดความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (Patentability requirements) (ดูหัวข้อที่ 6) บริษัทจะต้องเผชิญกับทางเลือกกล่าวคือ เก็บการประดิษฐ์นั้นเป็นความลับทางการค้า ดำเนินการยื่นขอรับสิทธิบัตร หรือบริษัทจะต้องตรวจสอบให้แน่ใจได้ว่าการประดิษฐ์ดังกล่าวจะไม่มีผู้ใดสามารถยื่นขอรับสิทธิบัตรและได้รับประกาศโฆษณาได้ ซึ่งรู้จักกันทั่วไปว่า “การประกาศโฆษณา เพื่อกีดกันการขอรับสิทธิบัตร” (Defensive publication) เพื่อให้การประดิษฐ์นั้นมีฐานะเป็น “สาธารณสมบัติ” (Public domain) สำหรับในประเทศไทย จะเรียกว่า “ประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร”

ขึ้นอยู่กับระบบกฎหมายของแต่ละประเทศ ความลับทางการค้าอาจได้รับความคุ้มครองผ่านช่องทางตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้าภายใต้บทบัญญัติเฉพาะของกฎหมายฉบับหนึ่งฉบับใด หรือ

แนวทางคำพิพากษาของศาลในเรื่องความคุ้มครองข้อมูลที่เป็นความลับ หรือเงื่อนไขในสัญญาเกี่ยวกับพนักงาน ที่ปรึกษา ลูกค้า และคู่ค้าทางธุรกิจ หรือช่องทางดังกล่าวข้างต้นรวมกัน สำหรับประเทศไทย ความลับทางการค้าได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ความลับทางการค้ามีข้อดีหลายประการ กล่าวคือ

- ไม่มีค่าใช้จ่ายในเรื่องการจดทะเบียน
- ไม่ต้องเปิดเผยหรือจดทะเบียนกับทางราชการ และการประดิษฐ์ไม่ต้องการประกาศโฆษณา
- ไม่จำกัดด้วยเวลา
- มีผลในทันที

แต่ก็มีข้อเสียที่เป็นไปได้มากเช่นกัน กล่าวคือ

- กฎหมายว่าด้วยความลับทางการค้าไม่ได้ห้ามการประดิษฐ์หรือการค้นพบโดยอิสระ กล่าวคือ การค้นพบได้ใช้วิธีการประดิษฐ์หรือจัดทำขึ้นด้วยความรู้ความชำนาญของผู้ค้นพบเอง ทั้งนี้จะมีข้อห้ามเฉพาะการได้มา การใช้ หรือการเปิดเผยความลับทางการค้าที่ไม่เหมาะสมเท่านั้น
- หากความลับถูกเปิดเผยต่อสาธารณชน ใครก็ตามที่ล่วงรู้จะสามารถนำไปใช้ได้
- หากความลับถูกรวมไว้ในผลิตภัณฑ์ด้านนวัตกรรม (Innovative product) ใด ๆ ผู้อื่นอาจสามารถ “ทำวิศวกรรมย้อนกลับ (Reverse engineer)” ซึ่งค้นพบความลับ และนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องได้รับอนุญาตได้
- ความลับทางการค้าอาจบังคับใช้ได้ยาก ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่ใช้บังคับ
- ความลับทางการค้าอาจได้รับการขอรับสิทธิบัตรโดยผู้อื่น ที่อาจประสงค์ให้ท่านต้องหยุดการใช้งานความลับดังกล่าว

แม้ว่าสิทธิบัตรและความลับทางการค้าอาจถูกมองว่าเป็นวิธีการทางเลือกในการให้ความคุ้มครองการประดิษฐ์ แต่ก็มักจะเป็นส่วนเสริมซึ่งกันและกัน

เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจะเก็บการประดิษฐ์ไว้เป็นความลับจนกว่าสำนักงานสิทธิบัตรจะประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร นอกจากนี้องค์ความรู้ (Know-how) อันมีค่ามากมายเกี่ยวกับวิธีการใช้ประโยชน์จากการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรให้ประสบความสำเร็จมักถูกเก็บไว้เป็นความลับทางการค้า

การใช้ความลับทางการค้าควบคู่ไปกับสิทธิบัตรบริษัท พัฒนาอินเตอร์คูล จำกัด

บริษัท พัฒนาอินเตอร์คูล จำกัด (“พัฒนาอินเตอร์คูล”) เป็นผู้ค้นคว้า ประดิษฐ์ และผลิตตู้แช่เย็นเพื่อจำหน่ายในเชิงพาณิชย์ตั้งแต่ปี 2523 โดยตู้แช่เย็นของพัฒนาอินเตอร์คูลได้รับความนิยมอย่างมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จากประสบการณ์ในการทำธุรกิจผลิตตู้แช่เย็นยาวนานถึง 40 ปี พัฒนาอินเตอร์คูลสามารถออกแบบตู้แช่และสิ่งทำพิเศษตามแบบโดยทีมสถาปนิกและวิศวกรที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อทำวิจัยและพัฒนาตู้แช่เพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานตามที่ถูกต้องการ⁸

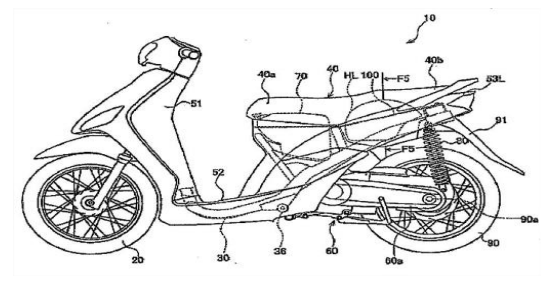
พัฒนาอินเตอร์คูลได้ตระหนักถึงความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในตู้แช่เย็น จึงได้ยื่นคำขอจดทะเบียนอนุสิทธิบัตรต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาแล้ว อย่างไรก็ตาม การใช้งานตู้แช่เย็นให้มีประสิทธิภาพสูงสุด พัฒนาอินเตอร์คูลจะมีการติดตั้งระบบตรวจสอบและควบคุมอุณหภูมิความเย็นรวมถึงการทำงานต่าง ๆ ของตู้แช่เย็นได้ โดยการพัฒนาและออกแบบโปรแกรมดังกล่าว มีข้อมูล และวิธีการทำงานหลายส่วน ซึ่งพัฒนาอินเตอร์คูลได้ปกป้องข้อมูลดังกล่าวเป็นความลับทางการค้า

6. หลักเกณฑ์การได้รับจดสิทธิบัตรมีอะไรบ้าง

เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตร การประดิษฐ์ที่จะขอรับสิทธิบัตรจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ประกอบด้วยสิ่งที่สามารถได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตร (Patentable subject matter) (ดูหัวข้อที่ 7)
- เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (Novelty) (ข้อกำหนดความใหม่) (ดูหัวข้อที่ 8)
- มีขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Involve an inventive step) ข้อกำหนดความไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่าย (Non-obviousness requirement) (ดูหัวข้อที่ 9)
- สามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรมได้ (Capable of industrial application) (หรือมีประโยชน์) (ดูหัวข้อที่ 10) และ
- มีการเปิดเผยอย่างชัดเจน (Disclosure) และครบถ้วนในการขอรับสิทธิบัตร (ข้อกำหนดการเปิดเผยข้อมูล) (ดูหัวข้อที่ 11)

วิธีที่ดีที่สุดในการทำความเข้าใจข้อกำหนดเหล่านี้คือการศึกษาลักษณะที่ผู้ยื่นขอรับสิทธิบัตรไว้ในสาขาวิชาการทางเทคนิค (Technical field) ที่สนใจ ในกรณีนี้อาจศึกษาจากฐานข้อมูลสิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 14–15)



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 0801000827 สิทธิบัตรเลขที่ 62059 สำหรับ “ยานพาหนะประเภทขี่” ขอรับสิทธิบัตรในนามยามาฮา ฮัตซูดกิ คาบุชิกิ ไกชา

อนุสิทธิบัตร

ลักษณะสำคัญบางประการของอนุสิทธิบัตรมีดังนี้

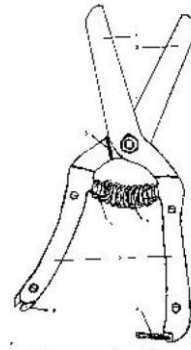
- ข้อกำหนดของการพิจารณาขั้นการประดิษฐ์สูงขึ้นไปของอนุสิทธิบัตรอาจน้อยกว่าสิทธิบัตรหรือไม่ก็ได้

⁸ โปรดดู <http://patanaintercool.com/th/#our-story>

สำหรับการขอรับอนุสิทธิบัตร ไม่มีข้อกำหนดในเรื่อง “ขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น” กล่าวคือ หลังจากที่ผู้ขอได้ยื่นคำขอรับอนุสิทธิบัตร และเอกสารประกอบคำขอครบถ้วนแล้ว เจ้าหน้าที่จะดำเนินการตรวจสอบคำขอ จากนั้นจะออกอนุสิทธิบัตรและประกาศโฆษณาอนุสิทธิบัตร ทั้งนี้ ในกรณีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ยื่นขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ดังกล่าว หลังจากวันที่ออกอนุสิทธิบัตรและประกาศโฆษณาอนุสิทธิบัตร ผู้ตรวจสอบจะดำเนินการพิจารณาตรวจสอบ **ความใหม่ และสามารถประยุกต์ใช้ในทางอุตสาหกรรม** เพื่อพิจารณาต่อสิทธิในการขอรับอนุสิทธิบัตรดังกล่าว

- ขั้นตอนการได้รับอนุสิทธิบัตรโดยทั่วไปจะเร็วกว่า และการพิจารณาจะง่ายกว่าการขอรับสิทธิบัตร
- สำหรับประเทศไทยค่าธรรมเนียมการดำเนินการขอรับอนุสิทธิบัตรจะน้อยกว่าการขอรับสิทธิบัตร รวมทั้งอายุความคุ้มครองของอนุสิทธิบัตรสั้นกว่าสิทธิบัตร ทำให้ค่าธรรมเนียมรายปีที่ต้องชำระตลอดอายุของอนุสิทธิบัตรมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่า
- อายุของอนุสิทธิบัตรจะสั้นกว่าสิทธิบัตร โดยความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศไทยมีอายุ 20 ปี โดยไม่สามารถขอต่ออายุเพิ่มได้ แต่ความคุ้มครองอนุสิทธิบัตรมีอายุ 6 ปี โดยผู้ทรงอนุสิทธิบัตรอาจขอต่ออายุอนุสิทธิบัตรออกไปได้อีก 2 ครั้ง มีกำหนดคราวละ 2 ปี ทำให้อนุสิทธิบัตรมีอายุการคุ้มครองรวมทั้งหมด 10 ปี
- อนุสิทธิบัตรในบางประเทศอาจจำกัดเฉพาะเทคโนโลยีบางสาขา และอาจใช้ได้เฉพาะกับผลิตภัณฑ์มากกว่ากรรมวิธี สำหรับประเทศไทย การประดิษฐ์ใด ๆ ที่เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ และเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมสามารถขอรับความคุ้มครองอนุสิทธิบัตรได้
- คำขอรับอนุสิทธิบัตรสามารถขอเปลี่ยนแปลงประเภทของสิทธิที่จะขอรับจากอนุสิทธิบัตรเป็นสิทธิบัตรได้ก่อนการจดทะเบียนการประดิษฐ์ และออกอนุสิทธิบัตร ในทำนองเดียวกันคำขอรับ

สิทธิบัตรสามารถขอเปลี่ยนแปลงสิทธิเป็นอนุสิทธิบัตรได้ก่อนการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร



คำขอรับอนุสิทธิบัตรเลขที่ 9903000094 อนุสิทธิบัตรเลขที่ 13 สำหรับ “กรรไกรตัดผลไม้” ได้ประดิษฐ์และยื่นคำขอรับอนุสิทธิบัตรในปี 2542 โดย ว่าที่ร.ต.สุรพงษ์ โกสิยะจินดา กรรไกรตัดผลไม้ดังกล่าวเป็นกรรไกรตัดผลไม้สำหรับผลไม้ที่มีขั้วสั้น และฐานของผลไม้ยึดติดแนบชิดและหุ้มกิ่งไว้

7. การประดิษฐ์ที่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้

ในกฎหมายสิทธิบัตรระดับประเทศหรือระดับภูมิภาคส่วนใหญ่ สิ่งที่สามารถได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตร จะกำหนดไว้ในการประดิษฐ์ที่ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองได้ กล่าวคือ การระบุรายการของสิ่งที่ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ แม้ว่าในแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน แต่ตัวอย่างดังต่อไปนี้ เป็นลักษณะของการประดิษฐ์ที่ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ในหลายประเทศ

- สิ่งที่เป็นนามธรรมและทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์
- การสร้างสรรค์ที่เกี่ยวกับความสวยงาม (Aesthetic creations)
- รูปแบบ กฎเกณฑ์ และวิธีการซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความคิด
- สารที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในโลก
- การประดิษฐ์ที่หาประโยชน์จากสิ่งที่ยาจรทบต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี หรือการสาธารณสุข
- วิธีการวินิจฉัย การรักษา และการผ่าตัด สำหรับมนุษย์หรือสัตว์

- พืชและสัตว์ยกเว้นจุลชีพ และกรรมวิธีทางชีววิทยา สำหรับการขยายพันธุ์พืชหรือสัตว์ ยกเว้นกรรมวิธีที่ไม่ใช่ทางชีววิทยาและทางจุลชีววิทยา และ
- โปรแกรมคอมพิวเตอร์

สำหรับการประดิษฐ์ที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมมีดังนี้

- (1) จุลชีพและส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติสัตว์ พืช หรือสารสกัดจากสัตว์หรือพืช
- (2) กฎเกณฑ์และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์
- (3) ระบบข้อมูลสำหรับการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์
- (4) วิธีการวินิจฉัย บำบัด หรือรักษาโรคนมนุษย์ หรือสัตว์
- (5) การประดิษฐ์ที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดี อนามัยหรือสวัสดิภาพของประชาชน

การให้ความคุ้มครองซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์

ในบางประเทศ ขั้นตอนวิธีทางคณิตศาสตร์ (Mathematical algorithms) ที่เป็นพื้นฐานของการปรับปรุงการทำงานของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อาจได้รับความคุ้มครองโดยสิทธิบัตร ในขณะที่ในประเทศอื่น ๆ จะถูกยกเว้นอย่างชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ (Unpatentable subject matter) ในกรณีหลังนี้ในบางประเทศ การประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับซอฟต์แวร์ยังสามารถขอรับสิทธิบัตรได้ โดยที่ซอฟต์แวร์ดังกล่าวจะถือว่ามีส่วนสนับสนุนทางเทคนิค (Technical contribution) ในระดับเทคโนโลยีในขณะนั้น สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรของซอฟต์แวร์คอมพิวเตอร์เฉพาะรายประเทศใด ๆ โปรดติดต่อสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศหรือระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง (ดูรายชื่อเว็บไซต์ของสำนักงานสิทธิบัตรที่ www.wipo.int/directory/en/urls.jsp)

ในประเทศส่วนใหญ่ รวมถึงประเทศไทย รหัสจุดหมาย (Object code) และรหัสต้นฉบับ (Source code) ของโปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถได้รับความคุ้มครอง

ภายใต้ลิขสิทธิ์ ความคุ้มครองภายใต้ลิขสิทธิ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการจดทะเบียน แต่การจดทะเบียนอาจเป็นทางเลือกที่ให้เลือกทำได้และควรทำในบางประเทศ ซึ่งการให้ความคุ้มครองลิขสิทธิ์มีขอบเขตจำกัดมากกว่าการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตร เนื่องจากครอบคลุมเฉพาะการแสดงออกของแนวคิด ไม่ใช่ตัวแนวคิดเอง หลายบริษัทปกป้องรหัสจุดหมายของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยลิขสิทธิ์ ในขณะที่รหัสต้นฉบับถูกเก็บไว้เป็นความลับทางการค้า

8. การประดิษฐ์ถูกพิจารณาว่าเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ต้องทำอย่างไร

การประดิษฐ์จะเป็นสิ่งใหม่ (New or novel) หากไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) โดยทั่วไปงานที่ปรากฏอยู่แล้วหมายถึงความรู้ทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ปรากฏต่อสาธารณชนไม่ว่าที่ใดในโลก ก่อนวันยื่นคำขอรับสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องครั้งแรก ซึ่งรวมถึงสิทธิบัตร คำขอรับสิทธิบัตร และเอกสารที่ไม่ใช่สิทธิบัตรทุกประเภท

คำจำกัดความของงานที่ปรากฏอยู่แล้วในแต่ละประเทศอาจแตกต่างกัน ในหลายประเทศ กล่าวคือ ข้อมูลใด ๆ ที่เปิดเผยต่อสาธารณชนที่ใดก็ได้ในโลกในรูปแบบลายลักษณ์อักษรหรือด้วยวาจา โดยการแสดงหรือผ่านการใช้งานต่อสาธารณชนถือเป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น การตีพิมพ์การประดิษฐ์ในวารสารทางวิทยาศาสตร์ การนำเสนอในที่ประชุม การนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ หรือการจัดแสดงในแค็ตตาล็อกของบริษัทสามารถทำลายความใหม่ของการประดิษฐ์และทำให้ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ โดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ความหมายถึงการประดิษฐ์ที่เป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้ว ว่าเป็นการประดิษฐ์ที่มีหรือใช้แพร่หลายอยู่แล้ว หรือมีการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดในเอกสารเผยแพร่ หรืองานได้รับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรแล้วในประเทศใด ๆ หรือได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรไว้ในประเทศใด ๆ เกิน 18 เดือน หรืองานมีการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดโดยผู้ประดิษฐ์ รวมทั้งการแสดงผลงานของผู้ประดิษฐ์ใน

งานแสดงสินค้าระหว่างประเทศ หรือในงานแสดงต่อสาธารณชนของทางราชการมากกว่า 12 เดือน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการต่อการประดิษฐ์อย่างเป็นความลับทางการค้า ตั้งแต่เริ่มแรกเพื่อป้องกันการเปิดเผยโดยไม่ได้ตั้งใจก่อนที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร เพื่อสร้างความเข้าใจที่เชื่อถือได้ว่าอะไรคืองานที่ปรากฏอยู่แล้ว ดังนั้น ควรขอคำปรึกษาจากตัวแทนสิทธิบัตรที่มีความเชี่ยวชาญ โดยงานที่ปรากฏอยู่แล้วมักจะรวมถึง “งานที่ปรากฏอยู่แล้วที่เป็นความลับ” เช่น การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรที่อยู่ระหว่างการดำเนินการที่ยังไม่ได้มีการประกาศโฆษณา โดยมีเงื่อนไขว่าจะมีการประกาศโฆษณาในภายหลัง อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขการประกาศโฆษณาในภายหลังได้

9. การประดิษฐ์เกี่ยวข้องกับ “ชั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น” เมื่อใด

การประดิษฐ์ถือว่าเกี่ยวข้องกับชั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (หรือไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่าย) เมื่อพิจารณาถึงงานที่ปรากฏอยู่แล้ว การประดิษฐ์จะไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่ายแก่บุคคลที่มีความชำนาญสำหรับสาขาเทคโนโลยีนั้น ข้อกำหนดการประดิษฐ์ที่ไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่ายมีขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่า สิทธิบัตรจะออกให้เฉพาะสำหรับผลสำเร็จจากความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงประดิษฐ์อย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงการปรับปรุงการประดิษฐ์ที่บุคคลที่มีทักษะปกติในสาขาดังกล่าวจะสามารถอนุมานได้โดยง่าย

ตัวอย่างบางประการของสิ่งที่อาจไม่เข้าข่ายเป็นการประดิษฐ์ ตามที่กำหนดโดยคำตัดสินของศาลในอดีต ในบางประเทศ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเพียงขนาด ทำให้ผลิตภัณฑ์พกพาได้ การกลับด้านของชิ้นส่วน การเปลี่ยนวัสดุ หรือการทดแทนด้วยชิ้นส่วนหรือการทำงานที่เทียบเท่ากัน

10. “ความสามารถการประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม” คืออะไร

ในการที่จะขอรับสิทธิบัตรได้นั้น การประดิษฐ์จะต้องสามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมหรือทางธุรกิจได้ การประดิษฐ์ไม่สามารถเป็นเพียงทฤษฎี แต่จะต้องเป็น

ประโยชน์และให้ประโยชน์ในทางปฏิบัติ โดยคำว่า “อุตสาหกรรม” ในที่นี้มีความหมายในเชิงที่กว้างที่สุดว่าเป็นทุก ๆ สิ่งที่เกิดจากความความรู้สติปัญญา ตัวอย่างเช่น เกษตรกรรม ซึ่งในบางประเทศหลักเกณฑ์เหล่านี้ถูกกำหนดว่าเป็นอรรถประโยชน์ (Utility) ทั้งนี้ ข้อกำหนดด้านอรรถประโยชน์มีความสำคัญเป็นพิเศษโดยเฉพาะสำหรับสิทธิบัตรเกี่ยวกับลำดับพันธุกรรม (Genetic sequences) เนื่องจากในขณะที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรดังกล่าวอาจยังไม่สามารถทราบได้ว่าการประดิษฐ์ดังกล่าว ณ ขณะนั้นมีประโยชน์ในเรื่องใด ทั้งนี้ ในประเทศไทยสำหรับคำจำกัดความของ “การประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม” ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้ความหมายว่าเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตทางอุตสาหกรรมรวมทั้งหัตถกรรม เกษตรกรรม และพาณิชย์กรรม

11. ข้อกำหนดการเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์มีอะไรบ้าง

ตามกฎหมายของประเทศส่วนใหญ่ การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรต้องเปิดเผยข้อมูลการประดิษฐ์ในลักษณะที่ชัดเจนและครบถ้วนเพียงพอสำหรับการดำเนินการโดยบุคคลที่มีความชำนาญในสาขาวิทยาการทางเทคนิคเฉพาะด้านนั้น ๆ ในบางประเทศ กฎหมายสิทธิบัตรกำหนดให้ผู้ประดิษฐ์ต้องเปิดเผย “วิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุด” สำหรับสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องกับจุลชีพ หลายประเทศกำหนดให้ต้องนำจุลชีพไปฝากไว้ที่สถาบันรับฝากที่ได้รับการยอมรับ โดยการขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยจะต้องเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์ที่ชัดเจน อันจะทำให้ผู้มีความชำนาญในระดับสามัญในศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้องสามารถทำและปฏิบัติการตามการประดิษฐ์นั้นได้ และต้องระบุวิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุดที่ผู้ประดิษฐ์จะพึงทราบได้

สิทธิบัตรในวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา มีจำนวนสิทธิบัตรในวิทยาศาสตร์ชีวภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีชีวภาพ (Biotechnology) ซึ่งมี

ความแตกต่างกันในสิ่งที่สามารถขอรับสิทธิบัตรในด้านนี้ได้ในแต่ละประเทศ

เกือบทุกประเทศอนุญาตให้ขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับจุลชีพ โดยต้องทำการฝากเก็บตัวอย่างของสิ่งมีชีวิตที่สถาบันรับฝากที่ได้รับการยอมรับ ในขณะที่จุลชีพยังไม่ได้เปิดเผยต่อสาธารณชน และไม่สามารถเปิดเผยรายละเอียดได้ หลายประเทศไม่อนุญาตให้ พืชและสัตว์สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ แต่อนุญาตให้มีการขอรับสิทธิบัตรวัสดุชีวภาพที่ได้รับการทำให้บริสุทธิ์และแยกออกจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของสิ่งนั้น หรือที่ได้รับการผลิตโดยกระบวนการทางเทคนิค ในการนี้การประดิษฐ์ประเภทอื่น ๆ อาจถูกยกเว้น เช่น กระบวนการสำหรับการโคลนมนุษย์ (Cloning human beings) หรือการปรับเปลี่ยนลักษณะพันธุกรรมของเซลล์ถ่ายทอดพันธุกรรม (the germ line genetic identity) ของมนุษย์

ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศ พันธุ์พืชใหม่ (New varieties of plants) ได้รับความคุ้มครองภายใต้ระบบสิทธิบัตรหรือระบบเฉพาะสำหรับการให้ความคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (ดูข้อมูลเพิ่มเติมที่ www.upov.int) หรือทั้งสองอย่าง

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยจุลชีพและส่วนประกอบส่วนใดส่วนหนึ่งของจุลชีพที่มีอยู่ตามธรรมชาติสัตว์ พืชหรือสารสกัดจากสัตว์หรือพืช รวมถึงพันธุ์พืชใหม่ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้ ยกเว้นจุลชีพสายพันธุ์ใหม่หรือจุลชีพกลายพันธุ์ ที่ถูกสร้างขึ้นหรือถูกคิดค้นโดยมนุษย์จนมีลักษณะหรือคุณสมบัติแตกต่างจากจุลชีพที่พบตามธรรมชาติหรือจุลชีพสายพันธุ์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว สามารถรับความคุ้มครองได้

12. สิทธิบัตรให้สิทธิอะไรบ้าง

สิทธิบัตรให้สิทธิแก่เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิบัตรในการหวงห้ามผู้อื่นจากการใช้การประดิษฐ์ในเชิงพาณิชย์ ซึ่งรวมถึงสิทธิในการป้องกันหรือห้ามไม่ให้ผู้อื่นทำใช้ เสนอขาย ขาย หรือนำเข้าผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีซึ่งมีพื้นฐานจากการประดิษฐ์ที่มีสิทธิบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิบัตร

ที่สำคัญสิทธิบัตรไม่ได้ให้ “อิสระในการใช้ (Freedom to use)” หรือสิทธิในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีภายใต้สิทธิบัตรแก่เจ้าของหรือผู้ทรงสิทธิบัตร แต่ให้เฉพาะสิทธิที่จะหวงห้ามผู้อื่นจากการใช้เท่านั้น แม้ว่าสิ่งนี้อาจดูแตกต่างกันไม่มากแต่ก็เป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจระบบสิทธิบัตร และความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันของสิทธิบัตรแต่ละฉบับ ซึ่งในความเป็นจริงสิทธิบัตรของผู้อื่นอาจมีบางส่วนที่ทับซ้อน ครอบคลุมคาบเกี่ยว หรือส่งเสริมสิทธิบัตรของผู้ทรงสิทธิบัตรได้ ในการนี้ผู้ทรงสิทธิบัตรอาจจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการประดิษฐ์ของผู้อื่นก่อนที่จะนำการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรของตนเองไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

ยิ่งไปกว่านั้น ก่อนที่การประดิษฐ์บางอย่าง (เช่น ยารักษาโรค) จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ อาจต้องได้รับอนุญาตจากหน่วยงานราชการอื่น ๆ (เช่น การขออนุญาตในการทำการตลาดจากหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง) เช่นเดียวกับในประเทศไทย แม้ได้รับสิทธิบัตรเรียบร้อยแล้ว จะต้องขึ้นทะเบียนยากับสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาก่อนการจำหน่ายหรือโฆษณาอย่างกล่าว

13. ใครคือผู้ประดิษฐ์และใครเป็นเจ้าของสิทธิในสิทธิบัตร

บุคคลที่คิดค้นการประดิษฐ์คือผู้ประดิษฐ์ (Inventor) ในขณะที่บุคคล (หรือบริษัท) ที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจะเป็นได้ทั้ง ผู้ยื่นคำขอ (Applicant) ผู้ทรงสิทธิบัตร (Holder) หรือเจ้าของสิทธิบัตร (Owner) แม้ว่าในบางกรณีผู้ประดิษฐ์อาจเป็นผู้ยื่นคำขอด้วยก็ได้ แต่ทั้งสองบุคคลมักจะเป็นคนละคนกัน โดยผู้ยื่นคำขอมักจะเป็นบริษัทหรือสถาบันวิจัยที่ว่าจ้างผู้ประดิษฐ์ในการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าว

- การประดิษฐ์ของพนักงาน ในหลายประเทศ การประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นในระหว่างการจ้างแรงงานจะตกเป็นสิทธิของนายจ้างโดยอัตโนมัติ เช่นเดียวกับประเทศไทย พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้การประดิษฐ์ซึ่งถูกจ้างได้ประดิษฐ์ขึ้นโดยการทำงานตามสัญญาจ้างตกเป็นสิทธิของนายจ้าง แม้ว่าสัญญาจ้างจะมีได้

เกี่ยวข้องกับ การประดิษฐ์ อย่างไรก็ตาม ในบางประเทศนายจ้างจะได้สิทธิเช่นนั้นก็ต่อเมื่อมีการระบุไว้ในสัญญาจ้างงาน ในบางกรณี (เช่น หากไม่มีข้อตกลงในการจ้างแรงงาน) ผู้ประดิษฐ์อาจสงวนสิทธิในการใช้ประโยชน์จากการประดิษฐ์ดังกล่าว แต่นายจ้างจะได้รับสิทธิแบบไม่เด็ดขาด (Non-exclusive right) สำหรับการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ภายในของนายจ้าง (เรียกว่า “Shop rights”) จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายเฉพาะในประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มั่นใจว่าสัญญาจ้างแรงงานจัดการกับปัญหาความเป็นเจ้าของเหนือการประดิษฐ์ของพนักงานเพื่อหลีกเลี่ยงข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้น

- ผู้รับเหมาอิสระ ในประเทศส่วนใหญ่ ผู้รับเหมาอิสระที่ได้รับการว่าจ้างจากบริษัทให้พัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีใหม่เป็นเจ้าของสิทธิทั้งหมดในการประดิษฐ์ เว้นแต่จะตกลงกันเป็นลายลักษณ์อักษรเป็นอย่างอื่น ซึ่งหมายความว่า เว้นแต่ผู้รับเหมาจะมีข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรกับบริษัทเพื่อโอนสิทธิการประดิษฐ์ให้กับบริษัทนั้น บริษัทจะไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของในสิ่งที่พัฒนาขึ้น แม้ว่าจ้างเงินเพื่อการพัฒนาที่ตาม ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทย การประดิษฐ์ที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นตามสัญญาจ้างที่มีวัตถุประสงค์ให้ทำการประดิษฐ์ย่อมตกเป็นสิทธิของนายจ้าง อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดดังกล่าวคู่สัญญาสามารถตกลงกันเป็นอย่างอื่นได้ตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ผู้ประดิษฐ์ร่วม เมื่อมีบุคคลมากกว่าหนึ่งคนมีส่วนสำคัญต่อการประดิษฐ์คิดค้น บุคคลนั้นจะได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้ประดิษฐ์ร่วม และจะต้องได้รับการกล่าวถึงว่าเป็นผู้ประดิษฐ์ร่วมในคำขอรับสิทธิบัตร หากผู้ประดิษฐ์ร่วมเป็นผู้ยื่นคำขอด้วย ก็จะได้รับสิทธิบัตรร่วมกัน
- เจ้าของร่วม ในประเทศและองค์กรแต่ละแห่งต่างมีกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการแสวงหาประโยชน์หรือการบังคับใช้สิทธิบัตรซึ่งมีเจ้าของเป็นนิติบุคคลหรือ

บุคคลมากกว่าหนึ่งราย ในบางกรณีเจ้าของร่วมรายใดรายหนึ่งไม่สามารถอนุญาตให้บุคคลที่สามใช้สิทธิบัตรหรือดำเนินการฟ้องบุคคลที่สามในการกระทำละเมิด โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของร่วมรายอื่นทั้งหมดได้ สำหรับในประเทศไทยกรณีมีผู้ทรงสิทธิบัตรมากกว่าหนึ่งราย ผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมแต่ละรายมีสิทธิใช้การประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมคนอื่น อย่างไรก็ตาม การอนุญาตให้ใช้สิทธิตามสิทธิบัตรหรือการโอนสิทธิบัตร ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ทรงสิทธิบัตรร่วมทุกคน

สรุปการตรวจสอบ

- **ควรขอรับสิทธิบัตรในการประดิษฐ์หรือไม่** ควรพิจารณาประโยชน์ที่ได้จากการคุ้มครองสิทธิบัตร และมองหาทางเลือกอื่น ๆ เช่น การเก็บการประดิษฐ์ไว้เป็นความลับ การยื่นอนุสิทธิบัตร เป็นต้น รวมทั้งการทำการวิเคราะห์ต้นทุน/ผลประโยชน์ (อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิบัตรในหัวข้อดังกล่าวต่อไป) เพื่อให้แน่ใจว่ามีการตัดสินใจบนข้อมูลที่เพียงพอ
- **การประดิษฐ์สามารถขอรับสิทธิบัตรได้หรือไม่** ควรพิจารณาข้อกำหนดความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร ค้นหาข้อมูลรายละเอียดของความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรของไทย และดำเนินการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) (ดูหัวข้อที่ 14)
- **ทำความเข้าใจเพื่อความชัดเจนว่าคุณคนใดจะมีสิทธิในการประดิษฐ์ระหว่างบริษัท พนักงาน และหุ้นส่วนทางธุรกิจอื่น ๆ** ที่อาจมีส่วนร่วมทางการเงินหรือทางเทคนิคในการพัฒนาการประดิษฐ์
- **ข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดู IP PANORAMA Module 03⁹, Learning Points 1–2**

⁹ เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการประดิษฐ์และสิทธิบัตรที่จัดทำโดย WIPO ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ผ่านเว็บไซต์ตาม ภาคผนวก I

วิธีการขอรับสิทธิบัตร

14. ควรเริ่มต้นอย่างไร

โดยทั่วไป ขั้นตอนแรกคือการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่ แล้วจากข้อมูลสิทธิบัตรกว่า 40 ล้านฉบับที่ออกให้ทั่วโลก และเอกสารเผยแพร่หลายล้านฉบับ ซึ่งอาจพบงานที่ปรากฏอยู่แล้วมาใช้เปรียบเทียบกับคำขอรับสิทธิบัตร จึงมีความเสี่ยงร้ายแรงที่ข้อมูลอ้างอิงงานที่ปรากฏอยู่แล้ว อันหนึ่งหรือหลายข้อมูลรวมกันอาจทำให้การประดิษฐ์นี้ ไม่ใช่การประดิษฐ์ขึ้นใหม่หรือเป็นที่ประจักษ์โดยง่าย ซึ่งไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้

การสืบค้นงานที่ปรากฏอยู่แล้วเพื่อพิจารณาความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรสามารถป้องกันการสูญเสียเงินในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรได้ หากการสืบค้นข้อมูลเปิดเผยข้อมูลอ้างอิงงานที่ปรากฏอยู่แล้วที่มีแนวโน้มว่าจะขัดต่อเงื่อนไขในการขอรับสิทธิบัตร ทั้งนี้ การสืบค้นข้อมูลผลงานที่ปรากฏอยู่แล้วควรครอบคลุมทั้งเอกสารเกี่ยวกับสิทธิบัตรและที่ไม่ใช่สิทธิบัตร รวมถึงวารสารทางเทคนิคและวิทยาศาสตร์ ตำรา เอกสารการประชุม วิทยานิพนธ์ เว็บไซต์ แผ่นพับของบริษัท เอกสารเผยแพร่ทางการค้า และบทความในหนังสือพิมพ์

ข้อมูลสิทธิบัตรเป็นแหล่งข้อมูลทางเทคนิคที่จัดเก็บอย่างเป็นระเบียบเฉพาะตัว ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนธุรกิจเชิงกลยุทธ์¹⁰ สิทธิบัตรและคำขอรับสิทธิบัตรที่ได้ประกาศโฆษณาแล้วมักจะเป็นช่องทางการเรียนรู้เกี่ยวกับการวิจัยในปัจจุบันและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่มีมาก่อนที่ผลิตภัณฑ์นวัตกรรมที่เกี่ยวข้องจะปรากฏในตลาด

ความสำคัญของการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตร

นอกเหนือจากการเปิดเผยว่าการประดิษฐ์สามารถขอรับสิทธิบัตรได้หรือไม่ การสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตรอาจให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากเกี่ยวกับข้อมูลดังต่อไปนี้

- กิจกรรมการวิจัยและพัฒนาของกลุ่มคู่แข่งในปัจจุบันและอนาคต

- แนวโน้มความนิยมในปัจจุบันในสาขาเทคโนโลยีนั้น
- เทคโนโลยีที่สามารถขออนุญาตใช้สิทธิ (Licensing)
- ซัพพลายเออร์ คู่ค้าทางธุรกิจ หรือนักวิจัยที่มีศักยภาพ
- ช่องทางการตลาดที่เป็นไปได้ทั้งในและต่างประเทศ
- เสริมสร้างความมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์ของบริษัทมีอิสระในการดำเนินการ (Freedom to operate) โดยจะไม่ไปละเมิดสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องของผู้อื่น
- สิทธิบัตรที่หมดอายุแล้วที่ทำให้เทคโนโลยีตกเป็นของสาธารณสมบัติ และ
- การพัฒนาใหม่ ๆ ที่เป็นไปได้บนพื้นฐานของเทคโนโลยีที่มีอยู่

กรณีศึกษา

การจัดการทรัพย์สินทางปัญญาอย่างฉลาด บริษัท อีไลด์ ไฟร์บอล โพร จำกัด

บริษัท อีไลด์ ไฟร์บอล โพร จำกัด (“อีไลด์ ไฟร์บอล”) แต่เดิมทำธุรกิจในฐานะ บริษัท สยาม เซฟตี้ ไฟร์เมียร์ จำกัด เป็นผู้คิดค้น ประดิษฐ์ ผลิตและจำหน่ายลูกบอลดับเพลิง (ELIDE FIRE) ที่มีวัตุดิบประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา ข้อบกพร่อง ของอุปกรณ์ดับเพลิงแบบเดิม ๆ เพื่อใช้เป็นอุปกรณ์ในการดับเพลิงทั้งชนิดแห้งและเปียกกระจายด้วยกระบวนการทำงานที่สามารถดับเพลิงเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็ว โดยการใช้งานลูกบอลดับเพลิง ELIDE FIRE จะทำงานด้วยตัวของมันเองโดยไม่ต้องมีการบังคับแต่อย่างใด ทำให้ผู้ทำการดับเพลิงไม่ต้องเผชิญกับรังสีความร้อนของเปลวเพลิง ควันและไอระเหยของเชื้อเพลิง¹¹

อีไลด์ ไฟร์บอลได้ตระหนักถึงความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา จึงลงทุนทรัพยากรในทรัพย์สินทางปัญญา และปกป้องการประดิษฐ์ผ่านสิทธิบัตร โดยลูกบอลดับเพลิง ELIDE FIRE ได้รับจดสิทธิบัตรในประเทศไทยเรียบร้อยแล้ว เพื่อเพิ่มความคุ้มครองในสิ่งประดิษฐ์

¹⁰ โปรดดู IP PANORAMA Module 06, Learning Point 1.

¹¹ โปรดดู <https://www.elidefire.co.th/about-elidefire/>

ดังกล่าว อีไลต์ ไฟร์บอลได้ยังได้ประเมินและวางกลยุทธ์ในการปกป้องสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวในต่างประเทศ โดยได้มีการยื่นคำขอรับความคุ้มครองผ่านระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ (PCT) ทำให้สิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวได้รับสิทธิบัตรในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศจีน¹²

15. แนวทางและการเข้าถึงการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้ว¹³

สิทธิบัตรและคำขอรับสิทธิบัตรที่ประกาศโฆษณาแล้วโดยสำนักงานสิทธิบัตรต่าง ๆ สามารถเข้าถึงได้ทางออนไลน์ ทำให้การสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้วง่ายขึ้น

WIPO ให้บริการออนไลน์โดยไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศที่ได้มีการประกาศโฆษณาแล้วทั้งหมดที่ได้มีการประมวลผลผ่านระบบ PCT พร้อมกับสิทธิบัตรหลายล้านรายการจากการรวบรวมข้อมูลของสำนักงานระดับประเทศและระดับภูมิภาคหลายแห่ง ผ่านบริการการสืบค้นข้อมูล PATENTSCOPE ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ที่ www.wipo.int/patentscope

สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาหลายแห่งได้จัดทำฐานข้อมูลสิทธิบัตรที่สามารถเข้าถึงได้แบบออนไลน์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ สำหรับการสืบค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลสิทธิบัตรในประเทศไทยจะทำได้ผ่านระบบฐานข้อมูลของกองสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งให้บริการค้นหาและให้คำปรึกษาโดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยฐานข้อมูลที่ดูแลโดยกองสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญาสามารถเข้าถึงได้ที่ <https://patentsearch.ipthailand.go.th>

การเข้าถึงข้อมูลสิทธิบัตรทำได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วยอินเทอร์เน็ต อย่างไรก็ตาม การสืบค้นสิทธิบัตรที่มีคุณภาพสูงไม่ใช่เรื่องง่าย คำศัพท์เกี่ยวกับสิทธิบัตรมักมีความซับซ้อนและคลุมเครือ และการสืบค้นอย่างมืออาชีพต้องใช้ความรู้และความเชี่ยวชาญอย่างมาก แม้ว่าการสืบค้นเบื้องต้นอาจ

ดำเนินการผ่านฐานข้อมูลสิทธิบัตรออนไลน์ที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายได้ แต่บริษัทส่วนใหญ่ที่ต้องการข้อมูลสิทธิบัตรในการตัดสินใจทางธุรกิจที่สำคัญ (เช่น จะขอรับสิทธิบัตรหรือไม่) โดยทั่วไปจะใช้บริการของผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิบัตรและ/หรือใช้ฐานข้อมูลเชิงพาณิชย์ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น

บริการสืบค้นข้อมูล PATENTSCOPE

บริการสืบค้นข้อมูล PATENTSCOPE ของ WIPO ไม่มีค่าใช้จ่าย คุณสมบัติหลักมีดังนี้

- การเข้าถึงการประกาศโฆษณาครั้งแรกทั่วโลก (First publication world-wide) ของคำขอรับความคุ้มครองผ่านระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ (PCT) และเอกสารสิทธิบัตรจากสำนักงานระดับประเทศและระดับภูมิภาค (National and regional offices) ที่เข้าร่วม
- ค้นหาข้อความแบบเต็ม (Full-text search)
- การสืบค้นข้ามภาษาและเครื่องมือการแปล (Cross-lingual search and translation tools) ช่วยในการสืบค้นฐานข้อมูลของภาษาต่างประเทศ
- การตัดคำ (Word stemming) เป็นการสร้างคำประเภทที่คล้ายกันโดยอัตโนมัติโดยแยกแยะความแตกต่างทั่วไปจากต้นกำเนิดของคำ เช่น “ไฟฟ้า” (Electric) “เกี่ยวกับไฟฟ้า” (Electrical) และ “กระแสไฟฟ้า” (Electricity)
- การวิเคราะห์เชิงกราฟ (Graphical analysis) ของผลการสืบค้น
- ข้อมูลการเข้าสู่ขั้นตอนระดับประเทศ (National phase entry data) เพื่อติดตามสถานะคำขอรับระหว่างประเทศในระดับประเทศในบางประเทศ
- ภาพที่ฝังในไฟล์ (Embedded images) และ

¹² โปรดดู <https://www.cea.or.th/single-research/Global-Patent-Overview>.

¹³ โปรดดู IP PANORAMA Module 03, Learning Points 2–3.

- อาร์เอสเอสฟีด (RSS feeds) เพื่อติดตามกิจกรรมการขอรับสิทธิบัตร และการอัปเดตข้อมูลใหม่ที่น่าสนใจ¹⁴

การสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้วสามารถทำได้โดยอาศัยคำสำคัญหรือคำสำหรับใช้ในการค้นหา (Keyword) การจำแนกประเภทสิทธิบัตร (Patent classification) หรือเกณฑ์ (Criteria) การสืบค้นอื่น ๆ งานที่ปรากฏอยู่แล้วที่ค้นพบจะขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ของการสืบค้น ระบบการจำแนกประเภท ความเชี่ยวชาญทางเทคนิคของผู้ดำเนินการสืบค้น และฐานข้อมูลสิทธิบัตรที่ใช้

การจำแนกการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ

การจำแนกการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ (International Patent Classification : IPC) เป็นระบบการจำแนกประเภทตามลำดับชั้นที่ใช้ในการจำแนกและค้นหาเอกสารสิทธิบัตร นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือในการจัดเรียงเอกสารสิทธิบัตรอย่างเป็นหมวดหมู่ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการบริการเลือกเผยแพร่ข้อมูล (Selective dissemination of information) และสำหรับการตรวจสอบสถานะของศิลปะหรือวิทยาการที่มีอยู่ในขณะนั้นตามแต่ละสาขาเทคโนโลยี โดย IPC ประกอบด้วย 8 หมวดใหญ่ (Section) ซึ่งแบ่งออกเป็น 120 จำพวก (Class) 628 จำพวกย่อย (Subclass) และประมาณ 70,000 กลุ่ม (Group) โดย 8 หมวดใหญ่ ประกอบด้วย

- สิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ (Human necessities)
- การปฏิบัติ การดำเนินการ การขนส่ง (Performing; Operations; Transporting)
- เคมี วิธีการแยกโลหะออกจากแร่ (Chemistry; metallurgy)
- เสื้อผ้า กระดาษ (Textiles; Paper)
- การซ่อมแซม การก่อสร้าง (Fixed constructions)
- วิศวกรรมเครื่องกล เกี่ยวกับแสงสว่าง การทำความร้อน คลังแสง การระเบิด (Mechanical

engineering; Lighting; Heating; Weapons; Blasting)

- ฟิสิกส์ (Physics) และ
- กระแสไฟฟ้า (Electricity)

ในปัจจุบันมากกว่า 100 ประเทศใช้ IPC เพื่อจำแนกสิทธิบัตรของตน สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดูที่: www.wipo.int/classifications/ipc

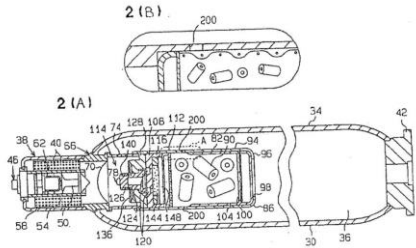
16. การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรทำอย่างไร

หลังจากดำเนินการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้วและตัดสินใจขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร คำขอรับสิทธิบัตรจะต้องจัดทำคำขอพร้อมบรรยายละเอียดการประดิษฐ์ (Description) ที่มีข้อความสมบูรณ์ ข้อถ้อยสิทธิที่กำหนดขอบเขตของความคุ้มครอง (Claim) รูปเขียน (Drawing) และบทสรุปการประดิษฐ์ (Abstract) (ดูหัวข้อที่ 21) และส่งไปยังกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด พร้อมชำระค่าธรรมเนียมได้ที่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ หรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด หรือส่งคำขอทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับถึงกองสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ พร้อมชำระค่าธรรมเนียมผ่านธนาณัติ สั่งจ่าย กรมทรัพย์สินทางปัญญา หรือยื่นคำขอผ่านระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา อิเล็กทรอนิกส์ (E-Filing) พร้อมชำระค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนด ในบางประเทศอาจมีช่องทางเลือกในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น (Provisional) ที่มีแบบพิธีการน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม คำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยไม่สามารถยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้นได้ (ดู “คำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น” ในหัวข้อที่ 20)

คำขอรับสิทธิบัตรมักจะจัดทำโดยทนายความหรือตัวแทนสิทธิบัตรที่จะเป็นตัวแทนดูแลผลประโยชน์ในระหว่างขั้นตอนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร หัวข้อถัดไปจะแสดงภาพรวมของกระบวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในแต่ละขั้นตอน โปรดทราบว่าอาจมีความแตกต่างที่สำคัญ

¹⁴ RSS ย่อมาจาก “Really Simple Syndication” และใช้เพื่อแบ่งปันเนื้อหาจากเว็บไซต์หรือบล็อกเว็บ

ในแต่ละประเทศ และเป็นกรณีที่ที่สุดที่จะตรวจสอบกับสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศหรือสำนักงานกฎหมายสิทธิบัตรในประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อขอรับข้อมูลล่าสุดเกี่ยวกับขั้นตอนและค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 9501002310 สิทธิบัตรเลขที่ 18645 สำหรับ “เครื่องอัดลมด้านข้างแบบกะทัดรัด” ขอรับสิทธิบัตรในนามโออีเอ อิงค์. และไคเซล เคมีคัล อินดัสทรีส์, แอลทีดี.

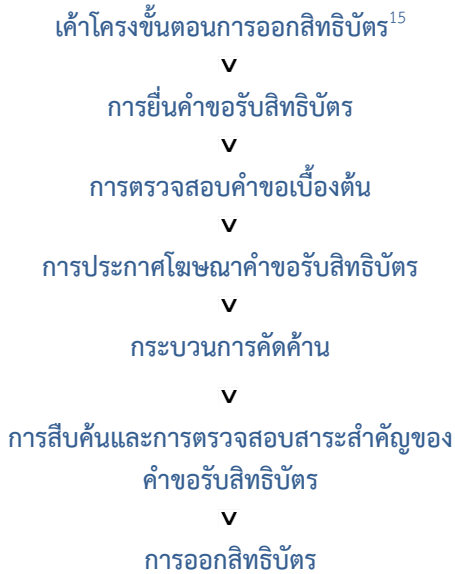
กระบวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร

การขอรับสิทธิบัตรโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- **การตรวจสอบคำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น** เมื่อผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นเอกสารครบถ้วน พร้อมทั้งชำระค่าธรรมเนียมคำขอรับสิทธิบัตรเรียบร้อยแล้ว ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะพิจารณาความถูกต้องของเอกสารประกอบคำขอ ตลอดจนพิจารณาตรวจสอบรายละเอียดภายในเอกสารนั้น ๆ ตามบทบัญญัติของกฎหมาย หากมีข้อบกพร่อง ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะแจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรหรือตัวแทนของผู้ขอรับสิทธิบัตรทราบ เพื่อให้ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องภายในกำหนดระยะเวลา
- **การประกาศโฆษณา** หลังจากที่ถูกตรวจสอบสิทธิบัตรพิจารณาว่าคำขอและเอกสารประกอบคำขอถูกต้องครบถ้วน ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรจะดำเนินการประกาศโฆษณาเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียคัดค้านการออกสิทธิบัตร
- **การคัดค้าน** เมื่อได้มีการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร บุคคลใดเห็นว่าตนมีสิทธิดีกว่าผู้ขอรับสิทธิบัตร หรือเห็นว่าคำขอรับสิทธิบัตรนั้นไม่ชอบ

ด้วยกฎหมาย โดยผู้คัดค้านจะต้องยื่นคำคัดค้านภายในเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศโฆษณา

- **การยื่นคำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์** เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการประกาศโฆษณา และไม่มีผู้ใดคัดค้านแล้ว ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะต้องยื่นคำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ภายใน 5 ปี นับจากวันประกาศโฆษณา หากผู้ขอรับสิทธิบัตรไม่ดำเนินการยื่นคำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ภายในกำหนดระยะเวลา จะถือว่าเป็นการละทิ้งคำขอ
- **การตรวจสอบสาระสำคัญของคำขอรับสิทธิบัตร** เมื่อผู้ขอรับสิทธิบัตรได้ยื่นคำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์ กองสิทธิบัตรจะตรวจค้นข้อมูลจากฐานข้อมูลทั้งในประเทศไทย และต่างประเทศ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาสาระว่าเป็นการประดิษฐ์ที่สามารถได้รับความคุ้มครองตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายด้วยหรือไม่เมื่อกองสิทธิบัตรดำเนินการตรวจสอบการประดิษฐ์เสร็จสิ้น ผลการตรวจสอบจะถูกส่งเป็นลายลักษณ์อักษรถึงผู้ขอรับสิทธิบัตร หรือตัวแทนของผู้ขอรับสิทธิบัตร โดยผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรอาจมีหนังสือแจ้งให้แก้ไขหรือชี้แจง หรือให้ส่งเอกสารหรือสิ่งใดเพิ่มเติมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเพื่อประกอบการพิจารณา กรณีที่ผลการตรวจสอบปรากฏว่าคำขอรับสิทธิบัตรไม่ถูกต้อง กองสิทธิบัตรจะยกคำขอ และผู้ขอรับสิทธิบัตรมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการสิทธิบัตรได้
- **การออกสิทธิบัตร** เมื่อผลการตรวจสอบการประดิษฐ์ปรากฏว่าคำขอถูกต้องและเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย กองสิทธิบัตรจะแจ้งให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมการรับจดทะเบียน และจะดำเนินการออกหนังสือสำคัญการจดทะเบียนสิทธิบัตรให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรต่อไป



17. การขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์มีค่าใช้จ่ายเท่าใด

ค่าใช้จ่ายในการขอรับสิทธิบัตรจะมีความแตกต่างกันค่อนข้างมากในแต่ละประเทศ ค่าใช้จ่ายในการขอรับสิทธิบัตรขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ลักษณะของการประดิษฐ์ ความซับซ้อน ระยะเวลาในขอรับสิทธิบัตร การคัดค้านในระหว่างการตรวจสอบโดยสำนักงานสิทธิบัตร ค่าแปลเอกสาร และค่าวิชาชีพทนายความ นอกจากนี้ ผู้ขอรับสิทธิบัตรจะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับสิทธิบัตร รวมถึงการชำระค่าธรรมเนียมรายปี และ/หรือการต่ออายุหลังจากได้รับสิทธิบัตร ดังนั้น ผู้ขอรับสิทธิบัตรควรวางแผนและกำหนดงบประมาณที่เหมาะสมสำหรับค่าใช้จ่ายดังกล่าว ค่าใช้จ่ายในการขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยอาจสรุปได้ดังนี้

- ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอ ที่จะต้องชำระให้กับกรมทรัพย์สินทางปัญญาหรือสำนักงานพาณิชย์จังหวัด สำหรับค่าธรรมเนียมการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

- ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร: ค่าขอละ 500 บาท
- ค่าธรรมเนียมการประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร: ค่าขอละ 250 บาท
- ค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอให้ตรวจสอบการประดิษฐ์: ค่าขอละ 250 บาท
- ค่าธรรมเนียมการออกสิทธิบัตร: ค่าขอละ 500 บาท

- ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับบริการของตัวแทนสิทธิบัตร หากผู้ยื่นคำขอประสงค์ที่จะว่าจ้างให้ตัวแทนสิทธิบัตรเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องแทน เช่น การให้ความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร ร่างคำขอรับสิทธิบัตร เตรียมรูปเขียนและหนังสือติดต่อกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา จะมีค่าวิชาชีพของตัวแทนสิทธิบัตรเพิ่มเติม โดยจะเป็นไปตามเงื่อนไขและข้อกำหนดของตัวแทนสิทธิบัตรนั้น ๆ
- ค่าธรรมเนียมรายปี เพื่อรักษาการมีผลใช้บังคับของสิทธิบัตร ผู้ทรงสิทธิบัตรจะต้องดำเนินการชำระค่าธรรมเนียมรายปี โดยเริ่มตั้งแต่ปีที่ 5 ของอายุสิทธิบัตรเป็นต้นไป โดยการชำระค่าธรรมเนียมผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถดำเนินการชำระเป็นรายปี หรือชำระพร้อมกันในคราวเดียวกันได้ โดยอัตราค่าธรรมเนียมรายปีมีรายละเอียดดังนี้
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 5: ค่าขอละ 1,000 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 6: ค่าขอละ 1,200 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 7: ค่าขอละ 1,600 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 8: ค่าขอละ 2,200 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 9: ค่าขอละ 3,000 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 10: ค่าขอละ 4,000 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 11: ค่าขอละ 5,200 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 12: ค่าขอละ 6,600 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 13: ค่าขอละ 8,200 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 14: ค่าขอละ 10,000 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 15: ค่าขอละ 12,000 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 16: ค่าขอละ 14,200 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 17: ค่าขอละ 16,600 บาท
 - ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 18: ค่าขอละ 19,200 บาท

¹⁵ เค้าโครงนี้เป็นการนำเสนอขั้นตอนการออกสิทธิบัตรในประเทศไทย โดยกองสิทธิบัตร กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

ซึ่งขั้นตอนการออกสิทธิบัตรโดยสำนักงานสิทธิบัตรบางแห่ง อาจแตกต่างกันไปในแต่ละสำนักงานสิทธิบัตร

- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 19: ค่าขอละ 22,000 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี ปีที่ 20: ค่าขอละ 25,000 บาท
- ค่าธรรมเนียมรายปี กรณีชำระทั้งหมดในการชำระค่าธรรมเนียมรายปีครั้งแรก: ค่าขอละ 140,000 บาท
- การขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในต่างประเทศมีแนวโน้มที่จะมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ซึ่งรวมถึงค่าธรรมเนียมการยื่นคำขอในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องสำหรับประเทศนั้น ๆ ค่าใช้จ่ายในการแปล และค่าใช้จ่ายในการใช้ตัวแทนสิทธิบัตรในประเทศที่ยื่นคำขอ (ข้อกำหนดสำหรับผู้ยื่นคำขอต่างประเทศในหลายประเทศ ดูหัวข้อที่ 25)
- ในกรณีของการประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกับจุลชีพ ซึ่งจำเป็นต้องมีการฝากเก็บจุลชีพหรือวัสดุชีวภาพกับสถาบันรับฝากที่เป็นที่ยอมรับ จะต้องชำระค่าธรรมเนียมสำหรับการยื่น การจัดเก็บ และการทดสอบความมีชีวิตของวัสดุที่ฝาก
- ทั้งนี้กรมทรัพย์สินทางปัญญาไม่มีบริการฝากเก็บจุลชีพ อย่างไรก็ตาม ผู้ยื่นคำขอสามารถฝากเก็บจุลชีพได้ที่สถาบันฝากเก็บจุลชีพตามประกาศกรมฯ เรื่อง กำหนดรายชื่อสถาบันรับฝากเก็บจุลชีพ โดยเงื่อนไขในการจัดเก็บ และค่าธรรมเนียมที่เกี่ยวข้อง เป็นไปตามแต่ละสถาบันกำหนด

ตัวอย่างกรณีวิธีที่ได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตร

ทุเรียนเป็นผลไม้ที่สามารถเก็บได้ประมาณ 1 เดือน หากยังไม่ได้ทำการผ่า แต่ถ้าหากอุณหภูมิร้อนจนเกินไปก็อาจทำให้ทุเรียนสุกเร็วขึ้น และเมื่อแกะผลทุเรียนออกมาแล้ว โดยส่วนมากทุเรียนจะเสียภายใน 2-3 วัน แต่กรรมวิธีการเก็บรักษาทุเรียนโดยการแช่เยือกแข็งอบแห้งนั้นได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตรโดยมีบริษัท สยามพรีเมียร์ฟู้ดส์ จำกัด เป็นเจ้าของ

18. ควรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเมื่อใด

โดยทั่วไป ควรยื่นคำขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรทันทีที่มีข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นสำหรับร่างคำขอ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ อีกหลายประการที่ต้องยื่นคำขอโดยเร็ว กล่าวคือ

- ในเกือบทุกประเทศ รวมถึงประเทศไทยความคุ้มครองสิทธิบัตรจะใช้หลักการผู้ใดยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนจะมีสิทธิดีกว่า (a first-to-file basis) อย่างไรก็ตามแต่เดิมในสหรัฐอเมริกา¹⁶ จะใช้หลักการผู้ใดประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่า แต่ในภายหลังได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นหลักการผู้ใดยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนจะมีสิทธิดีกว่า (ดู “ระบบสิทธิบัตรผู้ใดยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนมีสิทธิดีกว่าและระบบผู้ใดประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่า” ในหัวข้อที่ 19) ดังนั้น การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรตั้งแต่เนิ่น ๆ จะทำให้ไม่ทำให้สูญเสียสิทธิต่อการประดิษฐ์ดังกล่าวให้กับผู้อื่น
- การยื่นคำขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรตั้งแต่เนิ่น ๆ จะช่วยให้ได้รับการสนับสนุนทางการเงินหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการประดิษฐ์ได้ง่ายขึ้น
- โดยทั่วไปแล้ว ยังมี การยื่นคำขอเร็วเท่าใด ก็จะทำให้ทำให้ได้รับสิทธิบัตรและสามารถบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตรได้เร็วขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้การดำเนินการให้คำขอผ่านการพิจารณาจนได้รับสิทธิบัตรอาจใช้เวลาานาน (ดูหัวข้อที่ 22)

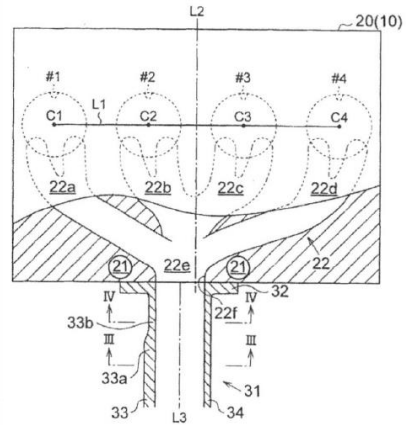
อย่างไรก็ตาม การรีบยื่นคำขอรับสิทธิบัตรอาจสร้างปัญหาได้เช่นกัน กล่าวคือ

- หากการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเร็วเกินไปและการประดิษฐ์มีการปรับปรุงพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยทั่วไปจะไม่สามารถทำการเปลี่ยนแปลงในสาระสำคัญเกี่ยวกับรายละเอียดการประดิษฐ์ดั้งเดิมนั้นได้
- เมื่อยื่นคำร้องสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศหรือภูมิภาคหนึ่ง โดยปกติผู้ยื่นคำขอจะมี

¹⁶ The America Invents Act ซึ่งประกาศใช้เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2011 ได้เปลี่ยนระบบสิทธิบัตรของสหรัฐอเมริกาจากระบบผู้ใด

ประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่าเป็นระบบผู้ใดยื่นคำขอก่อนมีสิทธิดีกว่า โดยมีผลตั้งแต่วันที่ 16 มีนาคม 2013

ระยะเวลา 12 เดือนในการยื่นคำขอสำหรับการประดิษฐ์แบบเดียวกันในประเทศอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับประโยชน์จากวันที่ยื่นคำขอครั้งแรก (ดูหัวข้อที่ 28) ซึ่งตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้ให้สิทธิอย่างเดียวกันกับผู้ยื่นคำขอในการจะยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเดียวกันในประเทศอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม การยื่นคำขอในต่างประเทศหลายประเทศก่อนที่จะรู้ว่าการประดิษฐ์จะประสบความสำเร็จในเชิงพาณิชย์หรือไม่นั้น อาจมีค่าใช้จ่ายที่สูงเกินไป วิธีหนึ่งในการบรรเทาปัญหานี้คือการเลื่อนการชำระเงินค่าแปลและค่าธรรมเนียมในประเทศออกไปอีก 18 เดือนโดยใช้ระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ (ดู “ข้อดีของ PCT” ในหัวข้อที่ 30)



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 1601006916 สิทธิบัตรเลขที่ 65631 สำหรับ “เครื่องยนต์เผาไหม้ภายใน” ขอรับสิทธิบัตรในนามโตโยต้า จิโดชา คาบุชิกิ ไคชา และไอชิน ทาคาโอกะ โค., แอลทีดี.

ระบบสิทธิบัตรผู้ใดยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนมีสิทธิดีกว่า (First-to-file) และระบบผู้ใดประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่า (First-to-invent)

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ควรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนที่จะเปิดเผยการประดิษฐ์ดังกล่าวแก่บุคคลใดก็ตาม การเปิดเผยข้อมูลก่อนการยื่นคำขอ เช่น สำหรับการทดสอบการตลาด หรือให้กับนักลงทุนหรือคู่ค้าทางธุรกิจอื่น ๆ ควรทำภายหลังจากได้มีการลงนามในสัญญาการรักษาความลับหรือไม่เปิดเผยข้อมูลเท่านั้น

19. การเก็บการประดิษฐ์ไว้เป็นความลับก่อนยื่นคำขอรับสิทธิบัตรมีความสำคัญเพียงใด

การรักษาการประดิษฐ์เป็นความลับก่อนที่จะยื่นคำขอเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ในหลายกรณีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนล่วงหน้าอาจทำให้การประดิษฐ์ไม่เป็นการประดิษฐ์ที่แท้จริงใหม่ ทำให้ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ เว้นแต่กฎหมายที่บังคับใช้จะกำหนด “ระยะเวลาผ่อนผัน (Grace period)” (ดูหัวข้อที่ 20)

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ประดิษฐ์ นักวิจัย และบริษัทต่าง ๆ จะต้องหลีกเลี่ยงการเปิดเผยการประดิษฐ์ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรจนกว่าจะมีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร

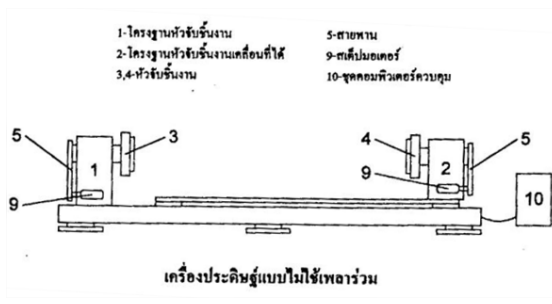
ในเกือบทุกประเทศ สิทธิบัตรจะมอบให้กับบุคคลแรกที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรของการประดิษฐ์นั้น ๆ ข้อยกเว้นที่น่าสังเกตคือสหรัฐอเมริกาซึ่งใช้ระบบผู้ใดประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่าจนถึงวันที่ 15 มีนาคม 2013 ซึ่งภายใต้ระบบดังกล่าวสิทธิบัตรดังกล่าวได้มอบให้กับผู้ประดิษฐ์คนแรกที่เกิดคิดค้นและทำให้การประดิษฐ์เป็นจริง ไม่ว่าคำขอรับสิทธิบัตรของผู้นั้นจะเป็นคำขอแรกหรือไม่ก็ตาม เพื่อที่จะพิสูจน์การเป็นผู้ประดิษฐ์ภายในระบบระบบผู้ใดประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่า จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาสมุดบันทึกสำหรับห้องปฏิบัติการที่มีการบันทึก มีพยานรู้เห็น และมีการลงวันที่ ซึ่งอาจใช้เป็นหลักฐานในกรณีที่มีข้อพิพาทกับบริษัทหรือผู้ประดิษฐ์อื่น

20. “ระยะเวลาผ่อนผัน” คืออะไร

กฎหมายของบางประเทศกำหนดให้ “ระยะเวลาผ่อนผัน” (Grace period) เป็นเวลา 6 หรือ 12 เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ประดิษฐ์หรือผู้ยื่นคำขอเปิดเผยการประดิษฐ์จนถึงเวลาที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ซึ่งการประดิษฐ์นั้นไม่สูญเสียความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรเนื่องจากการเปิดเผย

ดังกล่าว ในประเทศดังกล่าวบริษัทอาจเปิดเผย การประดิษฐ์ของตน เช่น โดยแสดงไว้ในงานแสดงสินค้า หรือเผยแพร่ในแค็ตตาล็อกของบริษัท วารสารทางเทคนิค และยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายในระยะเวลาผ่อนผัน สำหรับประเทศไทย พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมได้กำหนดระยะเวลาผ่อนผัน 12 เดือน สำหรับการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดที่เกิดขึ้น หรือเป็นผลมาจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือ การเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียดโดยผู้ประดิษฐ์ รวมทั้งการแสดงผลงานของผู้ประดิษฐ์ในงานแสดงสินค้า ระหว่างประเทศ หรือในงานแสดงต่อสาธารณชนของ ทางการ และการเปิดเผยสาระสำคัญหรือรายละเอียด ดังกล่าว กล่าวคือ หากได้ยื่นคำขอสิทธิบัตรภายใน ระยะเวลา 12 เดือนนับจากการเปิดเผยสาระสำคัญมีให้ ถือว่าเป็นการเปิดเผยสาระสำคัญของการประดิษฐ์อันจะ ทำให้การประดิษฐ์ดังกล่าวไม่สามารถขอรับสิทธิบัตร

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระยะเวลาผ่อนผันไม่ได้ใช้ในทุ กประเทศ การใช้ระยะเวลาผ่อนผันในประเทศหนึ่ง ๆ อาจ ทำให้ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ในตลาดที่ สนใจอื่น ๆ ซึ่งไม่มีระยะเวลาผ่อนผัน



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 9601002935 สิทธิบัตรเลขที่ 16373 สำหรับ “เครื่องกลึงแบบมีสองหัวที่หมุนด้วยความเร็วเดียวกันโดยไม่ใช้เพลาร่วม” ประดิษฐ์และยื่นคำขอรับสิทธิบัตรโดยนายดิเรก กาญจนาคพันธุ์ และนายสีชาย กาญจนาคพันธุ์

คำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น

ในบางประเทศ (รวมถึงออสเตรเลีย แคนาดา อินเดีย และสหรัฐอเมริกา) ผู้ยื่นคำขอมมีโอกาสที่จะยื่นคำขอรับ สิทธิบัตรเบื้องต้น (Provisional patent application

: PPA) โดย PPA มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นจุดเริ่มต้น ที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างต่ำสำหรับระบบสิทธิบัตร อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทย ผู้ขอรับสิทธิบัตร ไม่สามารถยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ แม้ว่ารายละเอียดวิธีการทำงาน ของ PPA จะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แต่ก็มีลักษณะที่เหมือนกันบางอย่างรวมถึง

- การขออ้างสิทธิย้อนหลัง เพื่อที่จะได้รับความคุ้มครองสิทธิบัตร ผู้ประดิษฐ์ที่ยื่นคำขอ PPA ต้องยื่นคำขอรับสิทธิบัตรตามปกติภายในหนึ่งปี นับจากวันที่ยื่นคำขอ PPA การยื่นคำขอรับ สิทธิบัตรตามปกติผู้ขอรับสิทธิบัตรสามารถ “ขออ้างสิทธิย้อนหลัง” ของคำขอ PPA ที่เกี่ยวข้องได้ ซึ่งหมายความว่า จะได้รับการปฏิบัติ เสมือนว่าได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในวันที่ยื่นคำขอ PPA
- เป็นจุดเริ่มต้นที่ค่อนข้างต้นทุนต่ำในการเข้าสู่ ระบบสิทธิบัตร PPA มีต้นทุนในการยื่นคำขอที่ ต่ำกว่า เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว PPA จะไม่ผ่านการตรวจสอบในเนื้อหาสาระและไม่จำเป็นต้อง มีข้อถือสิทธิ แต่ว่าจะต้องเปิดเผยรายละเอียด การประดิษฐ์ทั้งหมด
- มีเวลาเพิ่มเติมในการตัดสินใจว่ามีความเหมาะสม ที่จะขอรับสิทธิบัตรหรือไม่ เมื่อยื่น PPA แล้ว ผู้ยื่นคำขอจะมีเวลา 12 เดือนในการทดสอบ แนวคิดและหาทุนก่อนที่จะยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ตามปกติ โดย PPA เป็นประโยชน์มากสำหรับ ธุรกิจของกลุ่มสตาร์ทอัพในกรณีที่ได้ทำ การประดิษฐ์บางสิ่งบางอย่างที่ต้องการขอรับ ความคุ้มครองในทันที แต่ยังคงสามารถพัฒนา ปรับปรุง ทำให้สิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวให้สมบูรณ์ขึ้น ต่อเนื่อง ต่อไปได้ ซึ่งเป็นการปกป้องสิทธิในการ ประดิษฐ์ของธุรกิจสตาร์ทอัพได้ ก่อนที่จะ ดำเนินการขอความช่วยเหลือ ด้านเงินทุน หรือ ความร่วมมือจากภายนอก

- ใช้อ้างสิทธิในการประดิษฐ์ PPA อนุญาตให้ใช้คำว่า “อยู่ระหว่างการขอรับสิทธิบัตร (Patent pending)” สำหรับการประดิษฐ์หรือการโฆษณาเพื่อขัดขวางผู้อื่นจากการลอกเลียนการประดิษฐ์ดังกล่าวได้

อย่างไรก็ตาม ยังมีความเสี่ยงและข้อเสียบางประการที่เกี่ยวข้องกับ PPA ซึ่งรวมถึงค่าใช้จ่ายโดยรวมที่เพิ่มขึ้นในการขอรับสิทธิบัตร การสูญเสียความลับทางการค้าที่อาจเกิดขึ้น และความสำคัญผิดว่าระบบ PPA จะคุ้มครองสิทธิในการประดิษฐ์ได้เต็มประสิทธิภาพ หากไม่ได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรตามปกติ (False sense of security)

21. ส่วนประกอบของคำขอรับสิทธิบัตรมีอะไรบ้าง

คำขอรับสิทธิบัตรมีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง กล่าวคือ

- กำหนดขอบเขตทางกฎหมายของความคุ้มครองสิทธิบัตร
- อธิบายลักษณะของการประดิษฐ์ รวมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการนำไปใช้
- ให้รายละเอียดของผู้ประดิษฐ์ ผู้ทรงสิทธิบัตร และข้อมูลทางกฎหมายอื่น ๆ

การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรมีโครงสร้างที่คล้ายคลึงกันทั่วโลก และประกอบด้วยแบบพิมพ์คำขอ รายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถ้อยสิทธิ รูปเขียน (ถ้าจำเป็น) และบทสรุปการประดิษฐ์ เอกสารสิทธิบัตรอาจมีจำนวนเพียงไม่กี่หน้าจนถึงหลายร้อยหน้า ขึ้นอยู่กับลักษณะของการประดิษฐ์และสาขาวิทยาการทางเทคนิค

แบบพิมพ์คำขอ

แบบพิมพ์คำขอประกอบด้วยชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์ วันรับคำขอ วันที่ขออ้างสิทธิย้อนหลังและข้อมูลเบื้องต้น (Bibliographic data) เช่น ชื่อและที่อยู่ของผู้ยื่นคำขอและผู้ประดิษฐ์

รายละเอียดการประดิษฐ์

การเขียนรายละเอียดการประดิษฐ์จะต้องบรรยายละเอียดที่เพียงพอเพื่อให้ผู้มีความชำนาญในสาขาวิทยาการทางเทคนิคเดียวกันสามารถทำและปฏิบัติตามการประดิษฐ์นั้นได้จากรายละเอียดการประดิษฐ์และรูปเขียนโดยไม่ต้องใช้ความพยายามในการประดิษฐ์ใด ๆ หากรายละเอียดการประดิษฐ์ไม่เป็นไปตามมาตรฐานนี้ สิทธิบัตรอาจถูกปฏิเสธหรืออาจถูกเพิกถอนหลังจากกระบวนการในชั้นศาลได้

ข้อถ้อยสิทธิ

ข้อถ้อยสิทธิกำหนดขอบเขตของความคุ้มครองสิทธิบัตร ข้อถ้อยสิทธิมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากหากมีการร่างข้อถ้อยสิทธิไว้ไม่ดี ก็อาจส่งผลให้การประดิษฐ์ที่มีคุณค่าอย่างแท้จริงกลายเป็นสิทธิบัตรที่ไร้ค่า ซึ่งง่ายต่อ “การถูกผู้อื่นนำสิ่งประดิษฐ์ไปพัฒนาต่อยอดเป็นของตนเอง (Design around)” หรือ การหลีกเลี่ยงสิทธิบัตร (Circumvent)

ในการดำเนินคดีสิทธิบัตร การตีความข้อถ้อยสิทธิถือเป็นขั้นตอนแรกโดยทั่วไปในการตัดสินใจว่าสิทธิบัตรนั้นมีผลบังคับใช้หรือไม่และถูกละเมิดหรือไม่ ซึ่งควรขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการร่างข้อถ้อยสิทธิ

ตัวอย่างข้อถ้อยสิทธิ

ข้อถ้อยสิทธิสองข้อแรกของสิทธิบัตรหมายเลข US4641349 ของสิทธิบัตรชื่อ “ระบบจดจำม่านตา” (Iris Recognition System)

- วิธีการระบุตัวตนบุคคล ประกอบด้วย การจัดเก็บข้อมูลภาพอย่างน้อยส่วนหนึ่งของม่านตาและรูม่านตาของบุคคล และการทำให้ตาของบุคคลที่ไม่สามารถระบุตัวตนที่มีม่านตาและรูม่านตาสว่างขึ้น และการเก็บภาพอย่างน้อยหนึ่งภาพของส่วนของม่านตาและรูม่านตาส่วนเดียวกันของบุคคลที่ไม่สามารถระบุตัวตน และการเปรียบเทียบอย่างน้อยในส่วนของม่านตาของภาพที่ได้รับกับ

ข้อมูลภาพที่เก็บไว้เพื่อระบุตัวบุคคลที่ไม่สามารถระบุตัวตน

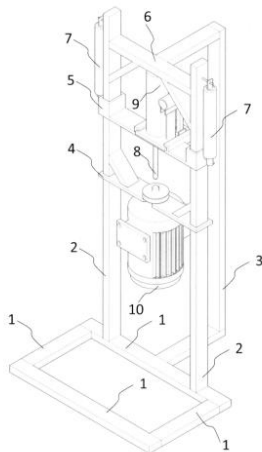
- วิธีการของข้อถือสิทธิ 1 ที่การให้แสงสว่างประกอบด้วยการขับรูม่านตาให้มีขนาดที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งขนาด เปรียบเทียบอย่างน้อยในส่วนของม่านตาของภาพที่ได้รับกับข้อมูลภาพที่เก็บไว้ซึ่งได้มาจากดวงตากับรูม่านตาที่มีขนาดที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเท่ากัน

รูปเขียน

รูปเขียนแสดงรายละเอียดทางเทคนิคของการประดิษฐ์ในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรม ซึ่งช่วยในการอธิบายข้อมูล เครื่องมือ หรือผลลัพธ์บางอย่างที่กำหนดไว้ใน การเปิดเผยข้อมูล แต่รูปเขียนไม่ใช่ส่วนสำคัญของคำขอ เสนอไป

หากการประดิษฐ์มีไว้สำหรับกรรมวิธีหรือวิธีการทำบางสิ่ง ส่วนมากไม่จำเป็นต้องมีรูปเขียน หากจำเป็นต้องใช้รูปเขียน จะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตัวอย่างรูปเขียน



คำขอรับอนุสิทธิบัตรเลขที่ 1703001521 อนุสิทธิบัตร เลขที่ 14538 สำหรับ “เครื่องถอดพู่เลี่ยมอเตอร์” การประดิษฐ์นี้มีลักษณะเฉพาะ คือ แม่แรงไฮดรอลิก

- (9) ติดตั้งอยู่บนคานรับแม่แรงไฮดรอลิก (5) และด้านบนชนกับคานบน (6) จะทำหน้าที่ส่งกำลังไปยังคานรับแม่แรงไฮดรอลิก (5) และส่งต่อกำลังไปยังเดือยแท่งแกนมอเตอร์ (8) ให้เลื่อนลงเพื่อแท่งแกนมอเตอร์ให้หลุดออกจากพู่เลี่ยม และมีโซ้ค (7) เป็นตัวดึงกลับขึ้นไปยังตำแหน่งเริ่มต้น

บทสรุปการประดิษฐ์

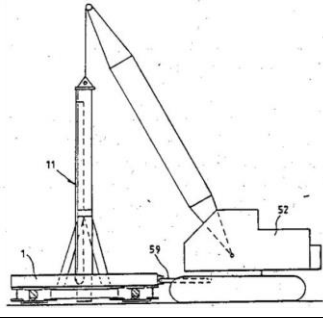
บทสรุปการประดิษฐ์เป็นการสรุปโดยย่อของการประดิษฐ์ เมื่อมีการประกาศโฆษณาสิทธิบัตรโดยสำนักงานสิทธิบัตร บทสรุปการประดิษฐ์จะรวมอยู่ในหน้าแรก ในบางกรณี ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรในสำนักงานสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้อง สามารถปรับปรุงหรือร่างบทสรุปการประดิษฐ์ได้

22. ใช้เวลานานเพียงใดในการขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตร

เวลาในการพิจารณาคำขอรับสิทธิบัตรแตกต่างกันไปอย่างมากในแต่ละประเทศและระหว่างสาขาเทคโนโลยี และอาจอยู่ในช่วงระยะเวลาเป็นเดือน ๆ ถึงระยะเวลาเป็นปี ๆ โดยทั่วไปการพิจารณาคำขอรับสิทธิบัตรใช้ระยะเวลาตั้งแต่สองถึงห้าปี สำนักงานสิทธิบัตรบางแห่งได้กำหนดขั้นตอนการตรวจสอบแบบเร่งด่วนซึ่งผู้ยื่นคำขอสามารถร้องขอได้ในบางสถานการณ์ ทั้งนี้ การพิจารณาคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทย กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์มีความร่วมมือกับสำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่นและสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศสมาชิกอาเซียนภายใต้โครงการเร่งรัดกระบวนการตรวจสอบคำขอสิทธิบัตร โดยใช้ผลการตรวจสอบการประดิษฐ์ของสำนักงานสิทธิบัตรญี่ปุ่นและสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาประเทศสมาชิกอาเซียนประกอบการพิจารณาการตรวจสอบ เพื่อเร่งรัดกระบวนการตรวจสอบสิทธิบัตรให้เร็วขึ้น และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ยื่นคำขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตร¹⁷

¹⁷ ดำเนินการภายใต้โครงการ JPO-DIP PATENT PROSECUTION HIGHWAY (PPH) และโครงการความร่วมมือด้านการตรวจสอบ

สิทธิบัตรของประเทศสมาชิกอาเซียน ASEAN Patent Examination Cooperation (ASPEC)



คำขอรับสิทธิบัตร 8901000382 สิทธิบัตรเลขที่ 3588 สำหรับ “เครื่องตอกเสาเข็ม” ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรโดย วิ-ไฟล์ เทคโนโลยี ลักเซมเบิร์ก เอส.เอ. คำขอรับสิทธิบัตรดังกล่าวยื่นคำขอรับสิทธิบัตรเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2532 กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้พิจารณาและออกสิทธิบัตรเมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2537 โดยใช้ระยะเวลาพิจารณาและตรวจสอบโดยประมาณ 5 ปี

การตรวจสอบข้อความในสิทธิบัตรที่ได้รับ

เมื่อได้รับสิทธิบัตรแล้วควรตรวจทานเอกสารอย่างละเอียดเพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีข้อผิดพลาดหรือคำที่ตกหล่นไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในข้อถือสิทธิ

23. ความคุ้มครองสิทธิบัตรเริ่มต้นเมื่อใด

สิทธิในสิทธิบัตรมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ได้รับสิทธิบัตรสำหรับในประเทศไทยสิทธิในสิทธิบัตรจะมีอายุ 20 ปี นับจากวันที่ขอรับสิทธิบัตร ในบางประเทศ ผู้กระทำการละเมิดอาจถูกฟ้องในขณะที่การละเมิดนั้นเกิดขึ้นนับตั้งแต่วันที่ประกาศโฆษณาคำขอรับสิทธิบัตร (โดยทั่วไป 18 เดือน หลังจากการยื่นคำร้อง) แต่ก็อาจไม่เหมือนกันในทุกประเทศ (ดูหัวข้อที่ 40–43)

ในบางประเทศเป็นไปได้ที่จะยื่นคำขอรับสิทธิบัตรและคำขอรับอนุสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์เดียวกัน ซึ่งบางครั้งได้กระทำเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากความคุ้มครองภายใต้อนุสิทธิบัตรก่อน (ซึ่งโดยทั่วไปจะได้รับเร็วกว่า) จนกว่าจะได้รับสิทธิบัตร สำหรับในประเทศไทยกรณียื่นคำขอรับสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์เดียวกัน หากการประดิษฐ์ดังกล่าวได้มีการยื่นคำขออนุสิทธิบัตรก่อนและได้รับการพิจารณาประกาศโฆษณาและรับจดอนุสิทธิบัตร ย่อมได้รับความคุ้มครอง

ตามกฎหมาย และถ้าหากต่อมามีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์เดียวกันนั้นอีก ผู้ตรวจสอบจะพิจารณาว่าสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวไม่ใช่สิ่งประดิษฐ์ขึ้นใหม่และไม่สามารถออกสิทธิบัตรได้ เนื่องจากมีการเปิดเผยสาระสำคัญในอนุสิทธิบัตรดังกล่าวก่อนหน้านี้แล้ว

24. ความคุ้มครองสิทธิบัตรมีอายุเท่าใด

มาตรฐานสากลในปัจจุบันให้ความคุ้มครองเป็นเวลา 20 ปี นับจากวันที่ยื่นคำขอ โดยจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุหรือการรักษาสิทธิตรงเวลา หากไม่มีการร้องขอให้เพิกถอนหรือถูกเพิกถอนได้สำเร็จในช่วงเวลานี้

แม้ว่าสิ่งนี้จะกำหนดอายุความคุ้มครองตามกฎหมายของสิทธิบัตร แต่อายุทางธุรกิจหรือเศรษฐกิจของสิทธิบัตรนั้นขึ้นอยู่กับความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ในสาขาเทคโนโลยีนั้น ๆ ในหลายครั้งปรากฏว่าการประดิษฐ์ที่มีมูลค่าอย่างเห็นได้ชัดกลับล้าสมัยหรือไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้สำเร็จด้วยเหตุผลอื่น ในกรณีดังกล่าว ผู้ทรงสิทธิบัตรอาจตัดสินใจหยุดชำระค่าธรรมเนียมการรักษาสิทธิหรือค่าธรรมเนียมการต่ออายุ โดยปล่อยให้สิทธิบัตรหมดอายุก่อนเวลาอันควรและปล่อยให้ผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยีนั้นตกเป็นสาธารณสมบัติ

ในบางประเทศ ความคุ้มครองอาจขยายออกไปเกิน 20 ปี หรือในบางกรณีอาจได้รับหนังสือสำคัญแสดงความคุ้มครองเพิ่มเติม (Supplementary Protection Certificate : SPC) โดยทั่วไปแล้วส่วนขยายดังกล่าวจะมีให้สำหรับสิทธิบัตรที่ประสบปัญหาในการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ล่าช้า ซึ่งเป็นผลมาจากระยะเวลาที่เสียไปในการได้รับการอนุมัติทำการตลาดจากหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง (เช่น ยารักษาโรค หรือสารเคมีทางการเกษตร) SPC มีระยะเวลาจำกัดและโดยทั่วไปแล้วมีระยะเวลาไม่เกินห้าปี อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยไม่มีการขยายอายุความคุ้มครองของสิทธิบัตรและการออกหนังสือสำคัญแสดงความคุ้มครองเพิ่มเติมแต่อย่างใด

สิทธิบัตรที่อยู่ระหว่างการยื่นคำขอ

บริษัทหลายแห่งติดฉลากผลิตภัณฑ์ของตนซึ่งมีการประดิษฐ์ด้วยคำว่า “อยู่ระหว่างดำเนินการขอรับ

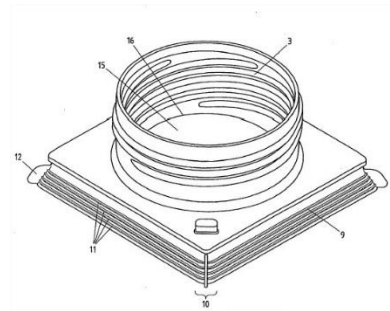
สิทธิบัตร” (Patent pending) หรือ “มีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแล้ว” (Patent applied for) บางครั้ง อาจระบุเลขที่คำขอรับสิทธิบัตร ในประเทศไทย ผู้ขอรับสิทธิบัตรหรืออนุสิทธิบัตรและยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาคำขอนั้นสามารถระบุคำว่า “รอรับสิทธิบัตร” หรือ “รอรับอนุสิทธิบัตร” หรือคำอื่นใดที่มีความหมายเช่นเดียวกันให้ปรากฏที่ผลิตภัณฑ์ ภาชนะบรรจุหรือหีบห่อของผลิตภัณฑ์ หรือในการโฆษณาการประดิษฐ์ได้เช่นเดียวกัน ในทำนองเดียวกัน เมื่อได้รับสิทธิบัตรแล้วบริษัทต่าง ๆ มักจะออกประกาศระบุว่าผลิตภัณฑ์ได้รับสิทธิบัตรแล้ว ซึ่งบางครั้งก็รวมถึงหมายเลขสิทธิบัตรด้วย แม้ว่าข้อกำหนดเหล่านี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองทางกฎหมายต่อการละเมิด แต่อาจเป็นคำเตือนเพื่อห้ามมิให้ผู้อื่นคัดลอกผลิตภัณฑ์หรือคุณลักษณะที่เป็นนวัตกรรมของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังอาจส่งผลกระทบต่อ การเยียวยาความเสียหายสำหรับการละเมิดที่มีการบังคับใช้กฎหมาย

25. ตัวแทนสิทธิบัตรจำเป็นต่อการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรือไม่

การเตรียมคำขอรับสิทธิบัตรและการดำเนินการจนถึงขั้นตอนการออกสิทธิบัตรถือเป็นงานที่ซับซ้อน การยื่นคำขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรเกี่ยวข้องกับขั้นตอนดังต่อไปนี้

- การสืบค้นเพื่อค้นหางานที่ปรากฏอยู่แล้วใด ๆ ที่อาจทำให้การประดิษฐ์ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ (ขั้นตอนเป็นขั้นตอนที่ควรทำแต่ไม่ทำก็ได้เนื่องจากสำนักงานสิทธิบัตรที่ทำการตรวจสอบในเนื้อหาสาระ จะทำการสืบค้นอยู่แล้ว)
- การร่างข้อถ้อยสิทธิและรายละเอียดการประดิษฐ์ของการประดิษฐ์ที่อาจต้องมีการใช้คำศัพท์ทางกฎหมายและทางเทคนิคร่วมกัน
- การติดต่อสื่อสารกับสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศหรือระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระหว่างการตรวจสอบเนื้อหาสาระของคำขอรับสิทธิบัตร และ

- การแก้ไขคำขอตามที่สำนักงานสิทธิบัตรแจ้งให้ดำเนินการ



คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 1701007112 สิทธิบัตรเลขที่ 82468 สำหรับ “ชั้นประกอบพวยเทของเหลวสำหรับบรรจุภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์เชิงประกอบที่มีชั้นประกอบพวยเทของเหลวดังกล่าว” ขอรับสิทธิบัตรในนามเอสไอจี เทคโนโลยี เอจี นิติบุคคลจัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายของประเทศประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยผ่านตัวแทนสิทธิบัตรที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

ประเด็นดังกล่าวต้องการความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับกฎหมายสิทธิบัตรและแนวปฏิบัติของสำนักงานสิทธิบัตร และความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับการประดิษฐ์ ดังนั้น แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายหรือทางเทคนิคจะไม่ใช่วิธีบังคับก็ตาม แต่ก็สิ่งที่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง คือการอาศัยความช่วยเหลือของตัวแทนสิทธิบัตรที่มีทั้งความรู้และประสบการณ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องและมีภูมิหลังทางเทคนิคในสาขาวิทยาการของการประดิษฐ์นั้น ๆ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ กฎหมายมักกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอชาวต่างชาติต้องมีตัวแทนสิทธิบัตรที่จดทะเบียนแล้วที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศนั้น เช่นเดียวกับการขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทย ผู้ขอรับสิทธิบัตรชาวต่างชาติจะต้องมีตัวแทนสิทธิบัตรที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย และได้ขึ้นทะเบียนตัวแทนสิทธิบัตรกับกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

การมอบหมายบุคลากรเพื่อบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาของธุรกิจ

ขึ้นอยู่กับขนาดของธุรกิจ การมีหัวหน้างาน หรือผู้ประสานงาน ด้านสิทธิบัตรภายในองค์กรอาจเป็นสิ่งที่ดี เพื่อจัดการสิทธิบัตรของธุรกิจนอกเหนือจากตัวแทนสิทธิบัตรภายนอก บุคคลดังกล่าวควรรับผิดชอบด้านการประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญภายนอกในขณะเดียวกันก็มีหน้าที่ตรวจสอบว่ามีการปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดภายในองค์กรธุรกิจให้เป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งรวมถึงการรักษาความลับของคำขอรับสิทธิบัตรและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การแจ้งให้พนักงานทราบถึงบทบาทของตนในการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา และการประสานงานด้านการจดทะเบียนสิทธิบัตรกับสินทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญาอื่น ๆ ของบริษัท เช่น ความลับทางการค้า เครื่องหมายทางการค้า และลิขสิทธิ์¹⁸

26. เป็นไปได้หรือไม่ที่จะขอความคุ้มครองสำหรับการประดิษฐ์หลายอย่างในคำขอเดียว

กฎหมายสิทธิบัตรส่วนใหญ่ จำกัดจำนวนของการประดิษฐ์ที่อาจรวมอยู่ในคำขอรับสิทธิบัตรฉบับเดียว ซึ่งรวมถึงข้อกำหนดการประดิษฐ์อย่างเดียวกัน (Unity of invention) ในประเทศไทยได้ใช้หลักการเดียวกัน กล่าวคือ การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรคำขอหนึ่งสำหรับการประดิษฐ์อย่างเดียวกันเท่านั้น ในขณะที่บางประเทศ (เช่น สหรัฐอเมริกา) บังคับใช้ข้อกำหนดนี้ค่อนข้างเคร่งครัด แต่ประเทศอื่น ๆ (เช่น อนุสัญญาสิทธิบัตรยุโรป) อนุญาตให้กลุ่มของการประดิษฐ์ที่เกี่ยวข้องกันเป็น “แนวความคิดเชิงประดิษฐ์” (Inventive concept) อย่างเดียวกันสามารถรวมไว้ในคำขอเดียวได้ ในกรณีที่ไม่ใช่การประดิษฐ์อย่างเดียวกัน ผู้ยื่นคำขออาจต้องจำกัดข้อถือสิทธิหรือแยกคำขอ (เป็นคำขอ “ที่มีการแยกคำขอ”) ผลจากความแตกต่างในกฎหมายที่ใช้บังคับดังกล่าว คำขอรับสิทธิบัตรฉบับเดียวอาจเพียงพอในบางประเทศ ในขณะที่บางประเทศอาจต้องยื่นคำขอรับสิทธิบัตรสองฉบับขึ้นไป

เพื่อให้ครอบคลุมในพื้นฐานอันเดียวกัน เมื่อยื่นคำขอภายใต้ PCT เป็นเรื่องปกติที่จะรวมกลุ่มการประดิษฐ์อย่างเดียวกันในคำขอเดียวตามแนวทางของยุโรปและแบ่งคำขอตามความจำเป็นหลังจากเข้าสู่ขั้นตอนระดับประเทศ (National phase)

สรุปรายการตรวจสอบ

- การประดิษฐ์สามารถขอรับสิทธิบัตรได้หรือไม่ ประการแรก ให้ทบทวนรายการของสิ่งที่สามารถและไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ และพิจารณาว่าการประดิษฐ์นั้นจัดอยู่ในประเภทใดประเภทหนึ่ง เหล่านี้หรือไม่ ประการที่สอง ดำเนินการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้วและใช้ฐานข้อมูลสิทธิบัตรให้เกิดประโยชน์
- การยื่นคำขอรับสิทธิบัตร พิจารณาการใช้ตัวแทนสิทธิบัตร/ทนายความที่มีความเชี่ยวชาญในด้านเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการร่างข้อถือสิทธิ
- ระยะเวลาในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร พิจารณาอย่างรอบคอบถึงช่วงเวลาที่ดีที่สุดในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรและให้ความสำคัญกับวันที่ยื่นคำขอ
- อย่าเปิดเผยข้อมูลเร็วเกินไปเพื่อไม่ให้กระทบต่อการขอรับสิทธิบัตร
- ค่าธรรมเนียมการต่ออายุ กรุณาชำระค่าธรรมเนียมการรักษาสิทธิหรือการต่ออายุให้ตรงเวลาเพื่อรักษาสิทธิบัตรให้มีผลใช้บังคับ
- ข้อมูลเพิ่มเติม ดู IP PANORAMA Module 03, Learning Point 2 และ Module 06, Learning Points 1–3

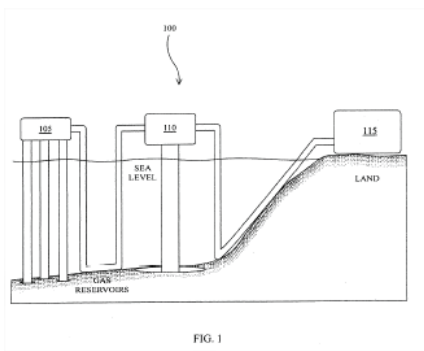
¹⁸ See IP PANORAMA Module 03, Learning Point 4.

การขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศ

27. ทำไมต้องขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศ

สิทธิบัตรเป็นสิทธิตามหลักดินแดน (Territorial rights) ซึ่งหมายความว่า การประดิษฐ์ได้รับความคุ้มครองเฉพาะในประเทศหรือภูมิภาคที่มีการออกสิทธิบัตรเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่ง หากไม่มีการออกสิทธิบัตรในประเทศใดประเทศหนึ่ง การประดิษฐ์ดังกล่าวจะไม่ได้รับความคุ้มครองในประเทศนั้น ซึ่งทำให้ผู้อื่นสามารถผลิต ใช้ นำเข้า หรือขายการประดิษฐ์นั้นในประเทศนั้นได้

ความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตรได้รับสิทธิแต่เพียงผู้เดียวเหนือการประดิษฐ์ที่ขอรับสิทธิบัตรในประเทศเหล่านั้น นอกจากนี้ เจ้าของสิทธิอาจอนุญาตให้ใช้สิทธิในการประดิษฐ์แก่บริษัทต่างประเทศ และพัฒนาการจัดจ้างบุคคลากรภายนอก ตลอดจนการเข้าถึงตลาดต่างประเทศนั้น ๆ โดยความร่วมมือกับ คู่ค้าทางธุรกิจอื่น



คำขอระหว่างประเทศหมายเลข PCT/TH2014/000001 เลขที่สิทธิบัตรในประเทศไทย 73243 สำหรับระบบและกรรมวิธีสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพในการขจัดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ออกจากกระแสก๊าซธรรมชาติ

28. เมื่อใดควรยื่นคำขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศ

วันที่ยื่นคำขอครั้งแรกสำหรับการประดิษฐ์เรียกว่าวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรที่ยื่นคำขอซ้อนหลัง (Priority date) การยื่น

คำขอรับสิทธิบัตรครั้งต่อไปในประเทศอื่น ๆ ที่ยื่นภายใน 12 เดือน นับจากวันที่ยื่นคำขอครั้งแรก (เช่น ภายในระยะเวลาที่สามารถขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอซ้อนหลัง (Priority period) จะได้รับประโยชน์จากวันที่ยื่นคำขอซ้อนหลังนี้ ซึ่งหมายความว่าคำขอที่ยื่นครั้งแรกจะมีสิทธิในลำดับดีกว่าคำขออื่นสำหรับการประดิษฐ์ในสาขาเทคโนโลยีเดียวกันที่ผู้อื่นยื่นหลังจากวันที่ยื่นคำขอครั้งแรกนั้น ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญที่การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรต่างประเทศควรดำเนินการภายในระยะเวลาที่สามารถขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอซ้อนหลัง หรือยื่นภายใต้ระบบ PCT ภายในระยะเวลา 12 เดือน ทั้งนี้ การยื่นคำขอภายใต้ระบบ PCT จะให้เวลาเพิ่มเป็น 18 เดือน ซึ่งช่วยให้ผู้ขอมีเวลาในการตัดสินใจว่าคำขอสิทธิบัตรจะเข้าสู่ขั้นตอนระดับประเทศ (National phase) ในประเทศสมาชิก PCT ใด ๆ หรือไม่

หลังจากพ้นระยะเวลาที่สามารถขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอซ้อนหลัง และก่อนที่สิทธิบัตรจะได้รับการประกาศโฆษณาครั้งแรกโดยสำนักงานสิทธิบัตร (โดยทั่วไปจะมีระยะเวลา 18 เดือนหลังจากวันที่ได้ขออ้างสิทธิซ้อนหลัง) ผู้ขอรับสิทธิบัตรยังคงสามารถขอความคุ้มครองสำหรับการประดิษฐ์เดียวกันในประเทศอื่น ๆ แต่ไม่สามารถขออ้างสิทธิซ้อนหลังของคำขอที่ได้ยื่นก่อนหน้านี้ได้ เมื่อการประดิษฐ์ได้รับการเปิดเผยหรือประกาศโฆษณาแล้ว อาจไม่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศได้เนื่องจากการประดิษฐ์ดังกล่าวสูญเสียการเป็นการประดิษฐ์ใหม่ การพิจารณาเรื่องระยะเวลาผ่านผันในหัวข้อที่ 20

กรณีศึกษา: การขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ – บริษัท กิสโค จำกัด¹⁹

บริษัท กิสโค จำกัด (“กิสโค”) ก่อตั้งขึ้นในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2552 โดย รศ.ดร. เจษฎา วรณสินธุ์ ศาสตราจารย์เฟรมมิ่ง และทีมงาน²⁰ โดยกิสโคเป็นผู้ผลิตและส่งออกเครื่องจักร รวมถึงอุปกรณ์สำหรับงานหล่อโลหะภายใต้เทคโนโลยีและชื่อแบรนด์ “GISS Technology” ไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

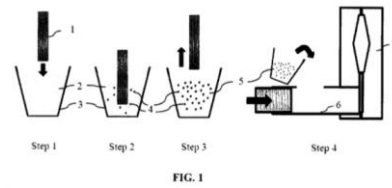
¹⁹ โปรดดู www.gissco.com

²⁰ โปรดดู <http://www.gissco.com/about>

อาทิ จีน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และสวีเดนแลนด์ เป็นต้น²¹ นอกจากนี้ กิสโคยังเป็นผู้วิจัยและพัฒนา นวัตกรรมด้านการหล่อโลหะ²² โดยเมื่อปีพ.ศ. 2556 ได้เปิดตัวเทคโนโลยีการหล่อโลหะแบบใหม่ที่เรียกว่า “Gas Induced Superheated Slurry” ซึ่งเป็น เทคโนโลยีที่ใช้เทคนิคการหล่อด้วยความร้อนยวดยิ่ง ทำให้กิสโคเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในตลาด

กิสโค สามารถนำงานวิจัยและพัฒนาของตนเอง ต่อยอดไปสู่การผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าส่งออกที่มี เทคโนโลยีนวัตกรรมและได้รับรางวัลระดับโลก คือ เทคโนโลยีการผลิตโลหะกึ่งของแข็งโดยการพ่น ฟองแก๊สขณะแข็งตัว (Gas Induced Semi-Solid Technology : GISS Technology) ที่ปิดจุดอ่อนของ กระบวนการผลิตแบบเดิม ลดการเกิดฟองอากาศและ ของเสีย ทำให้งานหล่อโลหะมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประมาณ 20% ยืดอายุการใช้งานของแม่พิมพ์ได้ถึง 2 เท่า และลดต้นทุนการผลิตลงได้มาก ด้วยเหตุนี้เอง ทำให้กิสโคได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากธนาคาร เพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) ในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งมุ่งเน้นให้ SME ที่มีศักยภาพ สามารถขยายการส่งออกได้มากขึ้น²³

กิสโคได้ให้ความสำคัญกับความคุ้มครองเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ได้คิดค้นขึ้นจึงได้ขอรับความคุ้มครอง สิทธิบัตรภายใต้ระบบ PCT โดยยื่นคำขอต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ โดยระบุขอรับ ความคุ้มครองในหลายประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ตุรกี สหรัฐอเมริกา จีน บราซิล สาธารณรัฐเกาหลี



คำขอระหว่างประเทศหมายเลข PCT/TH2014/000025²⁴ กระบวนการสำหรับการจัดเตรียมโลหะ หลอมเหลวสำหรับการหล่อ ที่อุณหภูมิความร้อนยวดยิ่ง ระดับต่ำถึงศูนย์ เป็นเทคโนโลยีการหล่อโลหะแบบใหม่ ทำให้ได้ชิ้นงานที่มีคุณภาพสูงและอัตราการผลิตเพิ่มขึ้น

29. เพราะเหตุใดการประดิษฐ์จึงควรได้รับความคุ้มครอง

เนื่องจากการขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายสูง บริษัทต่าง ๆ จึงควรเลือกประเทศที่ต้องการได้รับความคุ้มครองอย่างรอบคอบ โดยควรพิจารณาค่าถามสำคัญดังต่อไปนี้

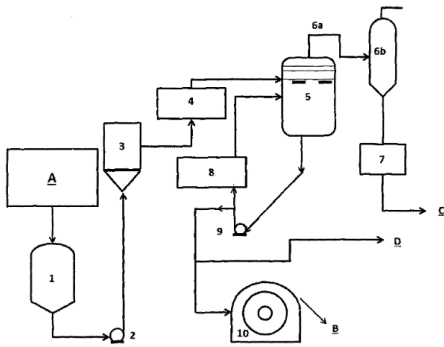
- ผลิตภัณฑ์ที่ขอรับสิทธิบัตรมีแนวโน้มที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ที่ใด
- ตลาดหลักสำหรับผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันคือที่ใด
- ค่าใช้จ่ายในการขอรับสิทธิบัตรในแต่ละตลาด เป้าหมายเป็นจำนวนเท่าใด
- คู่แข่งหลักอยู่ที่ใด
- จะผลิตสินค้าที่ใด
- การบังคับใช้สิทธิบัตรในประเทศนั้น ๆ มีความยากหรือง่ายเพียงใด

²¹ โปรดดู <https://www.prachachat.net/finance/news-246820>

²² โปรดดู <https://www.jobthai.com/th/company/223819>

²³ โปรดดู <https://www.prachachat.net/finance/news-246820>

²⁴ โปรดดู https://patentscope.wipo.int/search/en/detail.jsf?docId=WO2015174937&_cid=P10-KXE8CW-00911-1



คำขอระหว่างประเทศหมายเลข PCT/IN2013/000256 ของ PerPETual Global Technologies Limited ได้ขอรับสิทธิบัตรภายใต้ระบบ PCT โดยมีคำขอ/สิทธิบัตรในประเทศไทยเลขที่ 1401006260/75470 สำหรับ “เก็ล็ดสารผสมของเอสเตอร์และวิธีการสำหรับผลิต” ซึ่งเป็นเคมีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตโพลิเอธิลีนเทเรฟทาเลต ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับเก็ล็ดสารผสมของเอสเตอร์ วิธีการผลิตเก็ล็ด วิธีการใช้สารผสมของเอสเตอร์ที่มีปริมาณไกลคอลอิสระน้อย ซึ่งได้รับสิทธิบัตรผ่านการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระบบ PCT ในหลายประเทศ เช่น สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา เม็กซิโก อินโดนีเซีย และประเทศไทย²⁵

30. การขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรในต่างประเทศสามารถทำได้อย่างไร

การยื่นขอสิทธิบัตรต่างประเทศมีสามวิธีหลัก กล่าวคือ

ช่องทางในประเทศ โดยการยื่นคำขอกับสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศของแต่ละประเทศที่สนใจ โดยให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดของประเทศนั้น ๆ เช่น ภาษาที่ใช้และชำระค่าธรรมเนียมตามที่กำหนด ช่องทางนี้อาจมีความยุ่งยากและมีต้นทุนสูงในกรณีขอรับสิทธิบัตรสำหรับหลายประเทศ

ช่องทางระดับภูมิภาค เมื่อประเทศต่าง ๆ เป็นสมาชิกของระบบสิทธิบัตรระดับภูมิภาค อาจมีการร้องขอความคุ้มครองที่มีผลครอบคลุมในอาณาเขตของประเทศเหล่านั้นทั้งหมดหรือบางส่วน โดยการยื่นคำขอต่อสำนักงานภูมิภาคที่เกี่ยวข้องนั้น ๆ โดยสำนักงานสิทธิบัตรภูมิภาค ได้แก่ :

- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแอฟริกัน (the African Intellectual Property Organization : OAPI) (www.oapi.wipo.net)
- องค์การทรัพย์สินทางปัญญาภูมิภาคแอฟริกา (the African Regional Industrial Property Organization : ARIPO) (www.aripo.org)
- สำนักงานสิทธิบัตรยูเรเชีย (Eurasian Patent Office : EAPO) (www.eapo.org)
- สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป (the European Patent Office : EPO) (www.epo.org)²⁶
- สำนักงานสิทธิบัตรของสภาความร่วมมือสำหรับรัฐอาหรับแห่งอ่าวอาหรับ (the Patent Office of the Cooperation Council for the Arab States of the Gulf : GCC Patent Office) (www.gccpo.org)

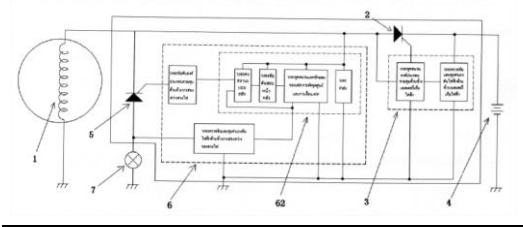
ช่องทางระหว่างประเทศ หากบริษัทต้องการมีตัวเลือกในการขอรับความคุ้มครองการประดิษฐ์ภายใต้สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty : PCT) โดยผู้ประดิษฐ์อย่างน้อยหนึ่งคนจะต้องมีสัญชาติหรือถิ่นที่อยู่ในรัฐที่เป็นภาคีใน PCT หรือธุรกิจนั้นต้องมีสถานประกอบอุตสาหกรรมหรือธุรกิจที่มีการประกอบการในประเทศใดประเทศหนึ่งดังกล่าว โดยผู้ยื่นคำขอได้ยื่นคำขอระหว่างประเทศหนึ่งรายการ ภายใต้ PCT แล้ว ผู้ยื่นคำขออาจขอรับสิทธิบัตรในประเทศสมาชิกกว่า 150 ประเทศได้อีกในภายหลัง²⁷ ซึ่งคำขอดังกล่าวอาจยื่นที่

²⁵ โปรดดู https://patentscope.wipo.int/search/en/detail.jsf?docId=WO2013175497&_cid=P21-KXG47P-06971-1

²⁶ สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสิทธิบัตรรวม โปรดดู <https://www.epo.org/law-practice/unitary.html>.

²⁷ รายชื่อประเทศสมาชิกสามารถดูได้ที่ www.wipo.int/pct/en/pct_contracting_states.html.

สำนักงานสิทธิบัตรในประเทศหรือระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง และ/หรือที่สำนักงานรับคำขอ PCT (PCT receiving office) ที่ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) ณ เมืองเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์



คำขอระหว่างประเทศ เลขที่ PCT/CN2013/077848 ของ HeCheng Electric Industrial (Kun Shan) Co., Ltd เป็นบริษัทในประเทศจีนที่ใช้การขอรับสิทธิบัตรภายใต้ระบบ PCT เพื่อยื่นขอความคุ้มครองสิทธิบัตรในประเทศไทยสำหรับวงจรควบคุมการส่องสว่างด้านดวงไฟแบบสวิตช์ไวงานสำหรับรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย ภายใต้คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 1401005163

สรุปรายการตรวจสอบ

- **สิทธิตามหลักดินแดน** โปรดระลึกว่าสิทธิในสิทธิบัตรมีผลใช้ได้เฉพาะในประเทศที่ออกสิทธิบัตรให้เท่านั้น
- **ระยะเวลาที่สามารถขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอ ย้อนหลัง** ในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในต่างประเทศตรวจสอบให้แน่ใจว่าได้ยื่นคำขอภายในระยะเวลาที่สามารถขออ้างสิทธิย้อนหลังคำนึงถึงกำหนดระยะเวลาและความจำเป็นในการรักษาความลับก่อนยื่นคำขอ
- **สถานที่ยื่นคำขอ** พิจารณาว่าสถานที่ใดจะเป็นประโยชน์มากที่สุดที่จะขอรับความคุ้มครอง โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการขอรับสิทธิบัตรในประเทศต่าง ๆ
- **วิธีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร** พิจารณาการยื่นคำขอโดยใช้ระบบ PCT เพื่ออำนวยความสะดวกในกระบวนการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร และจัดสรรเวลาเตรียมการให้เหมาะสม รวมทั้งศึกษาหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับความเป็นไปได้ที่จะขอรับสิทธิบัตรเพื่อช่วยประกอบการตัดสินใจว่าจะขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรที่ใดที่เหมาะสม
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** โปรดดู IP PANORAMA Module 09, Learning Points 2-4

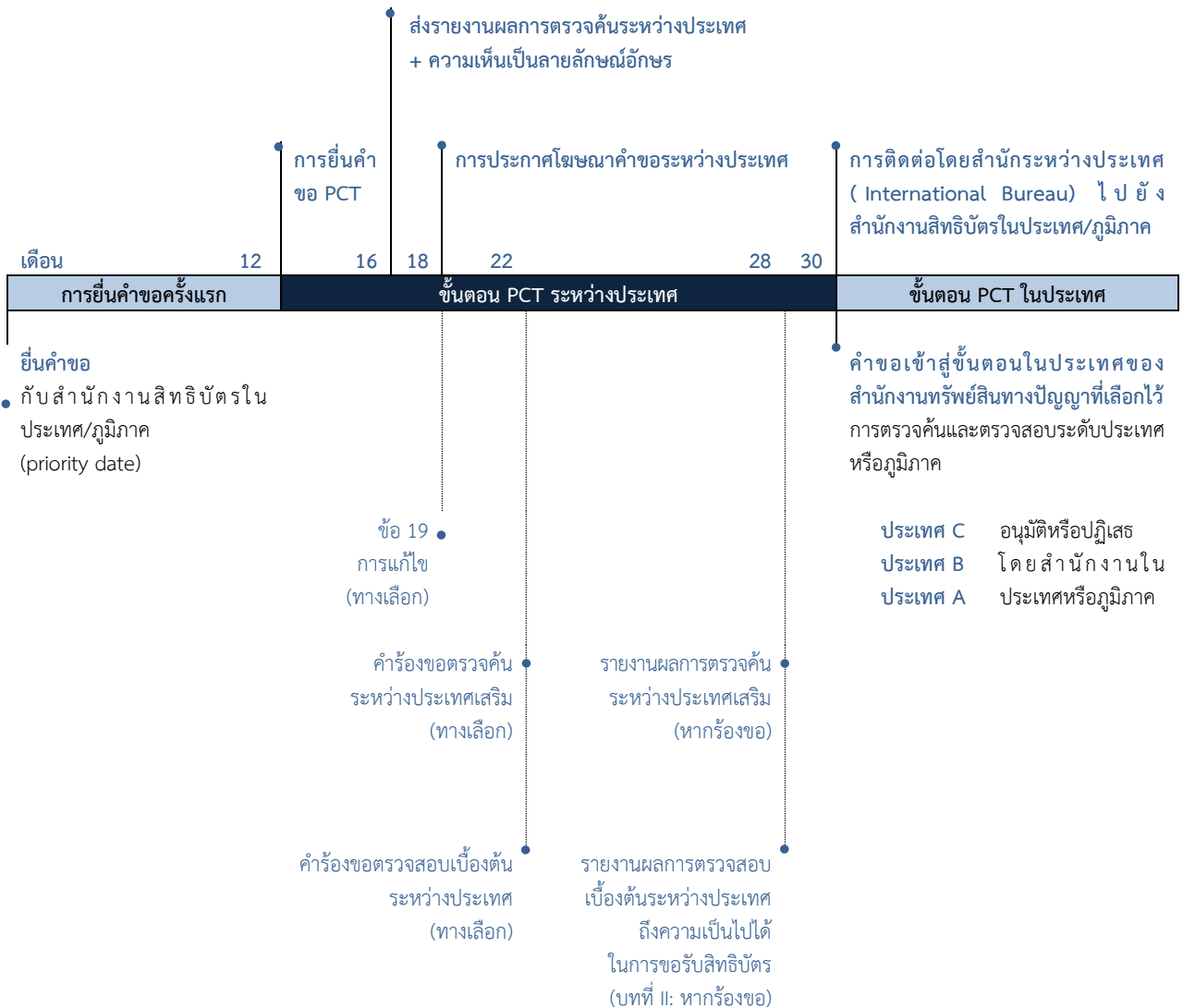
ข้อดีของ PCT

การยื่นคำขอภายใต้ระบบ PCT ให้เวลาอย่างน้อย 18 เดือนเพิ่มเติมจากระยะเวลา 12 เดือนของระยะเวลาที่สามารถขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอย้อนหลัง ซึ่งผู้ยื่นคำขอสามารถใช้ในการสำรวจศักยภาพทางการค้าของผลิตภัณฑ์ของตนในประเทศต่าง ๆ และตัดสินใจว่าจะขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรหรือไม่และในที่ใด ดังนั้น การชำระค่าธรรมเนียมและค่าแปลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระดับประเทศจึงขยายระยะเวลาออกไป โดยระบบ PCT ใช้กันอย่างแพร่หลายโดยผู้ยื่นคำขอเพื่อเปิดรับข้อเสนอหรือทางเลือกใหม่ ๆ ให้ได้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้

ผู้ยื่นคำขอ PCT จะได้รับข้อมูลอันเป็นประโยชน์เกี่ยวกับความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรที่เป็นไปได้ของการประดิษฐ์ ในรูปแบบของรายงานการสืบค้นระหว่างประเทศของ PCT (PCT International Search Report) และความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรขององค์กรตรวจค้นระหว่างประเทศ (Written opinion of the International Searching Authority) เอกสารเหล่านี้ช่วยให้ผู้ยื่นคำขอ PCT มีข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจว่าจะขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรหรือไม่และที่ใด รายงานการสืบค้นระหว่างประเทศประกอบด้วยรายการงานที่ปรากฏอยู่แล้ว ซึ่งได้รับการระบุว่าเกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์นั้น ๆ ทั้งนี้สำหรับความเห็นเป็นลายลักษณ์อักษรขององค์กรตรวจค้นระหว่างประเทศจะช่วยให้แสดงผลการวิเคราะห์ศักยภาพในการขอรับสิทธิบัตรโดยพิจารณาจากผลลัพธ์ของรายงานการสืบค้นระหว่างประเทศ

คำขอ PCT ใด ๆ จะมีผลทางกฎหมายต่อทุก ๆ ประเทศที่เป็นสมาชิก PCT ที่กำหนด ซึ่งมีผลทำให้ช่วยลดต้นทุนการทำธุรกรรมในครั้งแรกของการยื่นคำขอแยก (Separate applications) ไปยังสำนักงานสิทธิบัตรในแต่ละแห่ง ทั้งนี้คำขอ PCT อาจจะใช้เพื่อยื่นคำขอภายใต้เงื่อนไขของระบบสิทธิบัตรระดับประเทศ/ภูมิภาคบางระบบก็ได้ โดยคำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการยื่นคำขอระหว่างประเทศภายใต้ PCT สามารถขอรับได้จากสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศและที่ www.wipo.int/pct

ขั้นตอนตามสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)



ประโยชน์

- คำขอ PCT ฉบับเดียวมีผลทางกฎหมายในทุกประเทศสมาชิก PCT
- มีรูปแบบเงื่อนไขที่สอดคล้องกัน (Harmonized formal requirements)
- ได้ทราบข้อมูลความเป็นไปได้ในการขอรับสิทธิบัตรเพื่อช่วยเหลือในการตัดสินใจทางด้านกลยุทธ์
- ช่วยเลื่อนการชำระค่าใช้จ่ายจำนวนมากสำหรับขั้นตอนในประเทศออกไปได้ 18 เดือน

การใช้เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรในเชิงพาณิชย์

31. เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรสามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างไร

สิทธิบัตรเพียงอย่างเดียวไม่สามารถรับประกันความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ สิทธิบัตรเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถของบริษัทในการได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมทางเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม จะต้องมีการนำสิทธิบัตรไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ และโดยทั่วไปจะทำเงินได้ก็ต่อเมื่อผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีที่เกี่ยวข้องประสบความสำเร็จเท่านั้น ในการนำการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรออกสู่ตลาด บริษัทมีตัวเลือกมากมายกล่าวคือ

- นำการประดิษฐ์ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์โดยตรง
- ขายสิทธิบัตรให้บุคคลอื่น
- อนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตรแก่ผู้อื่น หรือ
- จัดตั้งกิจการร่วมค้า (Joint venture) หรือความร่วมมือ (Collaboration) อื่น ๆ กับผู้อื่นที่มีสินทรัพย์ที่สามารถนำมาใช้ร่วมกันได้ (Complementary asset)

32. จะนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรออกสู่ตลาดอย่างไร

ความสำเร็จในเชิงพาณิชย์ของผลิตภัณฑ์ใหม่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางเทคนิคเท่านั้น แม้การประดิษฐ์ดังกล่าวอาจดูดีจากมุมมองทางเทคนิค หากไม่มีอุปสงค์ที่มีประสิทธิภาพสำหรับผลิตภัณฑ์ หรือผลิตภัณฑ์ไม่ได้ทำการตลาดอย่างเหมาะสม ก็ไม่อาจดึงดูดผู้บริโภคได้ ความสำเร็จในเชิงพาณิชย์จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ด้วย เช่น การออกแบบของผลิตภัณฑ์ ความพร้อมของทรัพยากรทางการเงิน การพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพ และราคาของผลิตภัณฑ์เมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์คู่แข่งหรือสินค้าทดแทน

โดยทั่วไปแล้วการนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมใหม่ออกสู่ตลาดจะเป็นประโยชน์หากมีการพัฒนาแผนธุรกิจ โดยแผนธุรกิจจะเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของแนวคิดทางธุรกิจ แผนธุรกิจเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเข้าหานักลงทุนเพื่อรับทรัพยากรทางการเงินไปใช้ในการนำผลิตภัณฑ์ที่ได้รับสิทธิบัตรใหม่

ออกสู่ตลาด การนำข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิบัตรของบริษัทและกลยุทธ์สิทธิบัตรเข้าไว้ในแผนธุรกิจเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากเป็นการบ่งชี้ถึง ศักยภาพของบริษัท ในการลงทุนสร้างสรรค์ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นการประดิษฐ์ขึ้นมาใหม่ รวมทั้งการประเมินความเสี่ยงการละเมิดสิทธิบัตรของบริษัทอื่น

33. สิทธิบัตรสามารถขายได้หรือไม่

สิทธิบัตรสามารถขายได้ การขายสิทธิบัตรเรียกว่า**การโอนสิทธิ (Assigning)** และจะเป็นการโอนความเป็นเจ้าของในสิทธิบัตรให้กับบุคคลอื่น การตัดสินใจขายสิทธิบัตรควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบ

การอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing) ในสิทธิบัตรแทนการโอนสิทธิบัตร (Assigning) เป็นการนำสิทธินั้นออกให้ “เช่า (Rented)” แก่ผู้อื่นเพื่อแลกกับค่าสิทธิ การอนุญาตให้ใช้สิทธิอาจเป็นกลยุทธ์ที่ให้ผลตอบแทนทางการเงินที่ดีมากด้วยเหตุผลดังกล่าว ในทางกลับกัน **การโอนสิทธิ** โดยทั่วไปนั้นจะได้รับการชำระเงินตามที่ตกลงกันไว้เพียงครั้งเดียว โดยไม่มีค่าสิทธิในอนาคต ไม่ว่าสิทธิบัตรนั้นจะสามารถทำกำไรได้มากเพียงใดก็ตาม

อาจมีบางกรณีที่มีการโอนสิทธิมีข้อได้เปรียบกว่าการอนุญาตให้ใช้สิทธิ หากสิทธิบัตรขายเป็นเงินก้อนเดียว มูลค่าจะได้รับทันทีโดยไม่ต้องรอถึง 20 ปี ในการค่อย ๆ ประเมินมูลค่าการประดิษฐ์ดังกล่าว ทำให้สามารถหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่สิทธิบัตรจะถูกแทนที่ด้วยเทคโนโลยีอื่นซึ่งทำได้โดยมูลค่าคงได้ นอกจากนี้การโอนสิทธิบัตรให้กับบริษัทที่เป็นสตาร์ทอัพอาจเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นสำหรับการระดมทุน หากสิทธิบัตรนั้นไม่ได้เป็นของบริษัทสตาร์ทอัพ

ในแต่ละกรณีเป็นการตัดสินใจตามความต้องการและลำดับความสำคัญของบริษัท ควรปรึกษานายความด้านสิทธิบัตร (Patent attorney) เพื่อขอคำแนะนำว่าแนวทางใดจึงจะเหมาะสมกับกลยุทธ์ทางธุรกิจของบริษัทมากที่สุด

34. การอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตรทำอย่างไร

การอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตรเป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิบัตร (ผู้อนุญาต) อนุญาตให้บุคคลอื่น (ผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิ) ใช้การประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรเพื่อวัตถุประสงค์ที่ตกลงร่วมกัน โดยทั่วไปจะมีการลงนามในสัญญา

อนุญาตให้ใช้สิทธิ (License agreement) ระหว่างทั้งสองฝ่าย โดยระบุข้อกำหนดและขอบเขตของสัญญา

การอนุญาตให้ผู้อื่นนำการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ผ่านสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิจะทำให้ธุรกิจได้รับแหล่งรายได้เพิ่มเติมและเป็นวิธีการทั่วไปในการใช้ประโยชน์จากสิทธิแต่เพียงผู้เดียวของบริษัทเหนือการประดิษฐ์

การอนุญาตให้ใช้สิทธิมีประโยชน์อย่างยิ่งหากบริษัทที่เป็นเจ้าของการประดิษฐ์นี้ไม่อยู่ในฐานะที่จะผลิตผลิตภัณฑ์ได้เลย หรือไม่สามารถผลิตได้ในปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด หรือเพื่อให้ครอบคลุมพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ที่ต้องการ

การขอความช่วยเหลือจากผู้ประกอบวิชาชีพด้านการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการเจรจาข้อกำหนดและเงื่อนไข และร่างสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นสิ่งที่ควรทำ เนื่องจากต้องใช้ทักษะและความรู้ในการดำเนินการ ในบางประเทศ

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิจะต้องจดทะเบียนกับหน่วยงานกำกับดูแลของรัฐบาล

การอนุญาตให้ใช้สิทธิ การขออนุญาตใช้สิทธิ หรือทั้งสองอย่าง

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ขาดทรัพยากรสำหรับการวิจัยและพัฒนา ด้านการผลิต หรือการตลาดสามารถใช้ประโยชน์จากรูปแบบนวัตกรรม “แบบเปิด” (ดู “พลังแห่งนวัตกรรม” ในหัวข้อที่ 1) โดยให้พิจารณาถึงโอกาสในการขออนุญาตใช้สิทธิหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิสำหรับการประดิษฐ์ของตนเอง การอนุญาตให้ใช้สิทธิหมายถึงการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิในการประดิษฐ์ของตนเอง ในทางตรงกันข้าม การขออนุญาตใช้สิทธิหมายถึงผู้ประกอบการตกลงที่จะขอใช้การประดิษฐ์ของผู้อื่นในการดำเนินธุรกิจของตน

ตารางเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของแต่ละอย่าง

การอนุญาตให้ใช้สิทธิ	
ประโยชน์	ข้อเสีย
<ul style="list-style-type: none"> การรักษาความเป็นเจ้าของ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาในอนาคต ไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการผลิต ช่องทางใหม่สู่ตลาด เปลี่ยนผู้ที่เป็นผู้กระทำละเมิด/คู่แข่งให้กลายเป็นพันธมิตร 	<ul style="list-style-type: none"> ผลตอบแทนจำกัด หากธุรกิจสามารถทำกำไรได้มากกว่าจากการนำการประดิษฐ์นั้นออกสู่ตลาดด้วยตนเอง อาจเป็นการสร้างคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงได้ หากใช้การอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแต่ไม่จำกัดสิทธิของผูทรงสิทธิ หรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต (non-exclusive licensing) ภาวะผูกพันในอนาคตหากเทคโนโลยีไม่สมบูรณ์ ธุรกิจขึ้นอยู่กับผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิอย่างมากหากผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิเป็นแหล่งกำไรแหล่งเดียว
การขออนุญาตใช้สิทธิ	
ประโยชน์	ข้อเสีย
<ul style="list-style-type: none"> อาจเข้าถึงตลาดได้เร็วขึ้น ประหยัดค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาได้ ผสานเทคโนโลยีเพื่อสร้างบริการที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้นและผลิตภัณฑ์มีความหลากหลายมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> เทคโนโลยีอาจยังไม่สมบูรณ์พร้อม อาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมได้ ฟังพาเทคโนโลยีที่พัฒนาภายนอกธุรกิจมากเกินไป

35. สามารถประมาณการอัตราค่าสิทธิได้อย่างไร

ในธุรกรรมการอนุญาตให้ใช้สิทธิ โดยทั่วไปแล้วผู้ทรงสิทธิบัตรจะได้รับค่าตอบแทนด้วยการชำระเงินก่อนและ/หรือค่าสิทธิเป็นงวด ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับปริมาณการขายของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบค่าสิทธิต่อหน่วย (Per-unit royalty) หรือจากยอดขายสุทธิ ในรูปแบบค่าสิทธิตามยอดขาย (Sales-based royalty) ในหลายกรณี การชำระค่าตอบแทนการอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรอาจมีทั้งที่ต้องชำระเป็นเงินก้อนและค่าสิทธิรวมกัน ในบางกรณี การถือหุ้นในบริษัทผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิอาจใช้แทนการชำระค่าสิทธิ

แม้ว่ามาตรฐานสำหรับอัตราค่าสิทธิจะมีอยู่ในอุตสาหกรรมบางประเภทและอาจนำมาใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงได้ โปรดระลึกไว้ว่าสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิส่วนใหญ่มีลักษณะเฉพาะและอัตราค่าสิทธิจะขึ้นอยู่กับปัจจัยเฉพาะของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น อัตราค่าสิทธิตามมาตรฐานอุตสาหกรรมในบางครั้งอาจไม่เป็นประโยชน์หรืออาจทำให้เข้าใจผิดได้

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (“สวทช.”) ได้อนุญาตให้บริษัท ดิจิตอล ปิกนิก จำกัด (“ดิจิตอล ปิกนิก”) เป็นผู้อนุญาตให้ใช้สิทธิในคำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 1802002631²⁸ ปุ่มกดสำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้บริษัทดิจิตอล ปิกนิก เป็นผู้จำหน่ายเกมฝึกสมอง (MONICA)²⁹ โดยสวทช. ได้อนุญาตให้ใช้สิทธิโดยมีการตกลงค่าตอบแทนการอนุญาตให้ใช้สิทธิ ซึ่งผู้รับอนุญาตจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในส่วนนี้ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ค่าเปิดเผยเทคโนโลยี (Disclosure fee) และค่าตอบแทนการใช้สิทธิเทคโนโลยี (Royalty fee)³⁰ โดยค่าตอบแทนดังกล่าวจะถูกระบุลงในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ

36. ความแตกต่างระหว่างการอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว การอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต หรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแต่ไม่จำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร

สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิมี 3 ประเภท ขึ้นอยู่กับจำนวนผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิที่จะได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตร กล่าวคือ

- การอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive licensing) – ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายเดียวมีสิทธิใช้เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรโดยแม้แต่ผู้ทรงสิทธิบัตรก็ไม่สามารถใช้งานได้
- การอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแต่ไม่จำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร (Sole licensing) – ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิรายเดียวและผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิใช้เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตร และ
- การอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต (Non-exclusive licensing) – ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิหลายรายและผู้ทรงสิทธิบัตรมีสิทธิใช้เทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตร

ทั้งนี้ ภายใต้สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิฉบับเดียว อาจมีข้อกำหนดที่ให้สิทธิบางอย่าง เช่น การอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive licensing) และ การอนุญาตให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวแต่ไม่จำกัดสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร (Sole licensing) หรือรวมทั้งการอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต (Non-exclusive) ก็ได้

คำขอรับสิทธิบัตรเลขที่ 0001002063 เป็นผลิตภัณฑ์เครื่องทำน้ำร้อนและผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเซลล์แสงอาทิตย์แบบอะมอร์ฟัสซิลิกอน ซึ่งได้รับการพัฒนาและวิจัยโดยนักวิจัยจากสถาบันพัฒนาเทคโนโลยีพลังงานแสงอาทิตย์ (ISET) สังกัดศูนย์บริหารจัดการเทคโนโลยี (TMC) ปัจจุบันสิทธิบัตรดังกล่าวได้มีการไปใช้งานจริงกับหน่วยงานราชการ และ

²⁸ โปรดดู ผลงานวิจัย สวทช. สู่เชิงพาณิชย์ <https://www.nstda.or.th/tlo/upload techno/C8VeKfdX7IqLXTQMkiG4A.pdf>

²⁹ โปรดดู <https://www.nstda.or.th/tlo/content.php?id=13>

³⁰ โปรดดู <https://www.nstda.or.th/tlo/content.php?id=4>

โรงพยาบาลต่าง ๆ อีก 4 แห่ง และได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับผู้รับอนุญาตจำนวน 7 ราย ภายใต้สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต ได้แก่ (1) บริษัท อาร์.ดี.เทค แอนด์ เอนเนอจี จำกัด (2) บริษัท แสงมิตร อิเลคตริก จำกัด (3) บริษัท รุ่งแสงฟ้าอิเลคตริก จำกัด (4) บริษัท สยามพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จำกัด (5) บริษัท ไทย-เอเยนซี เอ็นยีเนียร์ริ่ง จำกัด (6) บริษัท ลีโอนิคส์ จำกัด และ (7) บริษัท แอควาซ์ เทอร์โมโซลูชั่น จำกัด³¹

37. เมื่อใดควรใช้การอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบให้ใช้สิทธิแต่เพียงผู้เดียว หรือแบบไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต

ขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ทางธุรกิจของบริษัท ตัวอย่างเช่น หากเทคโนโลยีในสิทธิบัตรกลายเป็นมาตรฐานที่ผู้ประกอบการทุกคนในตลาดเฉพาะ (Specific market) ต้องการใช้เพื่อดำเนินธุรกิจของตน การอนุญาตให้ใช้สิทธิที่ไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาตให้มีการสิทธิกันอย่างแพร่หลายจะเป็นประโยชน์มากที่สุด ในทางตรงกันข้าม หากผลิตภัณฑ์ใด ๆ ต้องการบริษัทเพียงแห่งเดียวในการลงทุนที่มีมูลค่าสูงเพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (เช่น ผลิตภัณฑ์ยาที่ต้องมีการลงทุนในการวิจัยในคน) โดยผู้มีโอกาสเป็นผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าวไม่ประสงค์ที่จะเผชิญกับการแข่งขันจากผู้รับอนุญาตรายอื่น ๆ ในตลาด ดังนั้นการอนุญาตให้ใช้สิทธิแบบใช้งานแต่เพียงผู้เดียวจะมีความเหมาะสมกว่า

38. เมื่อใดคือเวลาที่ที่ดีที่สุดในการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการประดิษฐ์

ระยะเวลาที่ดีที่สุดในการอนุญาตให้ใช้สิทธิในการประดิษฐ์ไม่สามารถกำหนดโดยเฉพาะเจาะจงได้ เนื่องจากเวลาจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้ประกอบการอิสระหรือผู้ประดิษฐ์ แนะนำให้เริ่มค้นหาผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อเป็นการประกันกระแสรายได้ที่สามารถนำมาใช้

ครอบคลุมค่าใช้จ่ายในการขอรับสิทธิบัตรได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอจนได้รับสิทธิบัตรก่อน

สิ่งที่สำคัญกว่าระยะเวลาที่เหมาะสมในการอนุญาตให้ใช้สิทธิ คือ พันธมิตรที่เหมาะสมเพื่อสร้างผลกำไรจากการนำการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์

การประเมินมูลค่าสิทธิบัตร

มีเหตุผลหลายประการที่อาจเป็นประโยชน์หรือจำเป็นสำหรับบริษัทในการประเมินมูลค่าสิทธิบัตร รวมถึงเหตุผลด้านการบัญชี การอนุญาตให้ใช้สิทธิ การควบรวมกิจการ การโอนหรือซื้อสินทรัพย์ที่เป็นทรัพย์สินทางปัญญา หรือการระดมทุน แม้ว่าจะไม่มีวิธีการประเมินมูลค่าสิทธิบัตรวิธีเดียวที่เหมาะสมกับทุกสถานการณ์ แต่ก็มีวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายดังต่อไปนี้

- **วิธีรายได้ (Income method)** โดยมุ่งเน้นไปที่กระแสรายได้ที่ผู้ทรงสิทธิบัตรคาดหวังตลอดอายุของสิทธิบัตร
- **วิธีต้นทุน (Cost method)** โดยคำนวณต้นทุนในการพัฒนาสินทรัพย์ที่คล้ายคลึงกันทั้งภายในและภายนอก
- **วิธีเปรียบเทียบราคาตลาด (Market method)** โดยใช้ธุรกรรมที่เทียบเคียงได้ในตลาด
- **วิธีคำนวณราคาจากทางเลือก (Option-based methods)** โดยใช้แบบจำลองที่พัฒนาขึ้นเพื่อใช้ในการคำนวณราคาจากทางเลือกที่มีอยู่

ทั้งนี้ ยังมีปัจจัยที่ยากต่อการวัดที่อาจส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสิทธิบัตร เช่น จุดแข็งของข้อถือสิทธิในสิทธิบัตร หรือการมีอยู่ของสินค้าทดแทน³²

³¹ โปรดดู <http://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2013/20130712-OMOP-2.pdf> (หน้า 163-164)

³² See IP PANORAMA Module 11.

39. ทำอย่างไรให้ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตรของคู่แข่งได้

กรณีดังกล่าวนี้อาจไม่ใช่เรื่องง่ายหรือเป็นสิ่งที่ทุกคนจะเข้าถึงได้ง่ายได้เสมอไป อย่างไรก็ตาม หากคู่แข่งสนใจในสิทธิบัตรของบริษัทด้วย อาจมีการพิจารณาการอนุญาตให้แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิ (Cross-licensing) การอนุญาตให้แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิเป็นเรื่องปกติในอุตสาหกรรมที่มีสิทธิบัตรหลายฉบับที่ครอบคลุมการประดิษฐ์ที่หลากหลายที่ถือโดยคู่แข่งตั้งแต่สองคนขึ้นไป บริษัทที่แข่งขันกันดังกล่าวมักพยายามรับรองความอิสระในการดำเนินการ (Freedom to operate) โดยอนุญาตให้ใช้สิทธิในสิทธิบัตรของตนเพื่อแลกกับการได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิที่คล้ายคลึงกันจากคู่แข่ง

สรุปการตรวจสอบ

- การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ พิจารณาตัวเลือกต่าง ๆ สำหรับการนำการประดิษฐ์ดังกล่าวไปใช้ในเชิงพาณิชย์ และดำเนินการจัดทำแผนธุรกิจที่น่าเชื่อถือ
- การอนุญาตให้ใช้สิทธิ อัตราค่าสิทธิและลักษณะอื่น ๆ ของสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิขึ้นอยู่กับ การเจรจาต่อรอง ดังนั้น จึงควรขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ
- ให้สิทธิแก่ผู้รับอนุญาตรายเดียว หรือไม่จำกัดจำนวนผู้รับอนุญาต การพิจารณาการอนุญาตให้ใช้สิทธิควรคำนึงถึงความสมบูรณ์ของเทคโนโลยีในสิทธิบัตรและกลยุทธ์ทางธุรกิจของบริษัทร่วมด้วย
- การอนุญาตให้แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิ (Cross-licensing) พิจารณาว่าสิทธิบัตรสามารถใช้เพื่อเข้าถึงเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์ของผู้อื่นได้หรือไม่
- ข้อมูลเพิ่มเติม โปรดดู IP PANORAMA Module 06, Learning Point 4 และ Module 07

การบังคับใช้สิทธิบัตร

40. เหตุใดจึงควรบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตร

หากผู้ทรงสิทธิบัตรมีการนำเทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรใหม่ ออกสู่ตลาด คู่แข่งอาจพยายามสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติทางเทคนิคที่เหมือนกันหรือคล้ายกันกับผลิตภัณฑ์นั้น โดยไม่ต้องใช้ทรัพยากรเท่าเดิมหรือรับความเสี่ยงแบบเดียวกัน คู่แข่งย่อมได้เปรียบและสามารถผลิตสินค้าที่คล้ายหรือเหมือนกันได้ในราคาที่ถูกลงกว่า ซึ่งอาจสร้างแรงกดดันด้านการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมต่อธุรกิจที่เป็นของผู้ทรงสิทธิบัตร

สิทธิที่ได้รับจากสิทธิบัตรทำให้ผู้ทรงสิทธิบัตรมีโอกาสที่จะป้องกันหรือห้ามคู่แข่งจากการละเมิด รวมทั้งการเรียกค่าเสียหายหากมีการละเมิดเกิดขึ้น ดังนั้น เพื่อพิสูจน์ว่ามี การละเมิดเกิดขึ้นจะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าทุกองค์ประกอบของข้อถือสิทธิที่พิพาท หรือมีความเกี่ยวข้องกันนั้นมีปรากฏอยู่ในผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีที่มีการละเมิด การบังคับใช้สิทธิอาจมีความสำคัญต่อการรักษาความได้เปรียบในการแข่งขัน ด้านส่วนแบ่งทางการตลาด และความสามารถในการทำกำไร

การจัดการความเสี่ยงด้านสิทธิบัตร

การบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตรเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความเสี่ยงทางธุรกิจ การบริหารเวลาและเงินลงทุนในการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรมใหม่ ซึ่งการเตรียมกลยุทธ์ที่แข็งแกร่งสามารถช่วยป้องกันการละเมิดสิทธิบัตรรวมทั้งช่วยลดต้นทุนการบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตรลงได้

1. ควรมีการกำหนดว่าใครจะมีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการรายการสิทธิบัตร (Patent portfolio) ของบริษัท
2. กำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบในการตัดสินใจว่า สิ่งใดควรถูกเก็บไว้เป็นความลับทางการค้า (Trade secrets) เผยแพร่เพื่อกีดกันการขอรับสิทธิบัตร (Defensively published) หรือได้รับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตร รวมทั้งกำหนดให้ การประดิษฐ์ทั้งหมดจะต้องเปิดเผยเฉพาะบุคคลหรือแผนกที่ได้รับอนุญาตภายในบริษัทเท่านั้น
3. ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงเพื่อตัดสินใจว่าบริษัทควรทำการสืบค้นข้อมูลสิทธิบัตรก่อนที่จะยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหรือไม่ และหากตัดสินใจดำเนินการสืบค้น ควรวางแผนการดำเนินการที่เกี่ยวข้องต่อไป
4. พิจารณาและตัดสินใจว่าเมื่อได้รับสิทธิบัตรแล้ว จะนำสิทธิบัตรดังกล่าวไปใช้ในลักษณะใด (ก) เชิงรุก (Offensively) (ข) เชิงรับ (Defensively) หรือ (ค) สำหรับการสร้างแบรนด์/การตลาดเป็นหลัก
5. พิจารณาโอกาสความเหมาะสมในการเข้าไปเป็นหุ้นส่วนหรือการอนุญาตให้ใช้สิทธิแก่บริษัทอื่น ๆ
6. ตรวจสอบและบันทึกข้อมูลรายการสิทธิบัตรที่เป็นเจ้าของและสิทธิบัตรที่ได้รับอนุญาตขององค์กรให้เป็นข้อมูลปัจจุบันเป็นประจำ
7. ทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาจากรายการสิทธิบัตรและกลยุทธ์ด้านสิทธิบัตรของคู่แข่ง
8. พัฒนากลยุทธ์ด้านการเงินของบริษัทเพื่อให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายทั้งหมดในการสร้าง การรักษาสิทธิ การใช้บังคับ ตลอดจนการปกป้องรายการสิทธิบัตร
9. ทบทวนและปรับกลยุทธ์ด้านสิทธิบัตรอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สินทางปัญญา (IP audit)

41. ใครเป็นผู้รับผิดชอบในการบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตร

ความรับผิดชอบหลักในการระบุตัวตนและดำเนินการกับผู้กระทำละเมิดสิทธิบัตรเป็นหน้าที่ของผู้ทรงสิทธิบัตร ซึ่งการให้ความรู้แก่พนักงานเกี่ยวกับวิธีการระบุตัวตนผู้กระทำละเมิดสามารถช่วยผู้ประกอบการในการตรวจสอบการละเมิดในตลาดได้ อย่างไรก็ตาม ผู้ทรงสิทธิบัตรมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้การประดิษฐ์ของตนในตลาด ระบุตัวตนผู้กระทำละเมิดและตัดสินใจว่าจะดำเนินการกับบุคคลนั้นหรือไม่ อย่างไร และเมื่อใด ทั้งนี้ผู้ประดิษฐ์ทั่วไปและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอาจตัดสินใจให้อำนาจความรับผิดชอบนี้ (หรือบางส่วน) ไปยังผู้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิเพียงผู้เดียวได้

ควรมีการติดต่อกับทนายความด้านสิทธิบัตรเพื่อช่วยในการบังคับใช้สิทธิบัตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทนายความจะสามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องและกลยุทธ์ที่ดีที่สุดที่จะนำมาใช้ในการบังคับสิทธิในสิทธิบัตรได้

กรณีศึกษา : การบังคับใช้สิทธิบัตร

เดอะ จีเอสไอ กรุ๊ป, อิงค์.

เดอะ จีเอสไอ กรุ๊ป, อิงค์. (“จีเอสไอ กรุ๊ป”) นิติบุคคลจัดตั้งขึ้นภายใต้กฎหมายอเมริกา เป็นผู้พัฒนาและคิดค้นผลิตภัณฑ์ “ที่ให้อาหารสัตว์ปีก” และได้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศไทยภายใต้เลขที่ 9301002230 ต่อมากรมทรัพย์สินทางปัญญาได้ออกสิทธิบัตรในประเทศไทยภายใต้สิทธิบัตรเลขที่ 9634 ดังนั้น จีเอสไอ กรุ๊ป จึงเป็นผู้ทรงสิทธิบัตรในการผลิตใช้ ขาย มีไว้เพื่อขาย เสนอขาย หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งผลิตภัณฑ์ตามสิทธิบัตรแต่เพียงผู้เดียว

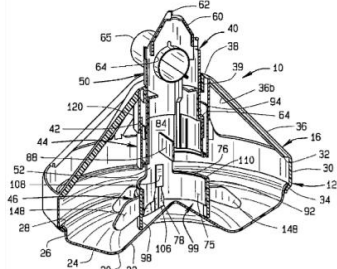
เมื่อบริษัท อัลมิน เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด (“อัลมิน เอ็นเตอร์ไพรส์”) กับพวก ร่วมกันผลิตที่ให้อาหารสัตว์ปีกที่มีโครงสร้างหลัก และกรรมวิธีการใช้งาน ตลอดจนประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์เป็นเช่นเดียวกับสิทธิบัตรของ จีเอสไอ กรุ๊ป กล่าวคือ มีการให้

อาหารผ่านท่อลำเลียงอาหารที่สามารถปรับขึ้นลงได้ โดยการยกขึ้นหรือลดลงของท่อลำเลียงอาหารจะเป็นการปรับความตื้นและลึกของกระทะอาหารไปในตัว หากต้องการให้สัตว์ปีกตัวเล็กเข้ามากินอาหารได้ก็ให้ปรับอยู่ในตำแหน่งตื้น แต่หากต้องการให้สัตว์ปีกตัวใหญ่เข้ามากินอาหารต้องปรับให้ตำแหน่งลึก ทำให้สัตว์ปีกตัวโตกินอาหารได้มากขึ้น และเป็นการป้องกันไม่ให้สัตว์ปีกเขี่ยอาหารในกระทะตกกระจัดกระจาย ซึ่งกรรมวิธีและโครงสร้างหลักของผลิตภัณฑ์ตามที่กล่าวมาไม่ต่างกับกับข้อสิทธิของสิทธิบัตรของ จีเอสไอ กรุ๊ป แม้จะมีข้อแตกต่างกันในข้อปลีกย่อยก็ถือได้ว่าผลิตภัณฑ์ที่ให้อาหารสัตว์ปีกของอัลมิน เอ็นเตอร์ไพรส์กับพวกมีขอบเขตของการประดิษฐ์เช่นเดียวกันกับที่ระบุในข้อสิทธิของสิทธิบัตร การประดิษฐ์ที่ให้อาหารสัตว์ปีกของจีเอสไอ กรุ๊ป การที่อัลมิน เอ็นเตอร์ไพรส์กับพวก ร่วมกันผลิตที่ให้อาหารสัตว์ปีกที่มีขอบเขตของการประดิษฐ์เช่นเดียวกันกับสิทธิบัตรของจีเอสไอ กรุ๊ป และนำผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเข้ามาในประเทศไทยเพื่อแสดงในงานแสดงสินค้าเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สำหรับสัตว์ปีก จึงถือเป็นการละเมิดสิทธิบัตรของจีเอสไอ กรุ๊ป ดังนั้น อัลมิน เอ็นเตอร์ไพรส์กับพวก จะต้องหยุดการกระทำละเมิดสิทธิบัตรดังกล่าว โดยการห้ามผลิตและนำเข้า มาในประเทศไทยซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ละเมิดสิทธิบัตร³³

นอกจากนี้ จีเอสไอ กรุ๊ปตระหนักถึงความสำคัญในการคุ้มครองการประดิษฐ์ดังกล่าว จึงได้ขอรับสิทธิบัตรสำหรับที่ให้อาหารสัตว์ปีก (Poultry feeder) ในหลายประเทศ อีกทั้งยังมีแนวทางการบังคับใช้สิทธิบัตรเพื่อปกป้องสิทธิบัตรของตนอย่างเหมาะสม³⁴

³³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 6572/2550

³⁴ โปรดดู https://www.grainsystems.com/en_US.html



คำขอรับสิทธิบัตรในสหรัฐอเมริกาเลขที่ 12/105,998 สิทธิบัตรเลขที่ US 7,647,888 B2 ได้รับสิทธิบัตรเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2553

42. ควรทำอย่างไรหากมีผู้อื่นใช้สิทธิบัตรโดยไม่ได้รับอนุญาต

หากผู้ทรงสิทธิบัตรเชื่อว่ามีผู้อื่นนำเทคโนโลยีที่ได้รับสิทธิบัตรของตนโดยไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต จะต้องทำการรวบรวมข้อมูลในขั้นต้นว่าใครเป็นผู้กระทำการละเมิด ได้มีการกระทำอย่างไร และผลกระทบของการละเมิดต่อธุรกิจของผู้ทรงสิทธิบัตร ซึ่งควรขอความช่วยเหลือจากทนายความด้านสิทธิบัตรในการช่วยวิเคราะห์หลักฐานที่เกี่ยวข้องนี้และตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรกับการละเมิด

ในบางกรณี ผู้ทรงสิทธิบัตรเลือกที่จะส่งหนังสือเตือน ที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “หนังสือแจ้งเตือนให้หยุดการกระทำที่เป็นละเมิด” (Cease and desist letter) เพื่อแจ้งผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิดทราบถึงข้อพิพาทที่อาจเกิดขึ้นระหว่างสิทธิของตนกับกิจกรรมทางธุรกิจของบริษัทอื่น ซึ่งขั้นตอนนี้มักจะมีผลบังคับใช้ในกรณีของการละเมิดโดยไม่เจตนา เนื่องจากผู้กระทำการละเมิดจะมีทางเลือกให้ยุติกิจกรรมดังกล่าวหรือตกลงที่จะเจรจาสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิได้

อย่างไรก็ตาม บางครั้งการดำเนินการบังคับใช้สิทธิอย่างรวดเร็วโดยที่ผู้กระทำผิดมิทันได้ตั้งตัว เป็นกลวิธีที่ดีที่สุดเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำการละเมิดมีเวลาซ่อนหรือทำลายหลักฐานได้ ในกรณีนี้ ผู้ทรงสิทธิบัตรสามารถไปขึ้นศาลโดยไม่ต้องแจ้งให้ผู้กระทำการละเมิดทราบและให้ผู้ทรงสิทธิบัตรขอให้ศาลมี “คำสั่งคุ้มครองชั่วคราวระหว่างพิจารณา (Interim injunction)” เพื่อที่จะนำกำลัง

เจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการเข้าตรวจค้นสถานประกอบการของผู้กระทำละเมิด โดยหลังจากการเข้าตรวจค้นและพบหลักฐานในการละเมิดแล้ว ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกกล่าวหากระทำการละเมิด ให้หยุดการกระทำละเมิดระหว่างการพิจารณาคดีได้ (ซึ่งอาจใช้เวลาเป็นเดือนหรือเป็นปี) อย่างไรก็ตาม ประเด็นว่ามีการละเมิดสิทธิบัตรหรือไม่นั้น อาจจะมีการพิจารณาที่ซับซ้อน และศาลอาจวินิจฉัยว่าประเด็นดังกล่าวจะต้องรอการพิจารณาในเนื้อหาแห่งคดีต่อไป

ในกรณีที่บริษัทตัดสินใจที่จะเริ่มกระบวนการทางแพ่ง โดยทั่วไปศาลจะมีมาตรการเยียวยาที่หลากหลายเพื่อชดเชยความเสียหายของผู้ทรงสิทธิบัตร ซึ่งทนายความด้านสิทธิบัตรจะสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ได้

ศาลอาจสั่งผู้กระทำการละเมิด เปิดเผยตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องในการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการที่ละเมิดสิทธิบัตรและช่องทางการจำหน่าย อย่างไรก็ตาม การพิจารณาคดีในประเทศไทยศาลจะไม่พิพากษาและพิจารณาเกินคำขอ ในกรณีการแสวงหาตัวบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิบัตร มักจะอยู่ในระหว่างกระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ในการยับยั้งการละเมิดอย่างมีประสิทธิภาพ ศาลมีอำนาจสั่งให้ผู้ฝ่าฝืนชดใช้ค่าเสียหายแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควร โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายรวมทั้งการสูญเสียประโยชน์และค่าใช้จ่ายอันจำเป็นในการบังคับตามสิทธิของผู้ทรงสิทธิบัตร และอาจมีคำสั่งให้ทำลายสินค้าดังกล่าว หรือดำเนินการอย่างอื่นเพื่อป้องกันมิให้มีการนำเอาสินค้าดังกล่าวออกจำหน่ายอีกก็ได้

เพื่อป้องกันการนำเข้าสินค้าที่ละเมิดสิทธิบัตร มาตรการที่พรมแดนระหว่างประเทศอาจนำมาใช้ในบางประเทศผ่านหน่วยงานศุลกากรแห่งชาติ อย่างไรก็ตาม หลายประเทศได้กำหนดมาตรการดังกล่าวเฉพาะกรณีการนำเข้าสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าปลอมและสินค้าที่ละเมิดลิขสิทธิ์ เช่นเดียวกับประเทศไทย มาตรการป้องกันการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าในปัจจุบัน ยังไม่มีวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับสินค้าที่ละเมิดสิทธิบัตร

โดยทั่วไป หากมีการตรวจพบการละเมิด ผู้ทรงสิทธิบัตร ควรขอคำแนะนำทางกฎหมายจากผู้เชี่ยวชาญ

4.3. ทางเลือกในการยุติข้อพิพาทจากการละเมิด นอกเหนือจากนำเรื่องเข้าสู่การตัดสินของศาลมีอะไรบ้าง

หากมีสัญญา (เช่น สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ) กับผู้กระทำการละเมิด ให้ตรวจสอบก่อนว่ามีข้อสัญญาให้ไกล่เกลี่ย (Mediation) หรือระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ (Arbitration) หรือไม่ โดยรูปแบบเหล่านี้เป็นการระงับข้อพิพาทที่มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการฟ้องร้องในศาล ถึงแม้ว่า ในสัญญาจะไม่มีข้อกำหนดการระงับข้อพิพาทระหว่างกัน เลยก็ตาม แต่ทั้งสองฝ่ายก็ยังจะสามารถใช้ประโยชน์จาก กระบวนการระงับข้อพิพาทที่ดำเนินการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ トラบที่ทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะปฏิบัติตาม แนวทางกระบวนการระงับข้อพิพาทดังกล่าว

ในประเทศไทย กรมทรัพย์สินทางปัญญาได้กำหนด กระบวนการระงับข้อพิพาทโดยไม่นำคดีขึ้นสู่ศาลเป็น 2 ประเภท คือ

- การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย เป็นกรณีที่ คู่กรณียินยอมให้กรมทรัพย์สินทางปัญญา ดำเนินการเป็นผู้ไกล่เกลี่ย โดยกรมทรัพย์สินทาง ปัญญาดำเนินการเป็นผู้ไกล่เกลี่ยโดยไม่มีค่าใช้จ่าย เมื่อดำเนินการไกล่เกลี่ย
- การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ เป็นกรณี ที่คู่กรณีมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการ วินิจฉัย ชี้ขาดซึ่งคำวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการนี้ คู่กรณี ตกลงกันที่จะผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาด ของอนุญาโตตุลาการ ในกระบวนการระงับข้อ พิพาทดังกล่าวจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการวาง หลักประกันค่าป่วยการของอนุญาโตตุลาการ ซึ่ง กำหนดตามทุนทรัพย์ที่คู่พิพาทเรียกร้อง

การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการโดยทั่วไปจะใช้ ระยะเวลาสั้นและมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการพิจารณาคดี ในศาล และหากอีกฝ่ายหนึ่งเป็นชาวต่างชาติ คำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการสามารถบังคับใช้ได้ง่ายกว่าในระดับ ระหว่างประเทศ ซึ่งข้อดีของการไกล่เกลี่ยคือคู่สัญญา สามารถดำเนินการโดยที่ไม่เป็นทางการได้และสามารถ ช่วยแก้ปัญหาเพื่อให้เห็นชอบร่วมกันโดยคำนึงถึง ผลประโยชน์ของคู่กรณีแต่ละฝ่าย จึงสามารถช่วยรักษา ความสัมพันธ์ทางธุรกิจที่ดีได้ ทั้งนี้ศูนย์อนุญาโตตุลาการ และการไกล่เกลี่ยของ WIPO (WIPO Arbitration and Mediation Center) ให้บริการโดยไม่แสวงหาผลกำไร สำหรับการระงับข้อพิพาทแบบทางเลือก สามารถดูข้อมูล เพิ่มเติมเกี่ยวกับอนุญาโตตุลาการและการไกล่เกลี่ยได้ที่ www.wipo.int/amc

กรณีศึกษา – การระงับข้อพิพาทในสหรัฐอเมริกา ระหว่างบริษัท แอปเปิล อิงค์ และซัมซุง อิเล็กทรอนิกส์ โค., แอลทีดี.

ในปี 2554 แอปเปิล อิงค์ (“แอปเปิล”) เป็นโจทก์ ฟ้อง ซัมซุง อิเล็กทรอนิกส์ โค., แอลทีดี. (“ซัมซุง”) เป็นคดีต่อศาลในสหรัฐอเมริกาว่าซัมซุงได้มี การลอกเลียนแบบ และละเมิดสิทธิบัตรต่าง ๆ ของ iPhone จนส่งผลกระทบต่อยอดขาย โดยหลังจากที่ศาล ชันตันตัดสินว่าซัมซุงละเมิดสิทธิบัตรของแอปเปิลจริง และมีคำสั่งปรับเป็นเงินสูงถึง 930 ล้านดอลลาร์ ซึ่ง ต่อมาซัมซุงได้ยื่นขออุทธรณ์ และยื่นต่อหลายศาล หลังจากนั้น จนได้ลดค่าปรับลงมาเหลือ 539 ล้านดอลลาร์ ต่อมาซัมซุงได้ยื่นเรื่องต่อ Federal district court ใน San Jose เพื่อขอให้ลดค่าปรับลง โดยใน ปี 2561 ศาลกลางได้มีคำตัดสินยืนยันคำสั่งของศาล ชันตันและศาลอุทธรณ์ ว่าซัมซุงมีความผิดจริง และ ต้องจ่ายค่าปรับให้แก่แอปเปิลกว่า 539 ล้านดอลลาร์³⁵

ข้อพิพาทดังกล่าวทั้งสองฝ่ายได้ต่อสู้คดีกันในศาลมา ยาวนานกว่า 7 ปีต่อมาได้มีการเปิดเผยว่า ทั้งสองฝ่าย

³⁵ โปรดดู <https://www.macthai.com/2018/05/28/apple-samsung-patent-trial/>

ตกลงที่จะเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทกันนอกศาล โดยมี CEO ของทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ Tim Cook จากฝั่งแอปเปิล และ Kwon Oh Hyun จากฝั่งซัมซุง พร้อมด้วยทนายความอีก 3-4 คน เข้าร่วมการไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติในคดีดังกล่าว ซึ่งการไกล่เกลี่ย ประสบผลสำเร็จ และในที่สุดข้อพิพาทที่ต่อสู้กันมายาวนานกว่า 7 ปีก็สามารถตกลงเจรจายอมความกันได้³⁶

สรุปรายการตรวจสอบ

- **มีความระมัดระวัง** มีการติดตามเฝ้าระวังเพื่อตรวจหาการละเมิดที่อาจเกิดขึ้นโดยบุคคลอื่น
- **การบริหารความเสี่ยง** จัดการสิทธิบัตรอย่างมีกลยุทธ์เพื่อลดความเสี่ยงและเพิ่มผลกำไรสูงสุด
- **ขอคำแนะนำ** ปรีกษาทนายความด้านสิทธิบัตร ก่อนดำเนินการใด ๆ หากพบการละเมิดที่ต้องสงสัย
- **การระงับข้อพิพาทแบบทางเลือก** พิจารณาวิธีการระงับข้อพิพาทนอกศาล โดยการกำหนดเรื่องการไกล่เกลี่ยและ/หรือการอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิด้วย
- **ข้อมูลเพิ่มเติม** โปรดดู IP PANORAMA Module 03, Learning Point 3

³⁶ โปรดดู <https://www.macthai.com/2018/07/29/apple-samsung-end-patent-wars/>

ภาคผนวก

ภาคผนวก I – เว็บไซต์ที่เป็นประโยชน์

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ:

ปัญหาทรัพย์สินทางปัญญาจากมุมมองธุรกิจ

www.wipo.int/sme

สิทธิบัตรโดยทั่วไป

www.wipo.int/patents

การปฏิบัติจริงของการยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ดูรายชื่อเว็บไซต์ของสำนักงานสิทธิบัตรในประเทศและระดับภูมิภาค

www.wipo.int/directory/en/urls.jsp

สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)

www.wipo.int/pct

การจัดหมวดหมู่สัญลักษณ์การประดิษฐ์แบบสากล

www.wipo.int/classifications/ipc

ศูนย์อนุญาโตตุลาการและการไกล่เกลี่ย WIPO

www.wipo.int/amc

การรวบรวมข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาที่ค้นหาได้ทั่วโลกของ WIPO

www.wipo.int/reference

การเป็นสมาชิกสนธิสัญญาที่บริหารโดย WIPO

www.wipo.int/treaties

มูลค่าการแลกเปลี่ยน: การเจรจาสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิเทคโนโลยี – คู่มือการฝึกอบรมเอกสารเผยแพร่ของ WIPO เลขที่ 906:

www.wipo.int/sme/en/documents/guides/technology_licensing.html

การอนุญาตให้ใช้สิทธิในเทคโนโลยีที่ประสบความสำเร็จ เอกสารเผยแพร่ WIPO เลขที่ 903:

www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=296

กรมทรัพย์สินทางปัญญา

<https://www.ipthailand.go.th>

ระบบสืบค้นข้อมูลสิทธิบัตรออนไลน์ของกรมทรัพย์สินทางปัญญา

<https://patentsearch.ipthailand.go.th>

IP PANORAMA Module 03

https://www.wipo.int/export/sites/www/sme/en/documents/pdf/ip_panorama_3_learning_points.pdf

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
งาน (Art)	เรื่องที่เป็นที่รู้จักแล้วในสาขาวิทยาการ ประกอบด้วยสิทธิบัตรที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว เอกสารเผยแพร่ต่าง ๆ และความรู้ที่ถือว่าได้มีการเปิดเผยต่อสาธารณชนแล้ว เช่น ทักษะทางการค้า แนวปฏิบัติทางการค้า และ อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง <i>โปรดดู งานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art)</i>	8, 9, 14-16
วิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุด (Best mode requirement)	ข้อกำหนดสำหรับผู้ยื่นคำขอสิทธิบัตรในการเปิดเผยวิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุดที่ผู้ขอมีองค์ความรู้ในการประดิษฐ์นั้น ๆ ณ ช่วงเวลาที่ยื่นคำขอ ทั้งนี้ สำหรับข้อกำหนดของประเทศไทย <i>โปรดดู ข้อกำหนดการเปิดเผยรายละเอียดการประดิษฐ์ (Disclosure requirements)</i>	11
หนังสือแจ้งเตือนให้หยุดการกระทำที่เป็นละเมิด (Cease and desist letter)	หนังสือจากเจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือนายความซึ่งขอให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำการละเมิด ให้หยุดการกระทำในทันที มิฉะนั้นจะดำเนินคดีตามกฎหมาย	42
ข้อถือสิทธิ (Claims)	ประโยคที่ระบุถึงขอบเขตของสิทธิในสิ่งประดิษฐ์ที่จะขอรับความคุ้มครองภายใต้สิทธิบัตร ซึ่งจะระบุเป็นรายหัวข้อโดยทั่วไปข้อถือสิทธิต้องมีความชัดเจน รัดกุม และสอดคล้องกับที่ปรากฏในรายละเอียดการประดิษฐ์	16, 20 (ตาราง), 21
การอนุญาตให้แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิ (Cross-licensing)	การอนุญาตให้แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิเกิดขึ้นเมื่อบริษัทตั้งแต่สองบริษัทตกลงแลกเปลี่ยนสิทธิในการใช้สิทธิบัตรระหว่างกัน โดยทั่วไปสิทธิบัตรของแต่ละบริษัทเป็นเจ้าของสิทธิจะครอบคลุมสิทธิการใช้ผลิตภัณฑ์ในเชิงพาณิชย์ในแง่มุมมองที่แตกต่างกัน โดยการอนุญาตให้แลกเปลี่ยนการใช้สิทธิระหว่างกันทำให้แต่ละบริษัทมีอิสระที่จะนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนการใช้สิทธิอาจมีการชำระเงินเพิ่มเติมโดยฝ่ายหนึ่งไปยังอีกฝ่ายหนึ่งเพื่อให้มูลค่าของสิทธิที่แลกเปลี่ยนมีความ “สมดุล” กัน	3, 39
สัญญาการรักษาความลับ (Confidentiality agreement)	รู้จักอีกชื่อหนึ่งว่าสัญญาไม่เปิดเผยข้อมูล (Non-disclosure agreement : NDA) ซึ่งเป็นสัญญาที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งหรือทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลบางอย่างและ/หรือจะใช้ข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ที่จำกัด	4, 18
การประกาศโฆษณาเพื่อกีดกันการขอรับสิทธิบัตร (Defensive publication)	รู้จักอีกชื่อหนึ่งว่าการเปิดเผยเพื่อกีดกันการขอรับสิทธิบัตร (Defensive disclosure) เป็นกลยุทธ์ด้านทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อให้แน่ใจว่าบุคคลที่สามจะไม่ได้รับสิทธิบัตรในการประดิษฐ์ โดยการเปิดเผยรายละเอียดและ/หรือรูปเขียนของการประดิษฐ์เพื่อให้กลายเป็นงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) ดังนั้นจึงเป็นการกีดกันไม่ให้ผู้อื่นขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์ได้	5 (ตาราง)
รายละเอียดการประดิษฐ์ (Description)	รู้จักอีกชื่อว่า การชี้เฉพาะ (Specification) เป็นส่วนหนึ่งของคำขอรับสิทธิบัตรที่เปิดเผยการประดิษฐ์ในลักษณะที่ชัดเจน เพียงพอและครบถ้วนสมบูรณ์เพื่อให้บุคคลที่มีทักษะด้านเทคโนโลยีเดียวกันสามารถเข้าใจการประดิษฐ์ที่ขอถือสิทธิและสามารถปฏิบัติตามการประดิษฐ์นั้น โดยไม่ต้องทำการทดลองเกินสมควร รายละเอียดการประดิษฐ์เป็นข้อมูลรายละเอียดพื้นฐานสำหรับข้อถือสิทธิซึ่งกำหนดขอบเขตการคุ้มครองการประดิษฐ์ภายใต้กฎหมายกำหนด โดยรายละเอียดการประดิษฐ์สามารถระบุขอบเขตเนื้อหาให้ครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องได้กว้างกว่าที่ปรากฏในข้อถือสิทธิ แต่ในข้อถือสิทธิ ต้องไม่ระบุขอบเขตเนื้อหาที่กว้างไปกว่าที่ปรากฏในรายละเอียดการประดิษฐ์	21

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
การเปิดเผย (Disclosure)	การเปิดเผยหมายถึงกรณีอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ 1. การเปิดเผยการประดิษฐ์ที่เพียงพออันเป็นข้อกำหนดสำหรับความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (Patentability) (ดูหัวข้อถัดไป); หรือ 2. การเปิดเผยต่อสาธารณชนก่อนการยื่นคำขอซึ่งสามารถทำลายความใหม่ (Novelty) ของการประดิษฐ์ ทำให้ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้	5, 8, 11, 18-20
ข้อกำหนดการเปิดเผยในรายละเอียดการประดิษฐ์ (Disclosure requirements)	กฎหมายสิทธิบัตรกำหนดให้ผู้ยื่นคำขอต้องเปิดเผยการประดิษฐ์ในลักษณะที่ชัดเจนเพียงพอและครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อให้ผู้มีทักษะด้านเทคโนโลยีเดียวกันเข้าใจการประดิษฐ์ที่ขอสิทธิและนำไปปฏิบัติได้โดยไม่ต้องทดลองเกินควร สำหรับในประเทศไทยกฎหมายสิทธิบัตรยังกำหนดให้ต้องเปิดเผย “วิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุด” (Best mode) ของผู้ประดิษฐ์ในการทำและปฏิบัติการตามการประดิษฐ์นั้นได้	11
รูปเขียน (Drawing)	ภาพประกอบในคำขอรับสิทธิบัตรที่อาจจำเป็นหรือเป็นประโยชน์ในการทำ ความเข้าใจการประดิษฐ์	21
อนุสัญญาสิทธิบัตรยุโรป (European Patent Convention, EPC)	อนุสัญญาที่จัดตั้งองค์การสิทธิบัตรยุโรป (European Patent Organization : EPOrg) และจัดให้มีระบบกฎหมายอิสระในการออกสิทธิบัตรในยุโรป อย่างไรก็ตาม สิทธิบัตรยุโรปไม่ใช่สิทธิหนึ่งเดียว (Unitary right) แต่เป็นกลุ่มของสิทธิบัตรที่โดยพื้นฐานแล้วมีความเป็นอิสระ บังคับใช้และเพิกถอนได้ในระดับประเทศ <i>ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.wipo.int/wipolex/en/other_treaties/detail.jsp?group_id=21&treaty_id=226</i>	26, 30
สิทธิแต่เพียงผู้เดียว (Exclusive right)	สิทธิในระยะเวลาที่จำกัดที่มอบให้แก่ผู้ทรงสิทธิบัตร (หรือแก่ฝ่ายใด ๆ ที่ได้รับโอนสิทธิจากผู้ทรงสิทธิบัตร) เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นผลิต นำไปใช้ จัดจำหน่าย เสนอขายหรือนำเข้า เพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวของการประดิษฐ์ของผู้ทรงสิทธิบัตร โดยไม่ได้รับความยินยอม	1, 3, 12
ผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนมีสิทธิดีกว่า (First-to-file)	ระบบที่บุคคลแรกที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจะได้รับสิทธิบัตรหากมีผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรมากกว่าหนึ่งราย โดยขอถือสิทธิในการประดิษฐ์แบบเดียวกัน	18, 19
ผู้ประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่า (First-to-invent)	ระบบที่ผู้ประดิษฐ์คนแรกที่เกิดค้นและทำให้เทคโนโลยีหรือการประดิษฐ์สามารถดำเนินการได้ในทางปฏิบัติมีสิทธิได้รับการคุ้มครองสิทธิบัตร หากมีบุคคลมากกว่าหนึ่งคนยื่นคำขอรับสิทธิบัตรโดยขอถือสิทธิในการประดิษฐ์แบบเดียวกัน ในสหรัฐอเมริกาใช้ระบบผู้ประดิษฐ์ก่อนมีสิทธิดีกว่า (First-to-invent) สำหรับการยื่นขอรับสิทธิบัตรก่อนวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2556 ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2556 เป็นต้นมา ได้มีการนำระบบผู้ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนมีสิทธิดีกว่า (First-to-file) มาใช้แทน ซึ่งเป็นระบบอย่างเดียวกันกับหลายประเทศ	18 (เชิงอรรถ 12), 19
ความอิสระในการดำเนินการ (Freedom to operate : FTO)	เงื่อนไขที่การดำเนินการบางอย่าง เช่น การทดสอบหรือการใช้ผลิตภัณฑ์ ในเชิงพาณิชย์ สามารถทำได้โดยไม่เป็นการละเมิดสิทธิในสิทธิบัตรของผู้อื่น	14

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
ระยะเวลาผ่อนผัน (Grace period)	กฎหมายของประเทศไทยให้ระยะเวลาผ่อนผันเป็นเวลา 12 เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ประดิษฐ์หรือผู้ยื่นคำขอ กระทำการในการเปิดเผยการประดิษฐ์จนถึงวันยื่นคำขอ ซึ่งการประดิษฐ์นั้นจะไม่สูญเสียความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรได้ (Patentability) จากการเปิดเผยดังกล่าว ทั้งนี้ระยะเวลาผ่อนผันดังกล่าว จะไม่เกี่ยวข้องกับการขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอย้อนหลังแต่อย่างใด	19, 20
ความสามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม (Industrial applicability)	เกณฑ์ประการหนึ่งของความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (Patentability) ที่เข้าใจโดยทั่วไปคือ การกำหนดให้การประดิษฐ์สามารถผลิตหรือใช้ในอุตสาหกรรมประเภทหนึ่งประเภทใด ซึ่งในบางประเทศจะถือว่าต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) แทน ในประเทศไทยการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรมได้แก่การประดิษฐ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการผลิตทางอุตสาหกรรม รวมทั้งหัตถกรรม เกษตรกรรม และพาณิชย์กรรม	10
ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual property : IP)	ทรัพย์สินทางปัญญาหมายถึงการสร้างสรรค์ทางความคิด ได้แก่ การประดิษฐ์ งานวรรณกรรม และศิลปกรรม สัญลักษณ์ ชื่อ รูปภาพ และการออกแบบที่ใช้ในเชิงพาณิชย์	4
คำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศ (International patent application)	คำขอรับความคุ้มครองการประดิษฐ์ที่ยื่นภายใต้สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (PCT)	30
การจำแนกการประดิษฐ์ระหว่างประเทศ (International Patent Classification : IPC)	เป็นระบบการจำแนกประเภทตามลำดับเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งทั้งหมดถูกแบ่งออกเป็นหมวดใหญ่ (Section) จำพวก (Class) จำพวกย่อย (Subclass) และกลุ่ม (Group) สำหรับการจำแนกประเภทของสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตร IPC เป็นเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์เอกสารสิทธิบัตรในการสืบค้นข้อมูลงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) ข้อมูลเพิ่มเติมดูได้ที่ www.wipo.int/classifications/ipc/	15
การประดิษฐ์ (Invention)	วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะด้านในสาขาของเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยการประดิษฐ์อาจเกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีก็ได้	2
ขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step)	รู้จักในอีกชื่อว่าการไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่าย (Non-obviousness) ซึ่งเป็นหนึ่งในข้อกำหนดของความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (Patentability) ซึ่งกำหนดให้การประดิษฐ์นั้นไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่ายแก่บุคคลที่มีความชำนาญสามัญในสาขาวิทยาการที่เกี่ยวข้อง	1, 6, 9
สัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิ (Licensing agreement)	สัญญาระหว่างผู้ทรงสิทธิบัตร (ผู้อนุญาต) กับบุคคลอื่น (ผู้รับอนุญาต) ที่ได้รับอนุญาตให้ใช้สิทธิดังกล่าว ภายใต้เงื่อนไขที่ตกลงกันไว้ เช่น เพื่อแลกกับค่าตอบแทนบางอย่าง โดยปกติแล้วจะเป็นการชำระเงิน (ค่าธรรมเนียมหรือค่าสิทธิ)	3, 33-35, 39
สัญญาไม่เปิดเผยข้อมูล (Non-disclosure agreement : NDA)	โปรดดู สัญญาการรักษาความลับ (Confidentiality agreement)	4, 18
ความไม่เป็นที่ประจักษ์โดยง่าย (Non-obviousness)	โปรดดู ขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step)	1, 6, 9

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
ความใหม่ (Novelty)	หนึ่งในข้อกำหนดการที่สามารถขอรับสิทธิบัตร (Patentability) โดยกำหนดให้การประดิษฐ์ต้องเป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่เมื่อเปรียบเทียบกับงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) กล่าวคือหากพบว่าการประดิษฐ์ใดถูกพบได้ในงานที่ปรากฏอยู่ก่อนหน้าแล้วการประดิษฐ์นั้นถือว่าได้รับการ “คาดหมาย” (Anticipated) ว่าไม่มีความใหม่ ทั้งนี้การประดิษฐ์ขึ้นใหม่ไม่ใช่สิ่งที่จะสามารถพิสูจน์หรือเห็นได้ชัดเจนโดยตรง โดยจะพิสูจน์ได้จากวิธีการเปรียบเทียบกับที่ปรากฏอยู่ก่อนหน้าเท่านั้น เพื่อตรวจสอบการสูญเสียไปซึ่งการประดิษฐ์ขึ้นใหม่	6, 8, 19, 28
อนุสัญญาปารีสว่าด้วยการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม (The Paris Convention for the Protection of Industrial Property)	อนุสัญญากรุงปารีสภายใต้การดำเนินการโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศที่สำคัญฉบับแรกที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิบัตร ตัวอย่างเช่น มีกฎเกณฑ์ที่ช่วยให้คนในประเทศหนึ่งได้รับการคุ้มครองในประเทศอื่น ๆ สำหรับการสร้างสรรค์ทางปัญญาและการขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอย้อนหลัง <i>โปรดดู การขออ้างสิทธิย้อนหลัง (Priority right) ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.wipo.int/treaties/en/ip/paris/index.html</i>	
การประดิษฐ์ที่สามารถขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรได้ (Patentable subject matter)	ประเทศไทย มุ่งเน้นการคุ้มครองการประดิษฐ์ให้ครอบคลุมในทุกสาขาของเทคโนโลยี โดยทั่วไปการประดิษฐ์ที่สามารถขอรับความคุ้มครองได้ภายใต้กฎหมายสิทธิบัตร จะถูกบัญญัติไว้ภายใต้พรบ. สิทธิบัตร ว่าด้วยการประดิษฐ์ที่ไม่สามารถขอรับความคุ้มครองได้	6, 7
สิทธิบัตร (Patent)	หนังสือสำคัญที่ออกให้โดยหน่วยงานของรัฐ (หรือสำนักงานภูมิภาคที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ของในหลาย ๆ ประเทศ ทั้งนี้ สำหรับประเทศไทยคือกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์) ซึ่งแสดงรายละเอียดการประดิษฐ์และการให้สิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการผลิต การนำไปใช้ หรือจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด	1
คำขอรับสิทธิบัตร (Patent application)	คำขอรับความคุ้มครองการประดิษฐ์ที่ยื่นต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ โดยคำขอประกอบด้วย แบบพิมพ์คำขอ รายละเอียดการประดิษฐ์ ข้อถือสิทธิอย่างน้อยหนึ่งข้อ รูปเขียนอย่างน้อยหนึ่งรูป (หากจำเป็น) และบทสรุปการประดิษฐ์ โดยคำนี้อาจหมายถึงกระบวนการยื่นขอรับสิทธิบัตรได้เช่นกัน	5, 8, 11, 14, 15, 16, 18, 19, 21, 25, 26, 28
สนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (Patent Cooperation Treaty : PCT)	สนธิสัญญาระหว่างประเทศที่บริหารงานโดยองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (WIPO) PCT เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรทั่วโลก ทำให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรมีเวลามากขึ้นในการตัดสินใจเลือกประเทศที่ต้องการขอรับการคุ้มครองสิทธิบัตร โดยระบบ PCT อนุญาตให้ยื่น “คำขอระหว่างประเทศ (International application)” หนึ่งคำขอ พร้อมทั้งจัดทำรายงานการสืบค้นและความเห็น (โดยสำนักงานสิทธิบัตรที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็น “หน่วยงานระหว่างประเทศ” (International authority)) ซึ่งผลจากรายงานการสืบค้นและความเห็นจะสะท้อนถึงความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (Patentability) จากนั้นผู้ยื่นคำขอสามารถตัดสินใจโดยมีข้อมูลประกอบว่าจะยื่นขอสิทธิบัตรระดับประเทศหรือไม่และที่ใด โดยต้องมีการแปลคำขอและชำระค่าธรรมเนียม	27-30

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
	ทั้งนี้ สิทธิบัตรจากการยื่นคำขอผ่านระบบ PCT เป็นสิทธิบัตรระดับประเทศ (national patent) ที่ได้รับการพิจารณาจดสิทธิบัตรโดยสำนักงานสิทธิบัตรของประเทศที่มีอำนาจภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรของประเทศนั้น อย่างไรก็ตาม ประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต้องตระหนักถึงวันที่ยื่นคำขอครั้งแรกของผู้ยื่นคำขอ เพื่อวัตถุประสงค์ในการขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอย้อนหลัง รวมถึงการพิจารณางานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) ในการการวิเคราะห์ความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.wipo.int/pct	
ข้อมูลสิทธิบัตร (Patent information)	ข้อมูลทางเทคนิคและกฎหมายที่มีอยู่ในเอกสารสิทธิบัตรที่ได้รับการเผยแพร่ในช่วงระยะเวลาหนึ่งโดยสำนักงานสิทธิบัตร โดยข้อมูลทางเทคนิคประมาณสองในสามที่เปิดเผยในสิทธิบัตรเป็นข้อมูลที่ไม่เคยเผยแพร่ในแหล่งอื่น ๆ ซึ่งทำให้ข้อมูลสิทธิบัตรเป็นการรวบรวมข้อมูลเทคโนโลยีที่เป็นหมวดหมู่ที่ครอบคลุมมากที่สุด	14-15
PATENTSCOPE	ระบบการสืบค้นออนไลน์โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ประกอบด้วยคำขอ PCT ทั้งหมด และเอกสารสิทธิบัตรที่เผยแพร่โดยสำนักงานระดับประเทศและระดับภูมิภาคที่เป็นภาคี ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ www.wipo.int/patentscope	15
บุคคลผู้มีความชำนาญ (Person skilled in the art)	บุคคลโดยทั่วไปที่มีทักษะและความรู้อย่างสามัญในสาขาวิทยาการทางเทคนิคหนึ่ง ๆ โดยไม่ถือว่าเป็นบุคคลอัจฉริยะ ทั้งนี้ในกฎหมายสิทธิบัตรส่วนใหญ่ กำหนดให้ถือเอาความรู้ความชำนาญ ของบุคคลผู้มีความชำนาญ เป็นเครื่องวัดค่า สำหรับใช้พิจารณาขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step) รวมทั้งพิจารณาการเปิดเผยอย่างเพียงพอในรายละเอียดการประดิษฐ์ของสิทธิบัตรหรือคำขอรับสิทธิบัตร	9, 11, 21
งานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art)	งานและความรู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่ปรากฏอยู่ก่อนหน้าวันที่ยื่นคำขอ (Priority date) สำหรับคำขอรับสิทธิบัตร ซึ่งในประเทศไทย งานที่ปรากฏอยู่แล้วจะหมายความรวมถึงงานที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์โฆษณา การนำเสนอออก การนำไปใช้แพร่หลาย และการเปิดเผยต่อสาธารณชน ด้วยประการใด ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ งานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) จะเป็นตัวกำหนดขอบเขตสำหรับพิจารณา ความใหม่ (Novelty) และขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step)	15
วันที่ขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอย้อนหลัง (Priority date)	หรือรู้จักอีกชื่อหนึ่งว่าวันที่การยื่นคำขอมิผลใช้บังคับ (Effective filing date) หมายถึงวันยื่นคำขอครั้งแรกสุดที่ใช้ในการอ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอย้อนหลัง ซึ่งวันดังกล่าวมีความสำคัญในการพิจารณากำหนดขอบเขตงานที่ปรากฏอยู่แล้ว (Prior art) สำหรับการพิจารณาความใหม่ (Novelty) และขั้นการประดิษฐ์ที่สูงขึ้น (Inventive step)	21, 28
การขออ้างสิทธิย้อนหลัง (Priority right)	การอ้างสิทธิที่มีระยะเวลาจำกัด เริ่มนับจากวันที่ยื่นคำขอรับสิทธิบัตรครั้งแรก กล่าวคือ การยื่นคำขอสำหรับการประดิษฐ์อย่างเดียวกันในประเทศใด ๆ (ที่ยื่นภายหลังการยื่นคำขอครั้งแรก) ภายในช่วงเวลาที่ไม่เกินกำหนดระยะเวลาการอ้างสิทธิ (Priority period) จะทำให้คำขอดังกล่าวไม่ถูกยกเลิกหรือเป็นโมฆะ (Invalidated) ซึ่งเป็นผลจากการขออ้างสิทธิย้อนหลังดังกล่าวเช่น เมื่อมีการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรอย่างเดียวกันภายหลังจากวันที่ยื่นคำขอสิทธิบัตรครั้งแรก ผู้ยื่นคำขอสามารถ “ขออ้างสิทธิย้อนหลัง” โดย	21, 28

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
	ขอใช้ประโยชน์ของการยื่นคำขอครั้งแรกเพื่อการขออ้างสิทธิวันที่ยื่นคำขอ ย้อนหลัง ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของการขออ้างสิทธิย้อนหลังภายใต้ อนุสัญญากรุงปารีส ข้อที่ 4	
คำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น (Provisional Patent Application : PPA)	คือ “การยื่นคำขอครั้งแรกที่ใช้ค่าใช้จ่ายต่ำโดยมีรายการเอกสารการยื่นคำขอ ไม่ครบถ้วน (Temporary lower-cost first patent filing)” ซึ่งประกอบด้วย การยื่นรายการข้อมูลบางส่วนที่จำเป็นต้องใช้ในคำขอรับสิทธิบัตร เพื่อให้ได้มา ซึ่งวันยื่นคำขอครั้งแรกโดยเร็วสำหรับผู้ยื่นคำขอ โดยหลังจากนี้ผู้ขอจะต้องมี การยื่นคำขอรับสิทธิบัตรปกติภายในระยะเวลา 1 ปีมิฉะนั้นจะถือว่าทั้งคำขอ	16, 20
การประกาศโฆษณา (Publication)	การประกาศโฆษณาอาจเกิดขึ้นในระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการ ในบางประเทศเอกสารสิทธิบัตรจะมีการประกาศโฆษณาเมื่อมีการออก สิทธิบัตรแล้ว ในบางประเทศคำขอรับสิทธิบัตรจะได้รับการประกาศโฆษณา ภายหลังระยะเวลา 18 เดือนนับจากวันยื่นคำขอหรือ วันที่ได้อ้างสิทธิวันที่ยื่น คำขอ (Priority date) ในการนี้ การประกาศโฆษณาคำขอรับ สิทธิบัตรถือเป็นการประกาศวันที่ การประดิษฐ์ได้มีการแสดงต่อสาธารณชน ให้รับทราบแล้ว สำหรับประเทศไทยคำขอรับสิทธิบัตรจะได้รับการประกาศ โฆษณาหลังจากผู้ตรวจสอบพิจารณาคำขอเบื้องต้นเสร็จสิ้น	5, 16, 23
สาธารณสมบัติ (Public domain)	โดยทั่วไปการประดิษฐ์หรืองานสร้างสรรค์จะถือว่าเป็นสาธารณสมบัติถ้าไม่มี ข้อจำกัดทางกฎหมายในการใช้โดยสาธารณชน	5, 14, 24
คำขอรับสิทธิบัตรภูมิภาค (Regional patent application)	คำขอสำหรับการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรที่ยื่นต่อสำนักงานสิทธิบัตร ภูมิภาค (Regional patent office)	30, ภาคผนวก III
ค่าสิทธิ (Royalty)	รูปแบบของค่าตอบแทนคำนวณจากร้อยละของรายได้หรือหน่วยการขาย ที่ได้รับภายใต้สัญญา โดยปกติหมายถึงสัญญาอนุญาตให้ใช้สิทธิบัตร	33, 35
สิทธิตามหลักดินแดน (Territorial right)	สิทธิที่สามารถบังคับได้ในประเทศหรือภูมิภาคที่สิทธิได้เกิดขึ้นและมีผลใช้ บังคับ	1
ข้อกำหนดการประดิษฐ์อย่าง เดียวกัน (Unity of invention)	ภายใต้กฎหมายสิทธิบัตรในประเทศไทย คำขอรับสิทธิบัตรแต่ละฉบับให้ขอ ได้เฉพาะการประดิษฐ์อย่างเดียวกันเท่านั้น คำขอรับสิทธิบัตรเพื่อการประดิษฐ์ หลายอย่างในคำขอฉบับเดียวกัน จะกระทำได้อีกเมื่อการประดิษฐ์หลาย อย่างนั้นมีความเกี่ยวพันอันอาจถือได้ว่าเป็นการประดิษฐ์อย่างเดียวกัน ข้อกำหนดนี้มีขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรหนึ่งฉบับเพื่อใช้กับ การประดิษฐ์หลายอย่างแต่ชำระค่าธรรมเนียมเพียงครั้งเดียวข้อกำหนด การประดิษฐ์อย่างเดียวกันยังช่วยให้การจัดหมวดหมู่ของเอกสารสิทธิบัตร ง่ายขึ้น	26
อรรถประโยชน์ (Utility)	หลักเกณฑ์ข้อหนึ่งของความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (Patentability) ซึ่งใช้ในบางประเทศแทนที่หลักเกณฑ์ ความสามารถประยุกต์ ในทางอุตสาหกรรม (Industrial applicability) คือการประดิษฐ์ที่ถูก พิจารณาว่ามีประโยชน์ถ้าสามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่กำหนดไว้และให้ประโยชน์บางอย่างที่สามารถพิสูจน์ให้เห็นผล	4, 6, 23
ผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ (Utility model)	หรือที่เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “สิทธิบัตรระยะสั้น” (Short-term patents) “อนุสิทธิบัตร” (Petty patents) หรือ “สิทธิบัตรนวัตกรรม” (Innovation patents) โดยผลิตภัณฑ์อรรถประโยชน์ (Utility model) ในประเทศไทยจะ เรียกว่า อนุสิทธิบัตร ซึ่งเป็นรูปแบบพิเศษหนึ่งของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา	4, 6, 23

คำศัพท์	คำอธิบาย*	ข้อมูลอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
	<p>ที่คุ้มครองการประดิษฐ์ แกนนำประดิษฐ์หรือผู้รับโอนสิทธิในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ระยะเวลาในการให้ความคุ้มครองจะมีระยะเวลายาวกว่าสิทธิบัตรตามปกติ และเงื่อนไขการพิจารณาหลักเกณฑ์น้อยกว่า อนุสิทธิบัตรอาจเป็นทางเลือกที่สำคัญอีกทางเลือกหนึ่งในการยื่นคำขอสิทธิบัตร</p>	

* คำอธิบายที่ให้ในที่นี้เกี่ยวข้องกับกฎหมายสิทธิบัตรโดยเฉพาะ

ภาคผนวก III ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับสิทธิบัตร

สามารถขอรับสิทธิบัตรสำหรับความคิดได้

ความคิด (Idea) ไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้ เพราะเป็นเพียงการกล่าวถึงปัญหาซึ่งจะต้องมีการแก้ไขและดำเนินการในทางเทคนิคต่อไป (ดูหัวข้อที่ 1) ตัวอย่างเช่น เราสามารถพูดกับตัวเองว่า “จะดีหรือไม่ถ้าเครื่องซักผ้าสามารถซักเสื้อผ้าได้โดยไม่ต้องใช้น้ำซึ่งจะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น?” ณ จุดนี้ เราไม่ได้มีการประดิษฐ์เพียงแค่การระบุความต้องการหรือปัญหา ในขณะที่การประดิษฐ์เป็นวิธีการแก้ปัญหานั้น (ดูหัวข้อที่ 2) โดยจะต้องมีการออกแบบเครื่องซักผ้าที่ช่วยให้การซักมีประสิทธิภาพโดยไม่ต้องใช้น้ำ ซึ่งการประดิษฐ์จะต้องสามารถอธิบายในลักษณะทางกายภาพได้ดีเพียงพอที่บุคคลอื่นสามารถสร้างสิ่งนั้นขึ้นมาได้

เราไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรสำหรับกรรมวิธี เครื่องจักร หรือกระบวนการผลิต ที่ยังเป็นเฉพาะแนวความคิดหรือข้อเสนอแนะได้ โดยเราสามารถขอรับสิทธิบัตรเฉพาะการประดิษฐ์ที่มีอยู่จริง และจะต้องยื่นรายละเอียดทางเทคนิคที่สมบูรณ์ของการทำงานที่แท้จริงของการประดิษฐ์นั้นแก่สำนักงานสิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 11)

ทั้งนี้ก็มีโอกาสที่บุคคลอื่น ๆ อาจนำแนวความคิด (Ideas) ของเราไปใช้ได้ ดังนั้นจึงควรเก็บแนวความคิดไว้เป็นความลับหรือเปิดเผยในทางลับเท่านั้น จนกว่าจะได้มีการพัฒนาเป็นการประดิษฐ์และยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแล้ว หากมีความจำเป็นต้องแสดงความคิดของเรากับบุคคลอื่น ควรขอให้บุคคลเหล่านั้นลงชื่อในสัญญาการรักษาความลับ (ดู “สิทธิบัตร ความลับ และการเปิดเผย” ในหัวข้อที่ 5)

ควรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนที่จะสามารถเปลี่ยนแนวความคิดให้กลายเป็นการประดิษฐ์ได้สำเร็จ

ควรพิจารณาเวลาที่เหมาะสมในการขอรับสิทธิบัตรเสมอ โดยก่อนยื่นคำขอรับสิทธิบัตร ควรปฏิบัติตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- พิจารณาความเป็นไปได้ทางเทคนิคและขั้นตอนการนำความคิดไปปฏิบัติจนถึงขั้นตอนการประดิษฐ์

- ประเมินศักยภาพการประดิษฐ์ในการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น ตัดสินใจว่าการประดิษฐ์นี้น่าจะมีค่าเพียงพอสำหรับเวลา ความพยายาม และค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับสิทธิบัตรและการดำเนินการจนถึงขั้นตอนการออกสิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 5)

- ทำการสืบค้นเพื่อให้ทราบถึงความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 6, 14 และ 15)

- รวบรวมและเปรียบเทียบข้อมูลทั้งหมดที่จำเป็นสำหรับร่างคำขอ (ดูหัวข้อที่ 18)

เมื่อยื่นคำขอรับสิทธิบัตรแล้ว การประดิษฐ์จะได้รับความคุ้มครองในทันที

การประดิษฐ์ได้รับความคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ในวันที่ได้รับสิทธิบัตรแล้วไม่ใช่วันที่ยื่นคำขอ (ดูหัวข้อที่ 23) อีกทั้งไม่มีหลักประกันว่าจะได้รับสิทธิบัตรเพราะสำนักงานสิทธิบัตรอาจปฏิเสธคำขอด้วยเหตุผลต่าง ๆ เช่น การประดิษฐ์ขาดคุณสมบัติตามกฎเกณฑ์ความสามารถในการขอรับสิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 6) หรือบุคคลอื่นได้เปิดเผยการประดิษฐ์ต่อสาธารณชนก่อนแล้ว เช่น การตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับการประดิษฐ์นี้ (ดูหัวข้อที่ 19) ในบางประเทศมี “ความคุ้มครองชั่วคราว” ที่ให้สิทธิแก่คำขอรับสิทธิบัตรซึ่งได้มีการประกาศโฆษณาแล้วแต่ยังไม่ได้มีการออกสิทธิบัตรให้ อย่างไรก็ตาม สำหรับประเทศไทยตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. 2522 และที่แก้ไขเพิ่มเติมไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับความคุ้มครองชั่วคราวแต่อย่างใด

การออกสิทธิบัตรอาจหมายความว่ารัฐได้รับรองว่าการประดิษฐ์นั้นใช้งานได้หรือใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ใช่หรือไม่

รัฐไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทดสอบการประดิษฐ์เพื่อดูว่าใช้งานได้และ/หรือใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ สำนักงานสิทธิบัตรบางแห่งตรวจสอบเฉพาะแบบพิมพ์คำขอและตรวจสอบว่าการประดิษฐ์นั้นเป็นการประดิษฐ์ตามที่กฎหมายกำหนดไว้หรือไม่เท่านั้น ทั้งนี้ กองสิทธิบัตรกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์จะตรวจสอบคำขอว่าเป็นไปตามระเบียบที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย

หรือไม่ รวมถึงตรวจสอบว่าการประดิษฐ์ดังกล่าวเป็นไปตามข้อกำหนดความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรหรือไม่อย่างไรก็ตาม การตรวจสอบดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นการรับรองความสามารถในการการทำงานของประดิษฐ์นั้น (ดูหัวข้อที่ 16 สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบสิทธิบัตร)

สิทธิบัตรจะทำให้รวยได้

ไม่มีการรับประกันว่าการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรแล้วจะทำเงินได้ ในความเป็นจริงแล้วกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของสิทธิบัตรไม่ก่อให้เกิดรายได้ใด ๆ ที่เป็นเช่นนี้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น การประเมินศักยภาพทางพาณิชย์ที่ไม่เพียงพอ หรือการส่งเสริมการขายและการโฆษณา การประดิษฐ์ที่ไม่เพียงพอ เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายมากมายที่เกี่ยวข้องกับการขอรับสิทธิบัตรการประดิษฐ์และมากยิ่งขึ้น ดังนั้นในน่านการประดิษฐ์เข้าสู่ตลาด จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ ก่อนการลงทุนในการให้ความคุ้มครองกับการประดิษฐ์ภายใต้สิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 17, 31 และ 32)

สิทธิบัตรให้สิทธิในการทำ ใช้ และขายผลิตภัณฑ์ที่ครอบคลุมโดยการประดิษฐ์

สิทธิบัตรเพียงแต่ให้สิทธิแก่ผู้ทรงสิทธิบัตรที่จะห้ามบุคคลอื่นจากการทำ ใช้ และขายสิ่งที่ได้รับความคุ้มครองสำหรับสิทธิบัตรนั้นภายใต้ข้อถือสิทธิเท่านั้น ผู้ทรงสิทธิบัตรที่ได้รับสิทธิบัตรก่อนซึ่งมีข้อถือสิทธิที่กว้างกว่า (Broader claims) จะสามารถจำกัดสิทธิของผู้ประดิษฐ์ซึ่งสิทธิบัตรที่มีข้อถือสิทธิที่แคบกว่า (Narrower claims) จากการใช้สิทธิบัตรของผู้ประดิษฐ์เองได้ (ดูหัวข้อที่ 1)

การได้รับสิทธิบัตรช่วยเพิ่มมูลค่าของการประดิษฐ์

คำตอบคือไม่เสมอไป ในความเป็นจริงจะขึ้นอยู่กับลักษณะของการประดิษฐ์นั้น ซึ่งอาจจะมีการให้ความคุ้มครองทางกฎหมายในรูปแบบอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับกลยุทธ์ทางธุรกิจมากกว่า เช่น อนุสิทธิบัตร หรือความลับทางการค้า (ดูหัวข้อที่ 4) ถึงแม้ว่าสิทธิบัตรจะมีประโยชน์มากมาย แต่ก็ควรที่จะทำการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ก่อนยื่นขอรับสิทธิบัตรโดยคำนึงถึงเวลาและ

ค่าใช้จ่ายในการชำระเงินเป็นงวดสำหรับการต่ออายุสิทธิบัตรด้วย (ดูหัวข้อที่ 3)

เมื่อการประดิษฐ์ได้รับสิทธิบัตรแล้วสำนักงานสิทธิบัตรจะมีหน้าที่ป้องกันบุคคลอื่นจากการละเมิดสิทธิบัตรนั้น ๆ หรือไม่ อย่างไร

สำนักงานสิทธิบัตรไม่ได้มีหน้าที่ในการบังคับใช้สิทธิในสิทธิบัตร แต่จะเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ทรงสิทธิบัตรในฐานะเจ้าของสิทธิบัตรที่จะต้องสอดส่องและบังคับใช้สิทธิของตนเอง (ดูหัวข้อที่ 41) ด้วยเหตุนี้ผู้ทรงสิทธิบัตรจึงมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีกับการละเมิดสิทธิบัตรในศาลเอง

หากได้รับสิทธิบัตรในประเทศของตนแล้ว สิทธิในสิทธิบัตรนั้นสามารถบังคับใช้ได้ทั่วโลก

ปัจจุบันยังไม่มี “สิทธิบัตรโลก” หรือ “สิทธิบัตรระหว่างประเทศ” ที่สร้างสิทธิในสิทธิบัตรหนึ่งเดียวที่สามารถบังคับใช้ได้ทั่วโลก โดยทั่วไปแล้วการขอรับสิทธิบัตรจะต้องยื่นคำขอ ได้รับ และบังคับใช้สิทธิบัตรในแต่ละประเทศที่ได้มีการขอรับความคุ้มครองสิทธิบัตรสำหรับการประดิษฐ์ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายของประเทศนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม มีสำนักงานสิทธิบัตรระดับภูมิภาคอยู่บ้าง เช่น สำนักงานสิทธิบัตรยุโรป (the European Patent Office : EPO) และองค์การทรัพย์สินทางปัญญาภูมิภาคแอฟริกา (the African Regional Intellectual Property Organization : ARIPO) ซึ่งยอมรับคำขอรับสิทธิบัตรระดับภูมิภาคหรือออกสิทธิบัตรที่มีผลเช่นเดียวกับการยื่นคำขอหรือการออกสิทธิบัตรในประเทศสมาชิกของภูมิภาคนั้น (ดูหัวข้อที่ 27–30) ทั้งนี้สำหรับคำว่า “สิทธิบัตรยุโรป” (European patent) นั้นกำหนดสิทธิในสิทธิบัตรตามอาณาเขตในประเทศ (National patent rights) และสิทธิตามหลักดินแดน (Territorial patent rights) ที่มีผลใช้บังคับภายในอาณาเขตของประเทศนั้น ๆ และในยุโรป ซึ่งเป็นการอำนวยความสะดวกในการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายใต้อนุสัญญาสิทธิบัตรยุโรป (European Patent Convention : EPC) ซึ่งรูปแบบดังกล่าวตรงกันข้ามกับรูปแบบที่ใช้อยู่ในสหภาพยุโรปที่เกี่ยวกับ “เครื่องหมายการค้าประชาคมยุโรป” (Community trademark) และ “การออกแบบประชาคม

ยุโรป” (Community design) รวมถึง “สิทธิบัตรประชาคมยุโรป” (Community patent) (ซึ่งเป็นรูปแบบที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ) ซึ่งทั้งหมดนี้ เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพด้านทรัพย์สินทางปัญญาในอาณาเขตของประชาคมยุโรป

นอกจากนี้ ผู้มีถิ่นที่อยู่หรือผู้มีสัญชาติของรัฐที่เป็นภาคีในสนธิสัญญาความร่วมมือด้านสิทธิบัตร (the Patent Cooperation Treaty : PCT) อาจยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระหว่างประเทศภายใต้ PCT ซึ่งระบบนี้อนุญาตให้คำขอรับสิทธิบัตรนั้นมีผลเช่นเดียวกับคำขอที่ยื่นในประเทศที่เป็นภาคีของสนธิสัญญาดังกล่าว (ดูหัวข้อที่ 30) ระบบการยื่นคำขอระหว่างประเทศภายใต้ PCT ไม่ได้มีผลทำให้เกิดสิทธิบัตร “ระหว่างประเทศ” แต่เป็นการสร้างกระบวนการในการขอรับสิทธิบัตรได้ในหลายประเทศ ทั้งนี้สิทธิบัตรที่เกิดจากคำขอ PCT ทั้งในระดับประเทศ/ภูมิภาคที่ออกให้โดยสำนักงานสิทธิบัตรในท้องที่ดังกล่าวจะเป็นไปตามกฎหมายของอาณาเขตท้องที่นั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสิทธิบัตรทั้งหมดดังกล่าวมีสาระสำคัญอยู่บนพื้นฐานของคำขอเดียวกันสำหรับการประดิษฐ์เดียวกัน ข้อถือสิทธิและเนื้อหาอื่น ๆ ของสิทธิบัตรแบบ PCT จึงมีความคล้ายกันอย่างมาก (ขึ้นอยู่กับ การปรับเปลี่ยนในระหว่างการดำเนินการในขั้นตอนระดับประเทศ)

อย่างไรก็ดีควรดำเนินการคุ้มครอง การใช้กรรมวิธีหรือการประดิษฐ์ในทุก ๆ ประเทศที่มีการผลิต แจกจ่าย และขายผลิตภัณฑ์ และควรยื่นคำขอรับสิทธิบัตรระดับทั้งภูมิภาคและระหว่างประเทศที่จะสามารถอำนวยความสะดวกและสร้างความคล่องตัวให้กับการยื่นคำขอในหลาย ๆ ประเทศได้

ข้อกำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนและเงื่อนไขสำหรับการออกสิทธิบัตรรวมถึงจำนวนค่าธรรมเนียมมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ/ภูมิภาค ดังนั้นจึงมีคำแนะนำว่าควรปรึกษารื้อกับตัวแทนสิทธิบัตร หรือทนายความ หรือสำนักงานทรัพย์สินของประเทศที่ให้ความสนใจ รายการที่อยู่ของเว็บไซต์และรายละเอียดการติดต่อของสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาระดับประเทศและระดับภูมิภาคสามารถค้นหาได้ที่ www.wipo.int/directory/en/urls.jsp

สำหรับแต่ละประเทศที่ต้องการปกป้องการประดิษฐ์ จะต้องยื่นคำขอในวันเดียวกันเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากวันที่ยื่นขอที่เร็วที่สุด

เมื่อยื่นคำขอรับสิทธิบัตรในประเทศหนึ่ง วันที่ยื่นคำขอครั้งแรกนั้นเรียกว่าวันที่ได้อ้างสิทธิย้อนหลัง (Priority date) คำขอที่ยื่นลำดับต่อมาในประเทศอื่น ๆ ที่เป็นภาคีของสหภาพปารีส (Paris Union) และ/หรือองค์การการค้าโลก (World Trade Organization) ภายในระยะเวลา 12 เดือน (กล่าวคือ ภายในระยะเวลาที่สามารถอ้างสิทธิย้อนหลัง (Priority period)) ที่ครอบคลุมสาระสำคัญ (Subject matter) ในการประดิษฐ์อย่างเดียวกันจะได้รับประโยชน์จากวันที่ของคำขอที่ยื่นครั้งแรก เช่นหลังจากการยื่นคำขอระหว่างประเทศภายใต้ PCT แล้ว จะทำให้คำขอครั้งต่อไปที่ยื่นภายในระยะเวลาที่สามารถอ้างสิทธิย้อนหลัง จะมีลำดับสิทธิที่ดีกว่าคำขอรับสิทธิบัตรอื่นสำหรับการประดิษฐ์เดียวกันที่ยื่นโดยบุคคลอื่นหลังวันที่ได้อ้างสิทธิย้อนหลัง (ดูหัวข้อที่ 28)

การเขียนและยื่นคำขอรับสิทธิบัตรจำเป็นต้องใช้ทนายความด้านสิทธิบัตร

สำหรับการยื่นคำขอรับสิทธิบัตรภายในประเทศ บุคคลใด ๆ ก็สามารถจัดทำและยื่นคำขอรับสิทธิบัตรได้ แต่เนื่องจากการขอรับสิทธิบัตรเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและมีความเสี่ยงที่จะผิดพลาดสูงที่จะดำเนินการโดยไม่ได้รับความช่วยเหลือจากตัวแทนสิทธิบัตรหรือทนายความด้านสิทธิบัตร ดังนั้นโดยส่วนใหญ่ กฎหมายจะกำหนดให้ผู้ขอรับสิทธิบัตรที่เป็นคนต่างชาติต้องมีการแต่งตั้งตัวแทนสิทธิบัตร (Patent agent) หรือทนายความด้านสิทธิบัตร (Patent attorney) ในประเทศนั้น ๆ เช่นเดียวกับประเทศไทย ผู้ขอรับสิทธิบัตรที่เป็นคนต่างชาติต้องมีตัวแทนสิทธิบัตรที่มีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทยที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาในการขอรับสิทธิบัตร (ดูหัวข้อที่ 25)

สิทธิบัตรสามารถให้ความคุ้มครองกับทุกสิ่งที่ปรากฏอยู่ในรูปเขียนหรือไม่

ข้อถ้อยสิทธิในคำขอรับสิทธิบัตรเป็นตัวกำหนดขอบเขตความคุ้มครอง โดยรูปเขียนจะเป็นเพียงส่วนช่วยในการอธิบายรายละเอียดทางเทคนิคของการประดิษฐ์เท่านั้น ซึ่งอาจไม่จำเป็นต้องใส่รูปเขียนไว้ในคำขอรับสิทธิบัตรทุกคำขอก็ได้ แต่อย่างไรก็ดี สิ่งที่เราควรเน้นย้ำคือข้อถ้อยสิทธิซึ่งมีความสำคัญต่อคำขอและจะต้องมีการร่างอย่างระมัดระวังเพื่อให้สามารถคุ้มครองการประดิษฐ์ได้อย่างเหมาะสม (ดูหัวข้อที่ 21)

เมื่อส่วนประกอบของการประดิษฐ์ไม่ได้เลียนแบบจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่แล้ว ดังนั้น จึงเป็นที่แน่นอนว่าการประดิษฐ์ดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดสิทธิบัตรใด ๆ

การดำเนินคดีต่อการละเมิดสิทธิบัตรไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าผู้กระทำละเมิดรู้เกี่ยวกับสิทธิบัตรหรือจงใจเลียนแบบการประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรหรือไม่ สิทธิบัตรของผู้อื่นสามารถถูกละเมิดได้ แม้ว่าผู้กระทำละเมิดจะไม่ทราบว่าสิทธิบัตรเหล่านั้นมีอยู่ สิ่งนี้จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องทำการสืบค้นเพื่อหางานที่ปรากฏอยู่แล้วก่อนตัดสินใจลงทุนและวางแผนในการประดิษฐ์และเตรียมการประดิษฐ์เข้าสู่ตลาด (ดูหัวข้อที่ 14 และ 15)

จริงหรือไม่ที่การประดิษฐ์ที่จัดทำขึ้นจากการปรับปรุงเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้ว จะไม่สามารถขอรับสิทธิบัตรได้

การประดิษฐ์ที่ได้รับสิทธิบัตรจำนวนมากเป็นการปรับปรุงเทคโนโลยีที่มีอยู่แล้วเพียงเล็กน้อย การประดิษฐ์ไม่จำเป็นต้องเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญในสาขาวิทยาการเพื่อให้ได้รับสิทธิบัตร トラバใดที่การประดิษฐ์มีคุณสมบัติตรงตามข้อกำหนดความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรแล้วก็สามารถยื่นคำขอรับสิทธิบัตรได้ (ดูหัวข้อที่ 6) อย่างไรก็ตาม หากมีการใช้เทคโนโลยีที่มีสิทธิบัตรของผู้อื่นในการประดิษฐ์แล้วจะต้องได้อนุญาตให้ใช้สิทธิจากผู้ทรงสิทธิบัตรดังกล่าวก่อนที่จะนำการประดิษฐ์ของตนไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ (ดูหัวข้อที่ 12)

คำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้นคือขั้นตอนแรกตามปกติหรือเป็นสิ่งที่ควรต้องทำในการขอรับสิทธิบัตร

คำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้นสามารถใช้ได้ในบางประเทศเท่านั้น โดยในประเทศไทยไม่มีบทบัญญัติการขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น และถึงแม้ว่าการขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้นจะมีค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอจะต่ำกว่าคำขอรับสิทธิบัตรเต็มรูปแบบ แต่ยังคงต้องยื่นคำขอรับสิทธิบัตรก่อนสิ้นระยะเวลาเบื้องต้น 12 เดือนเพื่อให้การประดิษฐ์ได้รับความคุ้มครอง ขึ้นอยู่กับกลยุทธ์ทางธุรกิจที่ใช้เนื่องจากมีค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ในการใช้คำขอรับสิทธิบัตรเบื้องต้น และรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการใช้ที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ด้วยเหตุนี้ ผู้ขอรับสิทธิบัตรจึงควรขอรับคำปรึกษาจากตัวแทนสิทธิบัตรหรือทนายความด้านสิทธิบัตร

สิ่งที่แสดงและ/หรืออธิบายไว้ในสิทธิบัตรที่หมดอายุสามารถขอรับสิทธิบัตรใหม่ได้

เมื่อสิทธิบัตรสิ้นอายุความคุ้มครอง สาธารณชนสามารถใช้การประดิษฐ์นั้นได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และไม่สามารถนำมาขอรับสิทธิบัตรซ้ำได้ เนื่องจากการประดิษฐ์ตามสิทธิบัตรที่สิ้นอายุความคุ้มครองแล้วได้เคยเปิดเผยต่อสาธารณชนผ่านคำขอรับสิทธิบัตร ดังนั้น การประดิษฐ์ดังกล่าวจึงไม่ผ่านข้อกำหนดความสามารถในการขอรับสิทธิบัตรในเรื่องการประดิษฐ์ขึ้นใหม่อีกต่อไป (ดูหัวข้อที่ 8)

